

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KISIELICE NA LATA 2025-2040

Kisielice, wrzesień 2025

Zleceniodawca:

Gmina Ksielice
ul. Daszyńskiego 5
14-220 Ksielice

Wykonanie opracowania:

Izabela Robak VizEko
projekty i opracowania przyrodnicze
Purda 76A, 11-030 Purda

Autorzy opracowania

mgr inż. Daniel Łukasik
mgr inż. Izabela Robak
mgr inż. Karolina Zielska

SPIS TREŚCI

1	Wstęp	5
1.1	Partycypacja w procesie opracowania strategii	5
1.2	Zasady opracowania strategii	7
1.3	Wnioski z ankiety przeprowadzonej wśród mieszkańców gminy Kisielice	8
2	Diagnoza sytuacji społeczno - gospodarczej gminy Kisielice - synteza.....	17
2.1	Wymiar społeczny	17
2.2	Wymiar gospodarczy	17
2.3	Wymiar środowiskowy	18
2.4	Wymiar przestrzenny.....	18
2.5	Wymiar instytucjonalny.....	19
2.6	Wnioski z analizy - trendy ogólnopolskie i światowe	19
2.7	Analiza SWOT gminy Kisielice	21
3	Rozwój strategiczny gminy	24
3.1	Wyzwania strategiczne	24
3.2	Wizja rozwoju gminy	26
3.3	Cele strategiczne i operacyjne.....	27
3.3.1	Kierunki działań dla celu strategicznego: Aktywna, bezpieczna i zdrowa społeczność lokalna.....	28
3.3.2	Kierunki działań dla celu strategicznego: Nowoczesna i zrównoważona gospodarka lokalna	29
3.3.3	Kierunki działań dla celu strategicznego: Efektywne zarządzanie infrastrukturą publiczną	31
4	Oczekiwane rezultaty podjętych działań.....	32
4.1	Oczekiwane rezultaty w wymiarze społecznym	33
4.2	Oczekiwane rezultaty w wymiarze gospodarczym	34
4.3	Oczekiwane rezultaty w wymiarze środowiskowo – przestrzennym	35
5	Model struktury funkcjonalno - przestrzennej	36
5.1	Struktura sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych.....	38
5.2	System powiązań przyrodniczych	41
5.3	Główne korytarze i elementy sieci transportu, w tym ciągi piesze i rowerowe	43
5.4	Główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej.....	48
5.4.1	Infrastruktura techniczna	48

5.4.2	Infrastruktura społeczna.....	53
6	Rekomendacje i ustalenia w zakresie kształtowania polityki przestrzennej.....	56
6.1	Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu	56
6.2	Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.....	57
6.3	Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenie szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej	58
6.4	Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego	60
6.5	Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego	60
6.6	Kierunki rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej	61
6.7	Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW	62
6.8	Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko	63
6.9	Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej.....	63
6.10	Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji.....	64
7	Obszary strategicznej interwencji w Strategii Rozwoju Województwa.....	65
7.1	Lokalne obszary strategicznej interwencji w Gminie Kisielice.....	68
8	System realizacji strategii	71
8.1	Podmioty odpowiedzialne za wdrażanie Strategii Rozwoju Gminy.....	72
8.2	Wytyczne do dokumentów wykonawczych Strategii	73
8.3	Monitorowanie i ewaluacja Strategii.....	77
8.4	Aktualizacja strategii.....	78
9	Ramy finansowe i źródła finansowania	79
9.1	Najważniejsze źródła finansowania	81
10	Spójność Strategii ze Strategiami wyższego rzędu	83
11	Spis tabel, rysunków	87

1 WSTĘP

Przedmiotem opracowania jest „Strategia Rozwoju Gminy Kisielice na lata 2025-2040” (zwana dalej: „Strategią”), ukierunkowana na kreowanie i wzmocnienie stabilnego rozwoju społecznego, ekonomicznego i przestrzennego.

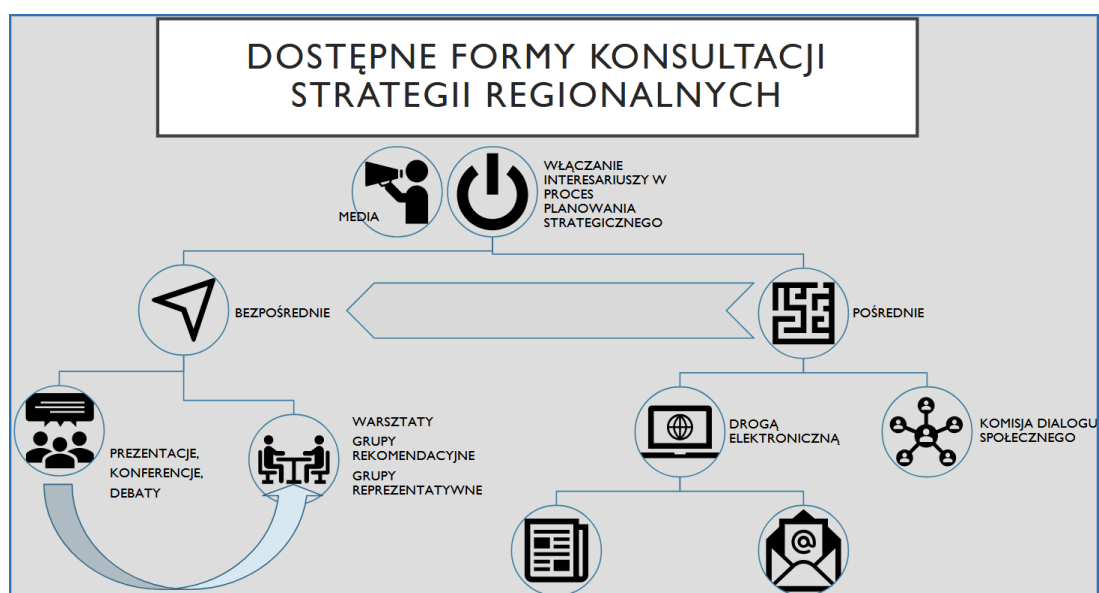
1.1 PARTYCYPACJA W PROCESIE OPRACOWANIA STRATEGII

Partycypacja w procesach podejmowania decyzji składa się z trzech zasadniczych elementów, do których zaliczyć należy:

- wymianę informacji – informowanie,
- interakcje – konsultowanie,
- wywieranie wpływu – współdecydowanie.

Uważa się, że spełnienie dopiero wszystkich trzech ww. kryteriów przez strony zaangażowane w proces partycypacji jest gwarantem jego skuteczności.

Podstawową klasyfikacją partycypacji jest jej podział na dwie kategorie: bierną oraz czynną. Partycypacja bierna według Ziemkiewicza (1972) dotyczy prawa do informacji, prawa do składania skarg i zażaleń, opinii oraz prawa do doradzania. Partycypacja czynna obejmuje natomiast prawo jednostek do wyrażania sprzeciwu lub zgody, gwarancji do wspólnego rozstrzygnięcia lub do wyłącznego rozstrzygnięcia w określonych sprawach publicznych.

Rysunek 1 Formy konsultacji społecznych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

DRABINA PARTYCYPACJI:

- **INFORMOWANIE** - działania władz sprowadzają się do informowania obywateli o decyzjach ich dotyczących. Nie ma tutaj miejsca na jakikolwiek aktywny wpływ ludzi na kształt podejmowanych przez władzę działań, sprowadza ich jedynie do roli biernych odbiorców.
- **KONSULTOWANIE** - poza poinformowaniem, obywatele mają możliwość wypowiedzenia się na temat planowanych działań, projektów strategii, planów zagospodarowania przestrzennego itp. Obywatele uczestniczący w konsultacjach występują niejako w roli „doradców”, których pyta się o zdanie i opinie w konkretnej sprawie, korzystając z zasobu wiedzy tzw. ekspertyzy lokalnej/subregionalnej. Głosy – uwagi, sugestie, pomysły czy propozycje alternatywnych rozwiązań są więc rozważane, choć nie ma gwarancji, że zostaną wzięte pod uwagę (obecnie jest to najczęściej występująca forma partycypacji obywatelskiej w Polsce).
- **WSPÓŁDECYDOWANIE** - partnerstwo pomiędzy władzą publiczną a obywatelami, polegające na przekazaniu obywatelom części kompetencji dotyczących podejmowanych decyzji. Poniekąd to wprowadzenie przez władzę w życie prostego założenia, że „interesariusze wiedzą lepiej, czego im potrzeba”. Tym samym obywatele mają realny wpływ na decyzje i działania, dotyczące ich (bezpośrednio lub pośrednio).

Konsultacje przeprowadza się z poszanowaniem następujących zasad:

- 1) dobrej wiary - konsultacje prowadzone są w duchu dialogu obywatelskiego oraz w celu zapoznania się z opinią mieszkańców;
- 2) powszechności – każdy zainteresowany mieszkaniec powinien móc dowiedzieć się o konsultacjach oraz wziąć w nich udział;
- 3) przejrzystości – informacje o celu, regułach, przebiegu i wyniku konsultacji muszą być jawne i powszechnie dostępne;
- 4) responsywności – każdemu mieszkańcowi, biorącemu udział w konsultacjach należy się odpowiedź, co nie wyklucza odpowiedzi zbiorowych;
- 5) koordynacji – w procesie konsultacji powinien być ustalony podmiot odpowiedzialny za ich przeprowadzenie;
- 6) przewidywalności – konsultacje powinny być prowadzone w zaplanowany sposób i w oparciu o czytelne reguły;
- 7) poszanowania interesu ogólnego – decyzje podejmowane w wyniku przeprowadzonych konsultacji powinny reprezentować interes publiczny i dobro ogólne.

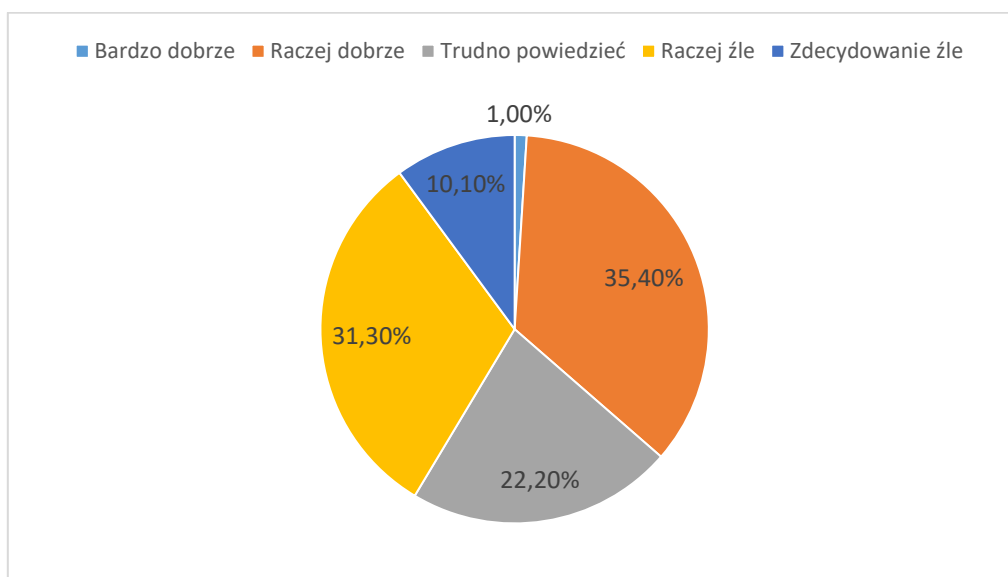
1.2 ZASADY OPRACOWANIA STRATEGII

- **PARTYCYPACJA LUDNOŚCI:** W procesie opracowywania strategii aktywnie angażowano społeczność lokalną, kładąc szczególny nacisk na partycypację mieszkańców. Prace nad strategią prowadzone były w duchu współpracy i otwartości, co pozwoliło na uwzględnienie ich potrzeb i opinii. Zasada współdziałania z mieszkańcami została również włączona do systemu wdrażania i monitorowania realizacji strategii. Wyniki przeprowadzonej ankiety były ważnym źródłem informacji, które zostały wykorzystane w procesie tworzenia dokumentu.
- **UWZGLĘDNIENIE WYMIARU PRZESTRZENNEGO:** Wzięto pod uwagę granice terytorialne oraz wewnętrzny podział gminy na poszczególne obszary i elementy funkcjonalno-przestrzenne. Zastosowano zasady zintegrowanego planowania, identyfikując kluczowe społeczne, gospodarcze i środowiskowe powiązania funkcjonalne z otoczeniem gminy, które mają istotne znaczenie dla jej rozwoju. Dzięki temu podejściu możliwe jest harmonijne łączenie różnych funkcji i potrzeb w ramach gminy oraz skuteczniejsze wykorzystanie dostępnych zasobów. Umożliwia to również lepsze dostosowanie strategii rozwoju do rzeczywistych uwarunkowań i wyzwań, z którymi mierzy się gmina.
- **SKONCENTROWANIE NA OBSZARACH STRATEGICZNYCH:** Zostały one zidentyfikowane jako kluczowe wyzwania i priorytety rozwojowe. Skupienie się na tych obszarach pozwala efektywniej wykorzystywać zasoby oraz osiągać zamierzone cele w sposób spójny i zrównoważony. Realizacja działań w priorytetowych dziedzinach sprzyja także budowaniu silnej pozycji gminy oraz poprawie jakości życia mieszkańców.
- **ELASTYCZNOŚĆ DZIAŁAŃ:** Opracowano przejrzysty system wdrażania i aktualizacji strategii, który uwzględnia elastyczność przyjętych rozwiązań. Takie podejście pozwala na sprawniejsze dostosowywanie działań do zmieniających się warunków oraz skuteczniejsze wykorzystanie dostępnych zewnętrznych źródeł finansowania. System umożliwia bieżącą ocenę postępów oraz modyfikację priorytetów i działań w zależności od aktualnych potrzeb rozwojowych. Dzięki temu strategia pozostaje narzędziem praktycznym i dostosowanym do realiów, a nie jedynie dokumentem planistycznym.
- **SPÓJNOŚĆ Z ZAŁOŻENIAMI POLITYKI ROZWOJOWEJ OBSZARU:** Zachowano spójność z założeniami polityki regionalnej państwa określonymi w *Strategii na rzecz odpowiedzialnego rozwoju, Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030, Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do 2030 roku*.

- **UWZŁĘDNIENIE UWARUNKOWAŃ I PERSPEKTYWY FINANSOWEJ UE 2021-2027:** Proces opracowywania dokumentu uwzględniał uwarunkowania wynikające z obowiązującej perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2021–2027. Zakres i charakter planowanych interwencji zostały dostosowane do wytycznych zawartych w dokumentach strategicznych i operacyjnych obowiązujących na poziomie unijnym, krajowym oraz regionalnym.

1.3 WNIOSKI Z ANKIETY PRZEPROWADZONEJ WŚRÓD MIESZKAŃCÓW GMINY KISIELICE

Na potrzeby niniejszego opracowania przeprowadzono internetową ankietę dla mieszkańców gminy Kisielice. W ankiecie dotyczącej jakości życia w gminie Kisielice wzięło udział 99 osób. Większość respondentów stanowiły kobiety – 68,7%, natomiast mężczyźni stanowili 31,3% uczestników. Dominującą grupą były osoby młode: 51% ankietowanych miało od 21 do 35 lat, a kolejne 39,8% było w wieku od 36 do 50 lat. Wśród uczestników przeważały osoby lepiej wykształcone – 51% posiadało wykształcenie wyższe, a 40,8% średnie.

Rysunek 2 Wyniki ankiety dotyczącej oceny poziomu życia w gminie Kisielice

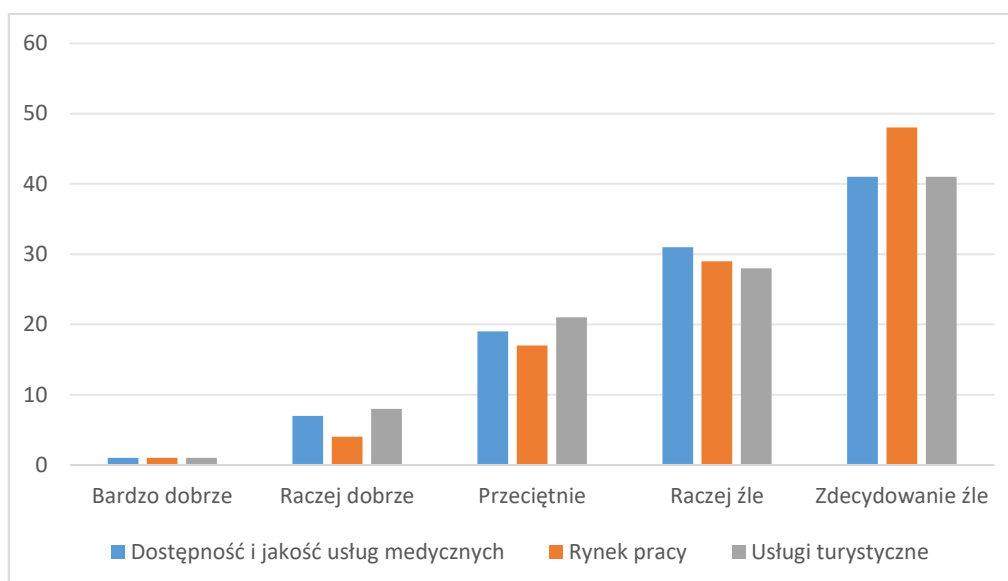
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

Wyniki ankiety dotyczącej subiektywnej oceny poziomu życia w gminie Kisielice ukazują wyraźnie zróżnicowane postrzeganie warunków życia przez mieszkańców. Najliczniejsza grupa respondentów – **35,4%** – oceniła poziom życia jako „raczej dobry”, co może świadczyć o umiarkowanym zadowoleniu i dostrzeganiu pozytywnych aspektów codziennego funkcjonowania w gminie. Tylko **1,0%** badanych wyraziło opinię „bardzo dobrze”, co sugeruje,

że stosunkowo niewielka część społeczności ocenia warunki życia jako zdecydowanie satysfakcjonujące. Oznacza to, że mieszkańcy są raczej ostrożni w wystawianiu jednoznacznie pozytywnych ocen i skłonni są raczej do umiarkowanego optymizmu niż entuzjazmu. Z drugiej strony **41,4%** ankietowanych wyraziło ocenę negatywną – w tym **31,3%** wskazało odpowiedź „raczej źle”, a **10,1%** „zdecydowanie źle”. To istotna grupa, która może postrzegać jakość życia w gminie jako niezadowalającą. Wskazuje to na istnienie znaczących barier w codziennym funkcjonowaniu mieszkańców. Grupą, która zasługuje na szczególną uwagę w kontekście interpretacyjnym, jest **22,2% respondentów**, którzy zaznaczyli odpowiedź „trudno powiedzieć”. Taki poziom niezdecydowania może wynikać z różnych czynników – na przykład z braku wyraźnych doświadczeń, niskiego poziomu informacji na temat działań gminy lub ambiwalentnych ocen, w których pozytywne i negatywne aspekty się równoważą.

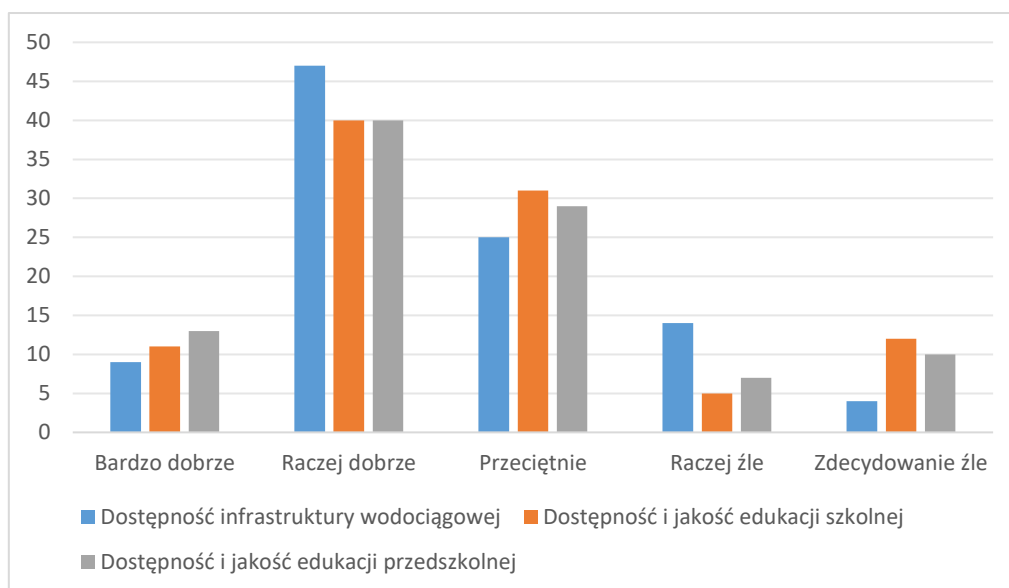
Podsumowując, rozkład odpowiedzi wskazuje na umiarkowanie pozytywny obraz sytuacji, w którym ponad jedna trzecia mieszkańców postrzega poziom życia jako raczej dobry. Jednocześnie jednak stosunkowo wysoki odsetek ocen negatywnych oraz znaczna grupa niezdecydowanych sugerują, że obraz społecznego odbioru warunków życia w gminie nie jest jednoznaczny i cechuje się dużym zróżnicowaniem wśród opinii.

W drugim pytaniu ankietowym poproszono mieszkańców o ocenę warunków życia w gminie w 20 aspektach. Pytania miały na celu określenie stopnia zadowolenia mieszkańców z usług publicznych, infrastruktury technicznej, poziomu bezpieczeństwa, jakości edukacji szkolnej i przedszkolnej oraz usług medycznych, sytuacji na rynku pracy, rozwoju poszczególnych sektorów gospodarki i ogólnego poziomu przedsiębiorczości. Aspekty szczególnie negatywnie oraz najbardziej pozytywnie ocenione przez mieszkańców zostały przedstawione na poniższych wykresach.

Rysunek 3 Wyniki ankiety dotyczącej najgorzej ocenianych obszarów życia na terenie gminy Kisielice
 Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

Z powyższego wykresu (Rysunek 3) wynika, że mieszkańcy najgorzej oceniają trzy obszary: dostępność i jakość usług medycznych, rynek pracy oraz usługi turystyczne. Szczególnie krytyczne są opinie na temat rynku pracy — aż blisko 50% respondentów określiło go jako „zdecydowanie zły”, a kolejne 30% jako „raczej zły”. To oznacza, że ponad 3/4 mieszkańców jest niezadowolona z lokalnych możliwości zatrudnienia. Usługi medyczne zostały również ocenione negatywnie — łącznie ponad 70% osób uważa je za „raczej zły” lub „zdecydowanie zły”. Usługi turystyczne, choć nieco lepiej oceniane, również wypadają słabo — tylko niewielki odsetek mieszkańców widzi je w pozytywnym świetle, a większość określa je jako przeciętne lub zły. Te wyniki wskazują na poważne deficyty w kluczowych obszarach wpływających na jakość życia: zdrowiu, pracy i usługach turystycznych.

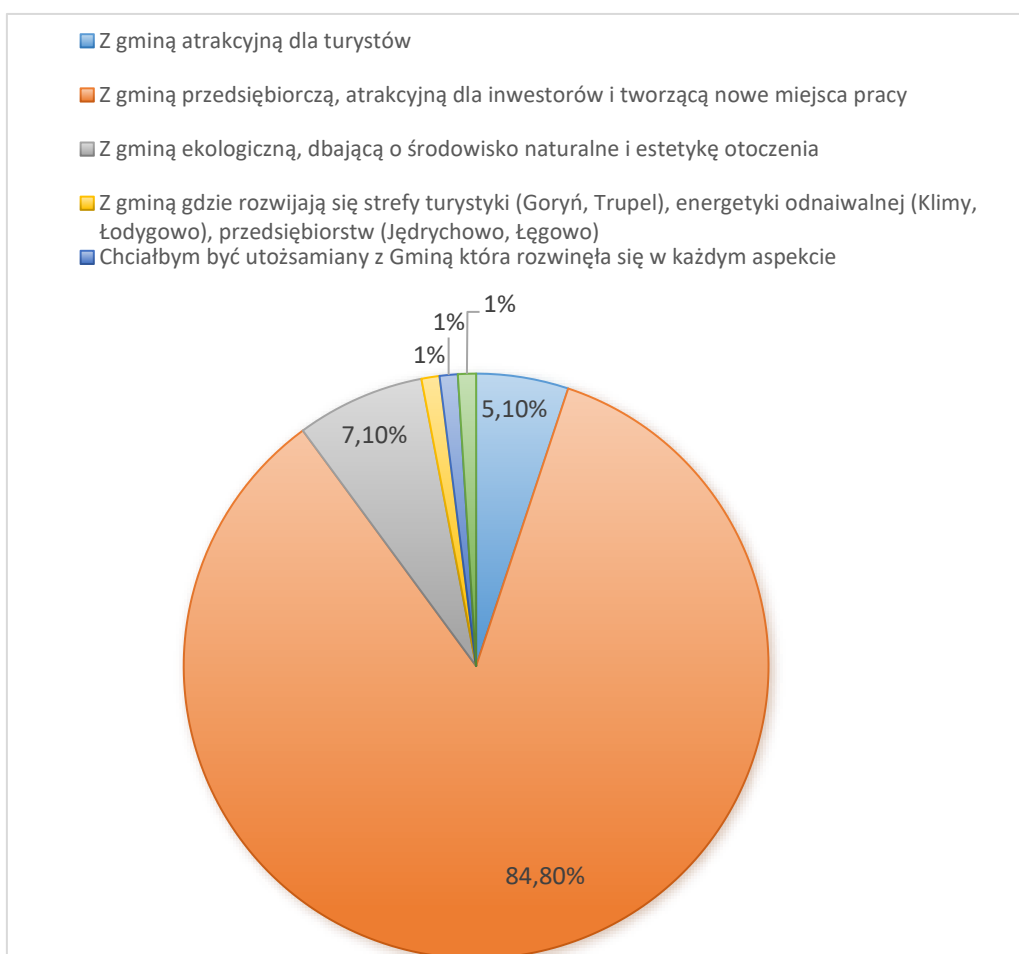

Rysunek 4 Wyniki ankiety dotyczącej najlepiej ocenianych obszarów życia na terenie gminy Kisielice
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

Drugi wykres (Rysunek 4) pokazuje natomiast trzy najlepiej oceniane sfery funkcjonowania gminy: dostępność infrastruktury wodociągowej, edukacji szkolnej oraz edukacji przedszkolnej. Szczególnie dobrze wypadła infrastruktura wodociągowa – prawie połowa badanych oceniła ją jako „raczej dobrą”, a kolejna grupa – około 10% – jako „bardzo dobrą”. Niewielki odsetek mieszkańców miał zastrzeżenia do tego aspektu. Równie dobrze oceniono system edukacji – zarówno szkolny, jak i przedszkolny. W obu przypadkach dominują oceny „raczej dobre” oraz „przeciętne”, a bardzo niewielki odsetek wskazuje na „złe” doświadczenia.

Podsumowując, mieszkańcy gminy Kisielice są zadowoleni z podstawowej infrastruktury wodociągowej oraz systemu edukacyjnego, które funkcjonują na zadowalającym poziomie.

Poniżej przedstawiono wykres (Rysunek 5), wskazujący na dominujące oczekiwania mieszkańców wobec kierunków rozwoju gminy Kisielice.

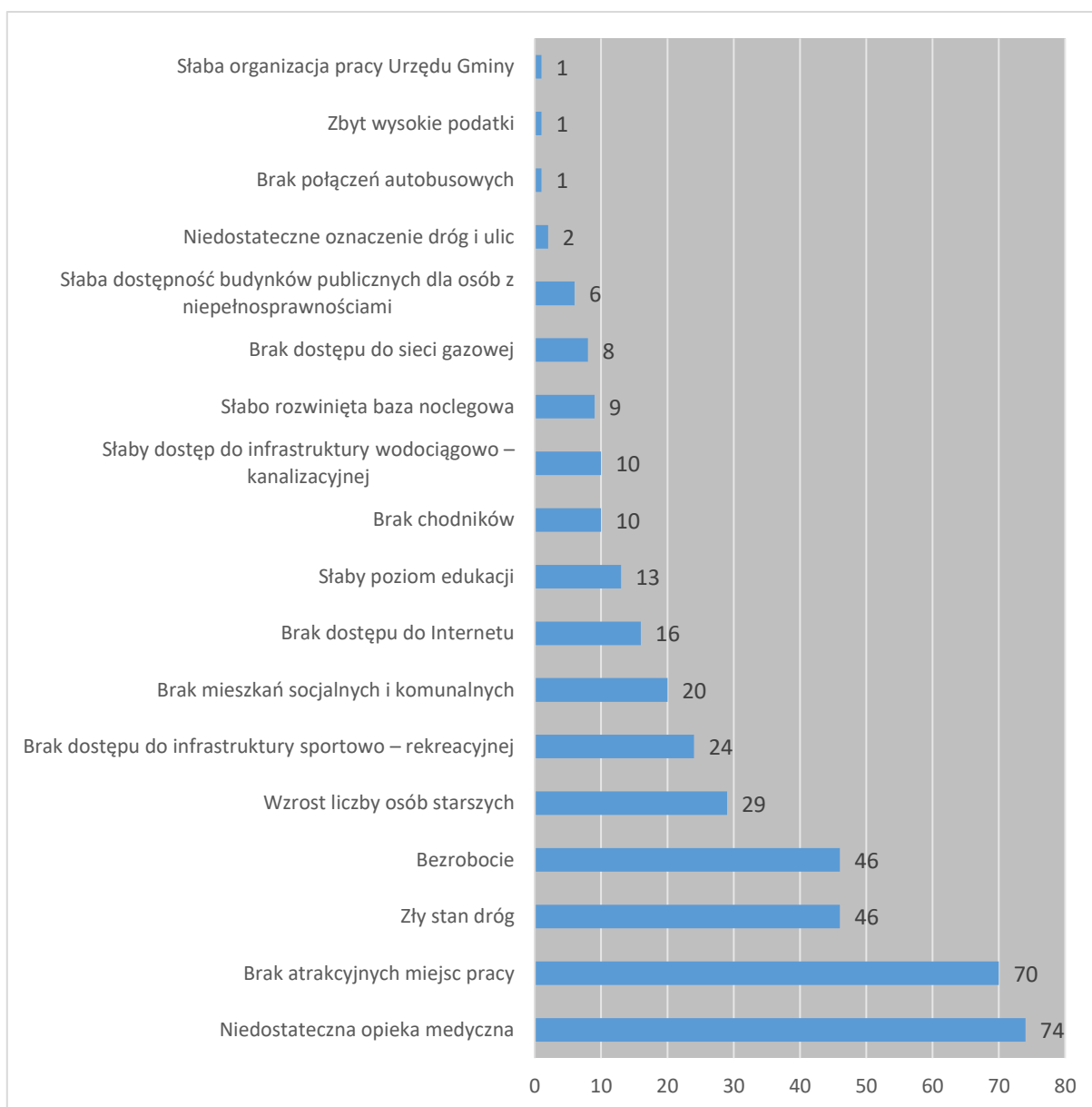
Rysunek 5 Oczekiwania mieszkańców wobec kierunku rozwoju gminy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

Wyniki przedstawionego wykresu jednoznacznie wskazują na dominujące oczekiwania mieszkańców wobec kierunku rozwoju gminy Kisielice. Aż 84,8% respondentów zadeklarowało, że chciałoby utożsamiać swoją gminę z miejscem przedsiębiorczym, atrakcyjnym dla inwestorów i tworzącym nowe miejsca pracy. To bardzo silny i czytelny sygnał społeczny, pokazujący, że lokalna społeczność postrzega rozwój gospodarczy jako najistotniejszy element warunkujący poprawę jakości życia oraz dalszy rozwój gminy. Tak wyraźna przewaga jednej odpowiedzi świadczy o dużej zgodności mieszkańców co do priorytetów strategicznych – mieszkańcy oczekują, że gmina stanie się przestrzenią sprzyjającą inwestycjom, aktywności gospodarczej i rozwojowi rynku pracy. Znacznie mniejsze zainteresowanie wzbudziły pozostałe warianty odpowiedzi. 7,1% ankietowanych opowiedziało się za rozwojem gminy w kierunku proekologicznym, wskazując na znaczenie dbałości o środowisko naturalne i estetykę otoczenia. Kolejne 5,1% respondentów chciałoby, aby gmina stała się atrakcyjna turystycznie, co może sugerować dostrzeżenie w tym kierunku

pewnego potencjału, choć zdecydowanie mniejszego niż w przypadku rozwoju gospodarczego. Pozostałe propozycje – zyskały marginalne poparcie, nieprzekraczające 1% każda. Taki rozkład odpowiedzi wskazuje na jednoznaczną preferencję mieszkańców: rozwój gospodarczy i inwestycyjny jest postrzegany jako główny motor zmian i pożądany kierunek działań samorządu. Mimo że inne wartości, jak ekologia, estetyka, turystyka czy równowaga są obecne w świadomości mieszkańców, to pozostają one zdecydowanie w cieniu oczekiwań związanych z poprawą warunków ekonomicznych.

Na poniższym wykresie (*Rysunek 6*) przedstawiono wyniki ankiety przeprowadzonej wśród mieszkańców gminy Kisielice w której mieszkańcy wskazali „obszary problemowe”, wymagają pilnej interwencji.

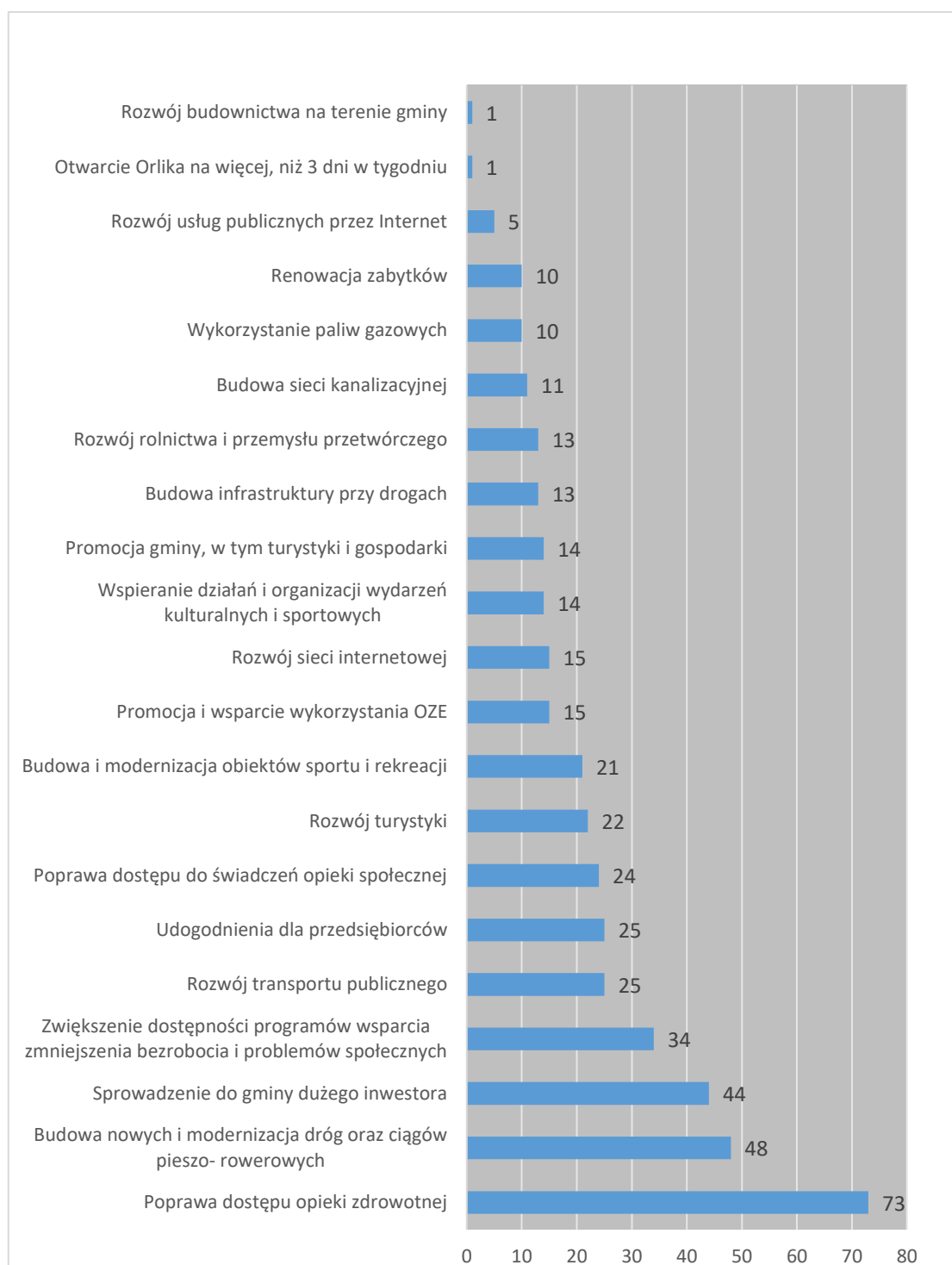

Rysunek 6 Wskazane przez mieszkańców obszary problemowe w gminie
 Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

Na podstawie wyników ankiety przeprowadzonej wśród mieszkańców gminy Kisielice wskazano, że zdecydowanie najczęściej wskazywaną trudnością jest **niedostateczna opieka medyczna**, którą jako istotny problem wskazały aż 74 osoby. Wynik ten potwierdza opinie mieszkańców w innych pytaniach, które również wskazują, że dostępność i jakość usług zdrowotnych na terenie gminy jest poważnym problemem dla mieszkańców. Na drugim miejscu znalazł się **brak atrakcyjnych miejsc pracy**, który wskazało 70 respondentów. Problem ten ściśle wiąże się z wysokim poziomem niezadowolenia z lokalnego rynku pracy i wskazuje na potrzebę tworzenia nowych miejsc zatrudnienia oraz przyciągania inwestorów. Tę sytuację

potwierdza również wysoka liczba wskazań na **bezrobocie** jako jeden z głównych problemów – 46 osób uznało je za istotną trudność społeczną. Równocześnie mieszkańcy zwracają uwagę na **zły stan infrastruktury drogowej** – 46 ankietowanych podkreśliło, że jakość dróg w gminie pozostawia wiele do życzenia. Problemy te mogą wpływać nie tylko na komfort życia, ale też na bezpieczeństwo i możliwości rozwoju gospodarczego. Niepokój mieszkańców budzi również **wzrost liczby osób starszych** (29 wskazań), co może oznaczać wyzwania związane z opieką senioralną, zdrowiem publicznym i depopulacją młodszych grup wiekowych. Do tego dochodzi **niewystarczający dostęp do infrastruktury sportowo-rekreacyjnej** (24 głosy), co może ograniczać aktywność fizyczną mieszkańców oraz jakość spędzania czasu wolnego. Na końcu listy priorytetowych problemów do rozwiązania, choć nadal istotny, pojawia się **brak mieszkań socjalnych**, wskazany przez 20 osób. Choć mniej licznie reprezentowany, problem ten może dotyczyć najbardziej potrzebujących i wymagać systemowego wsparcia ze strony gminy.

Poniższy wykres (*Rysunek 6*) przedstawia opinie mieszkańców na temat najważniejszych działań, jakie powinna podjąć gmina Kisielice w nadchodzących latach. Najwięcej osób – 73 respondentów – wskazało, że **poprawa dostępności opieki zdrowotnej** powinna być absolutnym priorytetem. To wyraźnie pokazuje, że mieszkańcy dostrzegają poważne braki w systemie lokalnej służby zdrowia i oczekują zdecydowanych działań w tym zakresie. Na drugim miejscu znalazła się **budowa i modernizacja dróg oraz ciągów pieszo-rowerowych**, wskazana przez 48 osób. Jest to sygnał, że infrastruktura drogowa i bezpieczeństwo ruchu pieszych oraz rowerzystów wymagają modernizacji i rozbudowy. Kolejnym ważnym obszarem jest **pozyskanie dużego inwestora**, co poparły 44 osoby. Wskazuje to na potrzebę rozwoju gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy – co koresponduje z wcześniejszymi ocenami złego stanu lokalnego rynku pracy. Duże znaczenie przypisywane jest także **zwiększeniu dostępności programów wsparcia w zakresie bezrobocia i problemów społecznych** (34 wskazania) oraz **rozwojowi transportu publicznego** (33 wskazania), co może świadczyć o utrudnionym dostępie do pracy, edukacji czy usług dla osób nieposiadających własnego środka transportu.

Rysunek 7 Wskazane przez mieszkańców kluczowe działania w gminie w nadchodzących latach
 Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

2 DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO - GOSPODARCZEJ GMINY KISIELICE - SYNTEZA

Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej gminy została opracowana na podstawie danych statystycznych (GUS), danych własnych gminy, wyników badań ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców, pogłębionych wywiadów z pracownikami urzędu gminy oraz analizy dokumentów przygotowywanych na potrzeby realizowanych działań. Uzpełnieniem diagnozy były dostępne opracowania dotyczące społeczno-gospodarczego kontekstu funkcjonowania gminy. Okres badawczy objął lata 2019–2023. W analizie uwzględniono zarówno czynniki wewnętrzne, jak i zewnętrzne – w tym aktualne trendy – mające wpływ na sytuację społeczno-gospodarczą gminy. Wnioski z diagnozy przedstawiono w podziale na pięć wymiarów: społeczny, gospodarczy, środowiskowy, przestrzenny i instytucjonalny. W każdym z nich wskazano kluczowe czynniki o znaczeniu strategicznym, które oddziałują lub mogą w przyszłości oddziaływać na rozwój gminy.

2.1 WYMIAR SPOŁECZNY

Gmina Kisielice charakteryzuje się bogatym życiem społecznym, wspieranym przez liczne organizacje pozarządowe, świetlice wiejskie i aktywny Klub Seniora. Kultura i sport są ważnym elementem życia lokalnego – odbywa się wiele wydarzeń cyklicznych, integrujących mieszkańców. Pozytywnym zjawiskiem jest zmniejszająca się liczba osób korzystających z pomocy społecznej, co może świadczyć o poprawie sytuacji socjalnej.

Największym wyzwaniem społecznym są niekorzystne zmiany demograficzne – ubytek ludności, starzejące się społeczeństwo, spadek liczby dzieci i młodzieży. To zagraża ciągłości edukacji i dostępności usług. Gmina zмага się także z ograniczonym dostępem do opieki specjalistycznej, co szczególnie uderza w osoby starsze. Aktywizacja młodzieży, kobiet oraz rozwój usług społecznych i zdrowotnych, zwłaszcza dla seniorów, powinny stać się priorytetem.

2.2 WYMIAR GOSPODARCZY

Gospodarka gminy opiera się głównie na mikroprzedsiębiorczości, ze szczególnym udziałem sektora budowlanego. Liczba prywatnych firm rośnie, a bezrobocie jest stosunkowo niskie, co wyróżnia gminę w województwie warmińsko-mazurskim. Mimo to, struktura gospodarki pozostaje słaba – dominują małe firmy, a brak średnich i dużych przedsiębiorstw ogranicza potencjał rozwojowy i inwestycyjny.

Niskie płace oraz odpływ mieszkańców w wieku produkcyjnym stanowią poważne zagrożenie dla stabilności lokalnego rynku pracy. Zahamowanie rozwoju sektora handlu i usług pogłębia te trudności. Przyszłość może przynieść poprawę dzięki rozwojowi nowych branż – usług senioralnych, IT, e-commerce – pod warunkiem stworzenia odpowiednich warunków infrastrukturalnych i edukacyjnych. Ważne będzie również pobudzenie lokalnych inwestycji i przyciągnięcie inwestorów zewnętrznych.

2.3 WYMIAR ŚRODOWISKOWY

Środowisko naturalne gminy Kisielice jest jej silnym atutem – czyste powietrze, brak przemysłu uciążliwego, jeziora, obszary chronione oraz wysokiej jakości gleby rolnicze stwarzają bardzo dobre warunki do życia i rekreacji. Dodatkowo korzystny mikroklimat dają podstawy do rozwoju turystyki rehabilitacyjnej i ekologicznej.

Dużym potencjałem jest także rozwój energetyki rozproszonej i odnawialnych źródeł energii. Inicjatywa tworzenia lokalnej spółdzielni energetycznej może zwiększyć samowystarczalność i odporność energetyczną gminy. Jednocześnie brak kanalizacji w części obszarów wiejskich stanowi realne zagrożenie dla środowiska, szczególnie w kontekście intensyfikacji rolnictwa i turystyki.

2.4 WYMIAR PRZESTRZENNY

Gmina posiada solidne fundamenty planistyczne – prawie 100% jej powierzchni objęta jest miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Istnieje także pełne pokrycie siecią wodociągową oraz działająca oczyszczalnia ścieków. Przebieg drogi krajowej DK16 i bliskość planowanego węzła drogi ekspresowej S5 zwiększają dostępność komunikacyjną regionu.

Przestrzenny rozwój gminy ograniczają: rozproszenie zabudowy, zły stan lokalnych dróg, niewielki udział dróg utwardzonych oraz brak bezpośredniego dostępu do kolei. Rozwój infrastruktury technicznej – szczególnie kanalizacji, poprawa jakości dróg oraz zwiększenie zasobu mieszkaniowego – jest kluczowy dla zatrzymania odpływu ludności i przyciągnięcia nowych mieszkańców oraz inwestorów.

2.5 WYMIAR INSTYTUCJONALNY

Gmina dysponuje sprawną administracją z jasno określonym podziałem kompetencji i dobrym poziomem obsługi mieszkańców. Cenne są wdrożone narzędzia partycypacji obywatelskiej, takie jak budżet obywatelski i system e-Konsultacji, które zwiększają zaufanie społeczne i zaangażowanie obywateli w życie lokalne.

Wysokie wydatki na oświatę przy ograniczonych dochodach mogą jednak w przyszłości ograniczyć możliwości inwestycyjne. Gmina od lat zмага się z deficytem budżetowym i rosnącym zadłużeniem. Dodatkowo, uzależnienie od funduszy zewnętrznych – w szczególności unijnych – zwiększa podatność na zmiany polityczne. Wzrost kosztów bieżących (energia, płace) wymaga szczególnie ostrożnego zarządzania finansami publicznymi.

2.6 WNIOSKI Z ANALIZY - TRENDY OGÓLNOPOLSKIE I ŚWIATOWE

Na funkcjonowanie każdej gminy w Polsce wpływają czynniki zewnętrzne, często niezależne od lokalnych działań i decyzji. Dlatego przy opracowywaniu Strategii Rozwoju Gminy niezbędne jest zidentyfikowanie kluczowych trendów krajowych i globalnych, które mają obecnie wpływ oraz będą kształtować rozwój gminy w przyszłości. Taka analiza pozwala lepiej przygotować się na wyzwania, wykorzystać pojawiające się szanse i podejmować świadome decyzje strategiczne.

TRANSFORMACJA ENERGETYCZNA - Następuje zmiana systemu energetycznego w kierunku

bardziej zrównoważonego, efektywnego i ekologicznego wykorzystania energii.

W związku ze wzrostem kosztów energii pochodzącej z paliw kopalnych, zachodzi potrzeba stopniowego przechodzenia na alternatywne źródła energii.

Transformacja w kierunku odnawialnych źródeł energii stanowi racjonalną odpowiedź na rosnące obciążenia ekonomiczne i konieczność zwiększenia efektywności energetycznej. Dla gminy Kisielice, może być to szansa rozwojowa, zwłaszcza w kontekście, już istniejącej na jej terenie farm wiatrowych.

STARZENIE SIĘ SPOŁECZEŃSTWA - To globalny trend demograficzny, który znajduje

odzwierciedlenie również na poziomie lokalnym. Zwiększający się udział osób

w wieku poprodukcyjnym wpływa na wiele obszarów funkcjonowania społeczności, takich jak rynek pracy, system ochrony zdrowia, opieka społeczna czy planowanie przestrzenne. Zjawisko to wymusza konieczność dostosowania infrastruktury

technicznej i społecznej (np. budynków użyteczności publicznej, transportu, przestrzeni publicznych) do potrzeb osób starszych, a także rozwijania usług wspierających samodzielne życie seniorów, takich jak opieka środowiskowa, profilaktyka zdrowotna czy aktywizacja społeczna. W dłuższej perspektywie może to również wpłynąć na strukturę wydatków publicznych oraz model rozwoju lokalnej gospodarki.

MIGRACJE - Przemieszczanie się ludności, głównie z obszarów wiejskich do miast w Polsce oraz

za granicę, jest zjawiskiem obserwowanym od lat i nadal wpływa na zmiany w strukturze demograficznej oraz społeczno-gospodarczej wielu regionów.

Migracje te są często wynikiem poszukiwania lepszych warunków życia, pracy, edukacji czy dostępu do usług publicznych. Skutkują one spadkiem liczby mieszkańców w mniejszych miejscowościach i na wsiach, prowadząc do ich starzenia się, depopulacji oraz osłabienia lokalnych rynków pracy i usług. Jednocześnie zmieniają się potrzeby społeczne i infrastrukturalne zarówno w miejscach odpływu, jak i napływu ludności, co wymaga odpowiedniego planowania i dostosowania polityki rozwoju terytorialnego.

GOSPODARKA W OBIEGU ZAMKNIĘTYM - Konieczność minimalizowania marnotrawstwa

zasobów wiąże się z potrzebą przejścia od modelu liniowego (wydobywanie–produkcja–zużycie–użyłizacja) do modelu gospodarki o obiegu zamkniętym.

Podejście to zakłada maksymalne wykorzystanie zasobów poprzez ich ponowne użycie, naprawę, regenerację oraz recykling, tak aby odpady stawały się surowcami w kolejnych cyklach produkcyjnych. Gospodarka o obiegu zamkniętym ma na celu nie tylko ograniczenie negatywnego wpływu działalności człowieka na środowisko, ale również zwiększenie efektywności ekonomicznej poprzez zmniejszenie kosztów surowcowych i energetycznych. Wdrażanie tego modelu wymaga zarówno zmian technologicznych i logistycznych, jak i kształtowania świadomości społecznej oraz odpowiedniego otoczenia regulacyjnego i edukacyjnego.

REWOLUCJA TECHNOLOGICZNA - Postęp technologiczny, obejmujący technologie cyfrowe,

sztuczną inteligencję, robotykę oraz Internet wpływa na wiele dziedzin życia.

Zmienia sposób pracy, wprowadzając automatyzację i nowe kompetencje, a także komunikację, umożliwiając szybszą wymianę informacji. W sektorze zdrowia wspiera rozwój telemedycyny, w edukacji pozwala na naukę zdalną i indywidualizację procesu, a w rozrywce oferuje nowe formy interakcji.

POCZUCIE BRAKU RELACJI - Doświadczanie braku bliskich relacji społecznych może negatywnie

wpływać na rozwój społeczności lokalnych oraz zdrowie psychiczne jednostek.

Zapewnienie wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego staje się zatem ważnym elementem budowania spójnych i odpornych społeczności, zdolnych do efektywnego funkcjonowania i wzajemnej pomocy. Wspieranie zdrowia psychicznego poprzez dostęp do odpowiednich usług oraz inicjatyw społecznych sprzyja redukcji izolacji i poprawie jakości życia mieszkańców. W dłuższej perspektywie działania te przyczyniają się do zwiększenia zaangażowania obywatelskiego oraz wzmacniania kapitału społecznego w gminie.

ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ - Rosnąca świadomość ekologiczna przekłada się na zwiększone

zainteresowanie zrównoważonym rozwojem społeczno- gospodarczym. Zarówno firmy, jak i konsumenci coraz częściej uwzględniają ekologiczne praktyki w swojej działalności i wyborach zakupowych, a społeczeństwo aktywnie angażuje się

w działania na rzecz ochrony środowiska naturalnego. W efekcie rośnie popyt na produkty i usługi przyjazne środowisku oraz inicjatywy promujące efektywne gospodarowanie zasobami. Jednocześnie rosną oczekiwania wobec samorządów i przedsiębiorstw dotyczące wdrażania rozwiązań sprzyjających ochronie klimatu i bioróżnorodności.

ZAGROŻENIE KONFLIKTEM ZBROJNYM: W obliczu rosnącego ryzyka konfliktów zbrojnych

na świecie, nawet gminy muszą uwzględniać to zagrożenie w swoim strategicznym planowaniu. Władze lokalne muszą współpracować z instytucjami rządowymi, wojskiem i służbami ratunkowymi, by skutecznie reagować

w sytuacjach zagrożenia. Równocześnie konieczna jest edukacja mieszkańców i rozwijanie lokalnych systemów pomocy (w tym schronów), by wzmacniać solidarność i gotowość społeczną. W dobie globalnych napięć, bezpieczeństwo narodowe zaczyna się właśnie na poziomie gminy.

2.7 ANALIZA SWOT GMINY KISIELICE

Formułowanie założeń do strategii to proces wieloetapowy, który obejmuje dwie główne części: **diagnozę stanu obecnego** oraz **prognozę przyszłego rozwoju**. Aby lepiej zrozumieć uwarunkowania rozwojowe, często wykorzystuje się **analizę SWOT**. Jest to narzędzie, które

pozwała uporządkować czynniki wpływające na daną jednostkę, zarówno wewnętrzne, jak i zewnętrzne.

ANALIZA SWOT

SŁABE STRONY (WEAKNESSES)	SZANSE (OPPORTUNITIES)
MOCNE STRONY (STRENGTHS)	ZAGROŻENIA (THREATS)

Rysunek 8 Istota analizy SWOT

Źródło: Opracowanie własne

Analiza SWOT stanowi punkt wyjścia do określenia kierunków strategicznych, ponieważ łączy mocne i słabe strony z szansami i zagrożeniami płynącymi z otoczenia. Dzięki temu daje pełniejszy obraz sytuacji i ułatwia podejmowanie trafnych decyzji rozwojowych. **Analiza SWOT** stanowi podsumowanie „*Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy Kisielice*”. Obejmuje ona zarówno uwarunkowania środowiskowe, jak i wynikające z nich możliwości oraz bariery rozwojowe. Szczególną uwagę poświęcono kwestiom zagospodarowania przestrzennego, w tym ocenie stanu i potencjału rozwoju zabudowy, infrastruktury drogowej oraz technicznej. W analizie uwzględniono również czynniki kształtujące jakość życia mieszkańców oraz potencjał inwestycyjny gminy. Istotnym elementem były także wnioski wynikające z ankiety przeprowadzonej wśród lokalnej społeczności, które pozwoliły lepiej odzwierciedlić potrzeby i oczekiwania mieszkańców.

Tabela 1 Analiza SWOT gminy Kisielice

MOCNE STRONY (STRENGTHS)	
ZAPLECZE EDUKACYJNE	<ul style="list-style-type: none"> - Duża liczba szkół zaspokajająca potrzeby mieszkańców. - Istnienie żłobka dla dzieci do 3. roku życia. - Duży udział doświadczonych nauczycieli dyplomowanych w szkołach podstawowych.
OFERTA KULTURALNA I SPORTOWA	<ul style="list-style-type: none"> - Wiele cyklicznych wydarzeń kulturalnych i sportowych w mieście i sołectwach. - Wysoka aktywność organizacji pozarządowych, w tym Kół Gospodyń Wiejskich. - Prężnie działające kluby sportowe i zadowalająca baza obiektów rekreacyjnych.
RELATYWNIE BEZPIECZNA GMINA	<ul style="list-style-type: none"> - Niska liczba przestępstw przy wysokiej wykrywalności. - Posterunek policji i duża liczba jednostek OSP na terenie gminy.
INTEGRACJA SPOŁECZNA	<ul style="list-style-type: none"> - Duża liczba świetlic wiejskich i szeroka oferta Klubu Seniora. - Dobre współdziałanie organizacji pozarządowych z jednostkami samorządowymi. - Spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej.
ROZWÓJ MIKROPRZEDSIĘBIORCZOŚCI	<ul style="list-style-type: none"> - Stały wzrost liczby przedsiębiorstw.

	<ul style="list-style-type: none"> - Rosnąca liczba firm prywatnych (mimo braku średnich i dużych przedsiębiorstw). - Przewaga firm budowlanych.
STOSUNKOWO NISKI POZIOM BEZROBOCIA	<ul style="list-style-type: none"> - Wysoki poziom zatrudnienia w przemyśle i budownictwie. - Niższy, niż średnia dla województwa poziom bezrobocia.
SPRAWNA ADMINISTRACJA I PARTYCYPACJA SPOŁECZNA	<ul style="list-style-type: none"> - Jasny podział kompetencji w urzędzie i jednostkach gminnych. - Działanie systemu e-Konsultacje. - Wysoka aktywność mieszkańców w budżecie obywatelskim.
INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA	<ul style="list-style-type: none"> - Bliskość Ławy (ważny węzeł kolejowy). - Przebieg drogi krajowej DK16 przez gminę. - Istniejące szlaki rowerowe - Przynależność do organizacji gmin i współpraca ponadlokalna.
ASPEKTY ŚRODOWISKOWE I INFRASTRUKTURALNE	<ul style="list-style-type: none"> - Prawie 100% pokrycie gminy siecią wodociągową. - Istniejąca oczyszczalnia ścieków. - Obecność jezior oraz terenów chronionych. - Czyste środowisko naturalne i brak przemysłu uciążliwego dla środowiska. - Występowanie dobrej jakości gruntów rolnych. - Prawie 100% pokrycie gminy planami miejscowymi.
SŁABE STRONY (WEAKNESSES)	
NEGATYWNE TRENDY DEMOGRAFICZNE:	<ul style="list-style-type: none"> - Stały spadek liczby ludności (7,74% w latach 2019–2023). - Ujemny przyrost naturalny i saldo migracji. - Wysoki udział osób w wieku poprodukcyjnym, malejący udział osób w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym. - Postępujące starzenie się społeczeństwa.
PROBLEMY Z EDUKACJĄ I JAKOŚCIĄ KAPITAŁU LUDZKIEGO:	<ul style="list-style-type: none"> - Niski wskaźnik skolaryzacji. - Niższy poziom wykształcenia mieszkańców, niż średnia krajowa. - Mała liczba uczniów w niektórych szkołach (Goryń, Łęgowo).
PROBLEMY Z INFRASTRUKTURĄ TECHNICZNĄ	<ul style="list-style-type: none"> - Niewielki udział dróg utwardzonych. - Brak sieci gazowej i rozproszenie zabudowy. - Zastój w rozwoju sieci kanalizacji sanitarnej (głównie tereny wiejskie). - Brak bezpośredniego dostępu do infrastruktury kolejowej. - Zły stan nawierzchni wielu dróg lokalnych. - Niewielki wzrost liczby mieszkań i ograniczone zasoby mieszkaniowe gminy.
SŁABE WSKAŹNIKI GOSPODARCZE	<ul style="list-style-type: none"> - Niska liczba firm na 1 tys. mieszkańców. - Dominacja mikroprzedsiębiorstw, brak średnich i dużych firm. - Spadek firm zajmujących się handlem i naprawą pojazdów.
PROBLEMY FINANSOWE GMINY	<ul style="list-style-type: none"> - Stały deficyt budżetowy (poza rokiem 2022). - Wysoki poziom zadłużenia, mogący ograniczyć przyszłe inwestycje. - Spadek dochodów z PIT i CIT. - Wysokie wydatki na oświatę i administrację przy ograniczonych dochodach. - Wzrost kosztów pracy i energii
NIEDOSTATECZNY DOSTĘP DO ZAAWANSOWANYCH USŁUG MEDYCZNYCH	<ul style="list-style-type: none"> - Brak lekarzy specjalistów.
SZANSE (OPPORTUNITIES)	
ROZWÓJ TURYSTYKI WIEJSKIEJ I REHABILITACYJNEJ	<ul style="list-style-type: none"> - Potencjał turystyczny we wsiach Goryń i Trupel. - Obszar chronionego krajobrazu Jeziora Goryńskiego. - Istniejące i rozwijające się stawy rybne. - Korzystny mikroklimat
ROZWÓJ DK16 I NOWA DROGA S5	<ul style="list-style-type: none"> - Możliwość zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej gminy. - Bliskość zjazdu z planowej drogi S5 - Wpływ na rozwój turystyki, ze względu na szybki dojazd z największych miast w północnej i środkowej Polsce
ROZWÓJ ENERGETYKI ROZPROSZONEJ	<ul style="list-style-type: none"> - Możliwość dalszych inwestycji w OZE. - Tworzenie lokalnej spółdzielni energetycznej.

WZMACNIANIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI LOKALNEJ	- Zachęty dla mikro- i małych przedsiębiorców. - Rozwój branż IT, usługowych, e-commerce, usług dla seniorów.
ZWIĘKSZENIE PARTYCYPACJI MIESZKAŃCÓW	- Rozwój e-usług i konsultacji społecznych. - Aktywizacja młodzieży i kobiet na rynku pracy.
POLITYKA PAŃSTWA W ZAKRESIE BEZPIECZEŃSTWA	- Dofinansowania na budowę schronów - Lokalizacja jednostki wojskowej w Sędzicach, w pobliskiej gminie Biskupiec
ZAGROŻENIA (THREATS)	
DALSZY SPADEK LICZBY LUDNOŚCI I STARZENIE SIĘ SPOŁECZEŃSTWA	- Pogłębianie się negatywnych trendów demograficznych może prowadzić do spadku liczby uczniów, konsumentów i pracowników.
ROSNAĆCE KOSZTY FUNKCJONOWANIA GMINY	- Inflacja, wzrost płacy minimalnej, cen energii – zwiększenie kosztów bieżących. - Wysokie wydatki mogą zmusić do podnoszenia podatków i opłat lokalnych.
NIEWIELKA LICZBA INWESTORÓW ZEWNĘTRZNYCH	- Problemy infrastrukturalne (słaba jakość dróg). - Brak średnich i dużych firm. - Niskie płace, mogące powodować dalszy odpływ mieszkańców gminy.
UZALEŻNIENIE OD FUNDUSZY ZEWNĘTRZNYCH	- Potencjalne zmiany polityki UE i krajowej mogą ograniczyć dostępność środków.
ZAGROŻENIA ŚRODOWISKOWE	- Brak kanalizacji na terenach wiejskich może pogorszyć stan środowiska.
OGRANICZONA DOSTĘPNOŚĆ USŁUG ZDROWOTNYCH	- Brak lekarzy specjalistów może zwiększyć niezadowolenie mieszkańców, zwłaszcza osób starszych.

Źródło: Opracowanie własne

3 ROZWÓJ STRATEGICZNY GMINY

3.1 WYZWANIA STRATEGICZNE

Trudności, problemy lub przeszkody, które gmina musi rozwiązać, pokonać lub zrealizować dla osiągnięcia swoich strategicznych celów. Zostały opisane na podstawie diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej gminy Kisielice w czterech wymiarach:

- ✓ Wymiar społeczny,
- ✓ Wymiar gospodarczy,
- ✓ Wymiar środowiskowy,
- ✓ Wymiar przestrzenny.

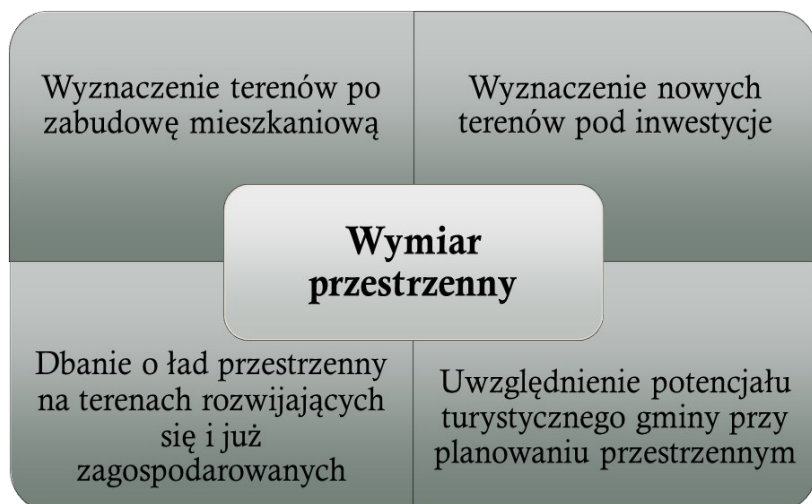
Rysunek 9 Wyzwana strategiczne gminy – wymiar społeczny

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

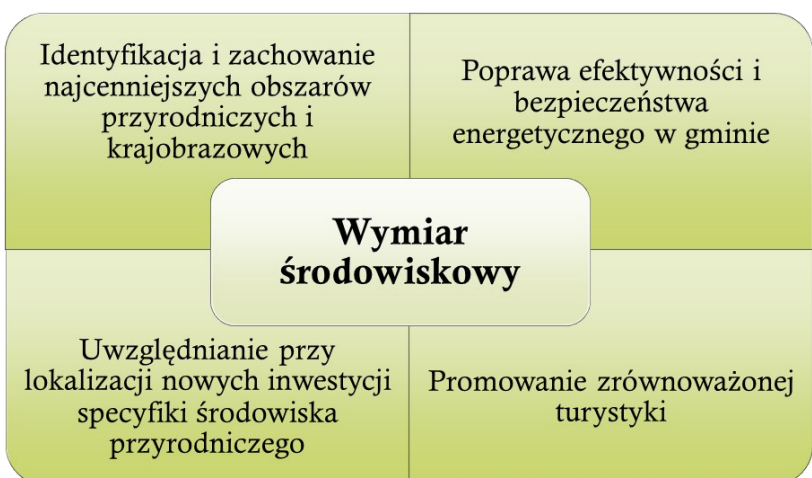
Rysunek 10 Wyzwana strategiczne gminy – wymiar gospodarczy

Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 11 Wyzwana strategiczne gminy – wymiar przestrzenny

Źródło: Opracowanie własne

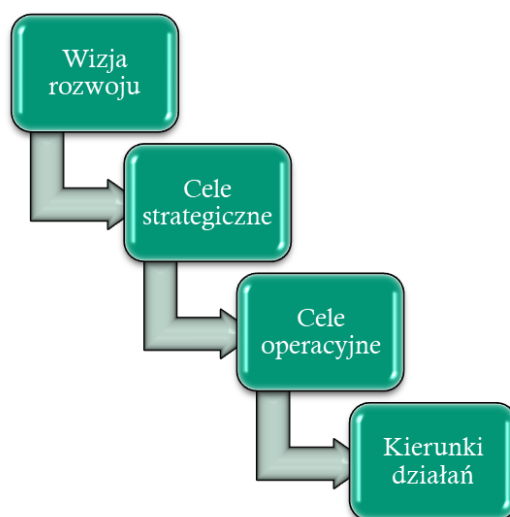
Rysunek 12 Wyzwana strategiczne gminy – wymiar środowiskowy

Źródło: Opracowanie własne

3.2 WIZJA ROZWOJU GMINY

Wyniki *Diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej gminy* oraz wyzwania strategiczne, określone w toku diagnozy, zostały uwzględnione w procesie określania wizji rozwoju gminy, formułowania celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań.

- ✓ Wizja rozwoju – pożądany obraz gminy w przyszłości
- ✓ Główne cele strategiczne – ogólny stan/efekt, do którego osiągnięcia dąży gmina. Założono, że cele strategiczne wskazywać będą generalny kierunek postępowania gminy w realizacji wizji jej rozwoju i służyć będą do ustalenia priorytetów w zakresie działań oraz alokacji zasobów. Cele strategiczne będą mieć charakter długofalowy i zostaną zdefiniowane w obszarze społecznym, gospodarczym i środowiskowo - przestrzennym.
- ✓ Cele operacyjne – cele niższego rzędu, dotyczące średniego horyzontu czasowego, określające sposoby realizacji celów strategicznych.
- ✓ Kierunki działań – kierunki koncentracji wspólnych wysiłków (aktywności planistycznej, wdrożeniowo-operacyjnej), podejmowanych przez samorząd oraz jego partnerów publicznych, społecznych i gospodarczych. Założono, że kierunki działań służyć będą realizacji założonych celów i będą podstawą do planowego wdrażania strategii. Kierunki działań planowane w ramach poszczególnych celów operacyjnych będą się wzajemnie przenikać i uzupełniać.

Rysunek 13 Schemat realizacji rozwoju strategicznego gminy

Źródło: Opracowanie własne

WIZJA ROZWOJU GMINY KISIELICE:

„Kisielice - Gmina XXI wieku. Miejsce, w którym chce się mieszkać, pracować i żyć - w harmonii z naturą, w zgodzie ze wspólnotą, w rytmie zrównoważonego rozwoju.”

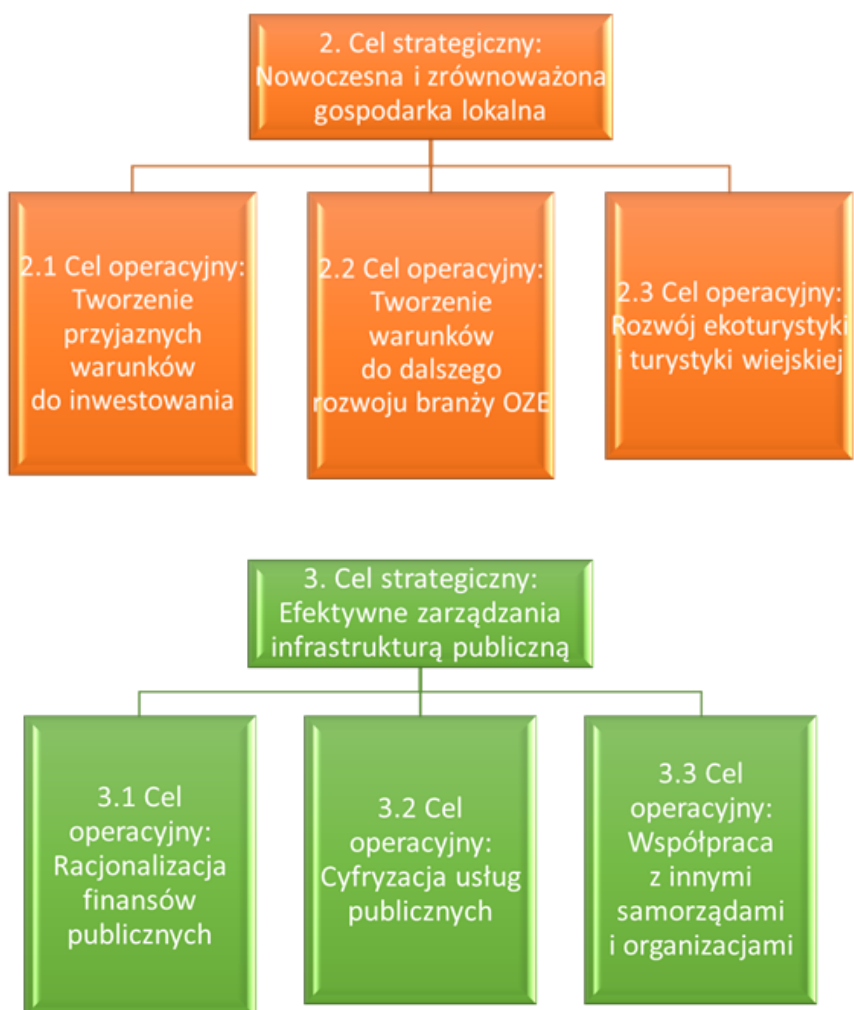
Gmina Kisielice w 2040 roku to nowoczesna, zintegrowana społeczność, która odważnie odpowiada na współczesne wyzwania i konsekwentnie buduje swoją przyszłość w oparciu o trwałe wartości: społeczność, zrównoważenie, jakość życia, innowacyjność oraz odpowiedzialność.

Gmina Kisielice to miejsce, w którym:

- mieszkańcy czują się bezpiecznie i są współgospodarzami lokalnych przemian, aktywnie uczestnicząc w podejmowaniu decyzji,
- można godnie żyć i pracować, korzystając z lokalnych usług, rozwijając działalność gospodarczą i odnajdując równowagę między pracą a życiem prywatnym,
- szanuje się środowisko naturalne, rozwija odnawialne źródła energii, chroni dziedzictwo przyrodnicze oraz wspiera ekologiczną transformację,
- dzieci i młodzież mają szansę na rozwój w małych, bezpiecznych szkołach, a osoby starsze są otoczone troską i mają szeroką ofertę aktywności społecznych,
- lokalna kultura i tradycja wzmacniają poczucie tożsamości, a różnorodność inicjatyw społecznych staje się siłą napędową wspólnoty,
- nowoczesna administracja działa sprawnie, cyfrowo i przejrzysto, w oparciu o partnerską współpracę z mieszkańcami, organizacjami i przedsiębiorcami.

3.3 CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE

Rysunek 14 Cele strategiczne i operacyjne

Źródło: Opracowanie własne

3.3.1 KIERUNKI DZIAŁAŃ DLA CELU STRATEGICZNEGO: AKTYWNA, BEZPIECZNA I ZDROWA SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA

Tabela 2 Cel strategiczny 1

CEL STRATEGICZNY: AKTYWNA, BEZPIECZNA I ZDROWA SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA	
CELE OPERACYJNE	KIERUNKI DZIAŁAŃ
Cel operacyjny 1.1: Zatrzymanie negatywnych trendów demograficznych i migracyjnych	1.1.1: Dalszy rozwój infrastruktury edukacyjnej i opieki nad dziećmi
	1.1.2: Inicjatywy przyciągające osoby z zewnątrz, poprzez wyznaczenie terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową
	1.1.3: Wspieranie inicjatyw obywatelskich i społecznych poprzez mikrodotacje
	1.1.4: Organizacja wydarzeń integracyjnych dla nowych mieszkańców
	1.1.5: Wspieranie powstawania małych, zbiorowych oczyszczalni ścieków, jako

	alternatywa dla rozbudowy sieci kanalizacyjnej
	1.1.6: Wsparcie dla tworzących się Społecznych Inicjatyw Mieszkaniowych
	1.1.7: Tworzenie warunków do pracy zdalnej na terenie gminy (dostęp do szybkiego Internetu)
	1.1.8: Kampanie promujące gminę jako dobre miejsce do życia w mediach tradycyjnych i nowoczesnych środkach przekazu
	1.1.9: Modernizacja sieci kanalizacyjnej i wodociągowej
	1.1.10: Rewitalizacja przestrzeni w miejscowościach, gdzie znajdowały się Państwowe Gospodarstwa Rolne
	1.1.11: Zwiększenie oferty zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży w Szkołach Podstawowych
Cel operacyjny 1.2: Zwiększenie udziału mieszkańców w życiu publicznym	1.2.1: Organizacja otwartych spotkań i debat publicznych
	1.2.2: Kontynuacja i rozwój budżetu obywatelskiego
	1.2.3: Wsparcie rad sołeckich i aktywizacja lokalnych liderów
	1.2.4: Współpraca z lokalnymi mediami na rzecz transparentności działań
	1.2.5: Rozwój platformy e-Konsultacje i regularne jej promowanie
	1.2.6: Organizacja festynów i wydarzeń integrujących mieszkańców
	1.2.7: Publikowanie raportów i wyników konsultacji w dostępnej formie
	1.2.8: Tworzenie warsztatów edukacyjnych i kulturalnych w świetlicach wiejskich
	1.2.9: Promocja tworzonych „miejscowości tematycznych”
	1.2.10: Organizacja zajęć sportowych i rekreacyjnych dla wszystkich grup wiekowych
	1.2.11: Promocja aktywności młodzieży poprzez konkursy z nagrodami
Cel operacyjny 1.3: Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców, w tym dostępu do usług medycznych	1.3.1: Organizacja szkoleń i warsztatów z zakresu pierwszej pomocy
	1.3.2: Zwiększenie dostępności do opieki psychologicznej i poradnictwa rodzinnego
	1.3.3: Wzmocnienie współpracy z powiatowymi jednostkami oraz innymi gminami, w zakresie opieki medycznej
	1.3.4: Zwiększenie dostępności specjalistycznych usług medycznych
	1.3.5: Program budowy schronów na terenie gminy i infrastruktury im towarzyszącej
	1.3.6: Szkolenia mieszkańców w zakresie obrony cywilnej
	1.3.7: Zakup nowego sprzętu dla jednostek OSP

Źródło: Opracowanie własne

3.3.2 KIERUNKI DZIAŁAŃ DLA CELU STRATEGICZNEGO: NOWOCZESNA I ZRÓWNOWAŻONA GOSPODARKA LOKALNA

Tabela 3 Cel strategiczny 2

CEL STRATEGICZNY: NOWOCZESNA I ZRÓWNOWAŻONA GOSPODARKA LOKALNA	
CELE OPERACYJNE	KIERUNKI DZIAŁAŃ
	2.1.1: Modernizacja dróg lokalnych

<p>Cel operacyjny 2.1:</p> <p>Tworzenie przyjaznych warunków do inwestowania</p>	2.1.2: Ułatwienia administracyjne dla nowych inwestorów
	2.1.3: Organizacja szkoleń i doradztwa dla przedsiębiorców lokalnych
	2.1.4: Zachęty dla przedsiębiorców do partycypacji, przy tworzonej gminnej Spółdzielni Energetycznej
	2.1.5: Promocja lokalnych produktów i usług
	2.1.6: Aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
	2.1.7: Organizacja targów produktów lokalnych
	2.1.8: Poprawa jakości infrastruktury drogowej
	2.1.9: Przeprowadzenie analizy potencjału inwestycyjnego terenu gminy i wyznaczenie terenów inwestycyjnych
	2.1.10: Zachowanie rolniczego charakteru gminy
	2.1.11: Budowa nowej stacji uzdatniania wody w Kisielicach
	<p>Cel operacyjny 2.2:</p> <p>Tworzenie warunków do dalszego rozwoju branży OZE</p>
2.2.2: Aktywny dialog z inwestorami OZE	
2.2.3: Promocja, wśród mieszkańców gminy, korzyści wynikających z inwestycji w OZE	
2.2.4: Monitorowanie wpływu inwestycji na środowisko	
2.2.5: Rozwój i promocja lokalnych inicjatyw OZE i energetyki obywatelskiej, w tym spółdzielni energetycznej	
2.2.6: Stworzenie stacji ładowania aut elektrycznych	
2.2.7: Rozbudowa systemu energooszczędnego oświetlenia ulicznego	
<p>Cel operacyjny 2.3:</p> <p>Rozwój ekoturystyki i turystyki wiejskiej</p>	2.3.1: Aktywny dialog z inwestorami w branży turystycznej
	2.3.2: Wykorzystanie terenów infrastruktury po kolejowej do tworzenia ścieżek rowerowych
	2.3.3: Modernizacja plaż i pomostów na terenie gminy
	2.3.4: Identyfikacja terenów pod inwestycje turystyczne i uwzględnienie ich w procesie planowania przestrzennego
	2.3.5: Współpraca z lokalnymi przedsiębiorcami
	2.3.6: Kampanie promujące walory przyrodnicze gminy w mediach tradycyjnych i nowoczesnych środkach przekazu
	2.3.7: Wspieranie lokalnych przewodników i animatorów turystyki
	2.3.8: Promocja lokalnej kuchni i rzemiosła
	2.3.9: Tworzenie i oznakowanie szlaków turystycznych
	2.3.10: Budowa punktów widokowych
	2.3.11: Tworzenie wypożyczalni sprzętu wodnego nad jeziorami
	2.3.12: Odbudowa historycznej miejskiej zabudowy w mieście Kisielice, w tym odbudowa Starego Ratusza

Źródło: Opracowanie własne

3.3.3 KIERUNKI DZIAŁAŃ DLA CELU STRATEGICZNEGO: EFEKTYWNE ZARZĄDZANIE INFRASTRUKTURĄ PUBLICZNĄ

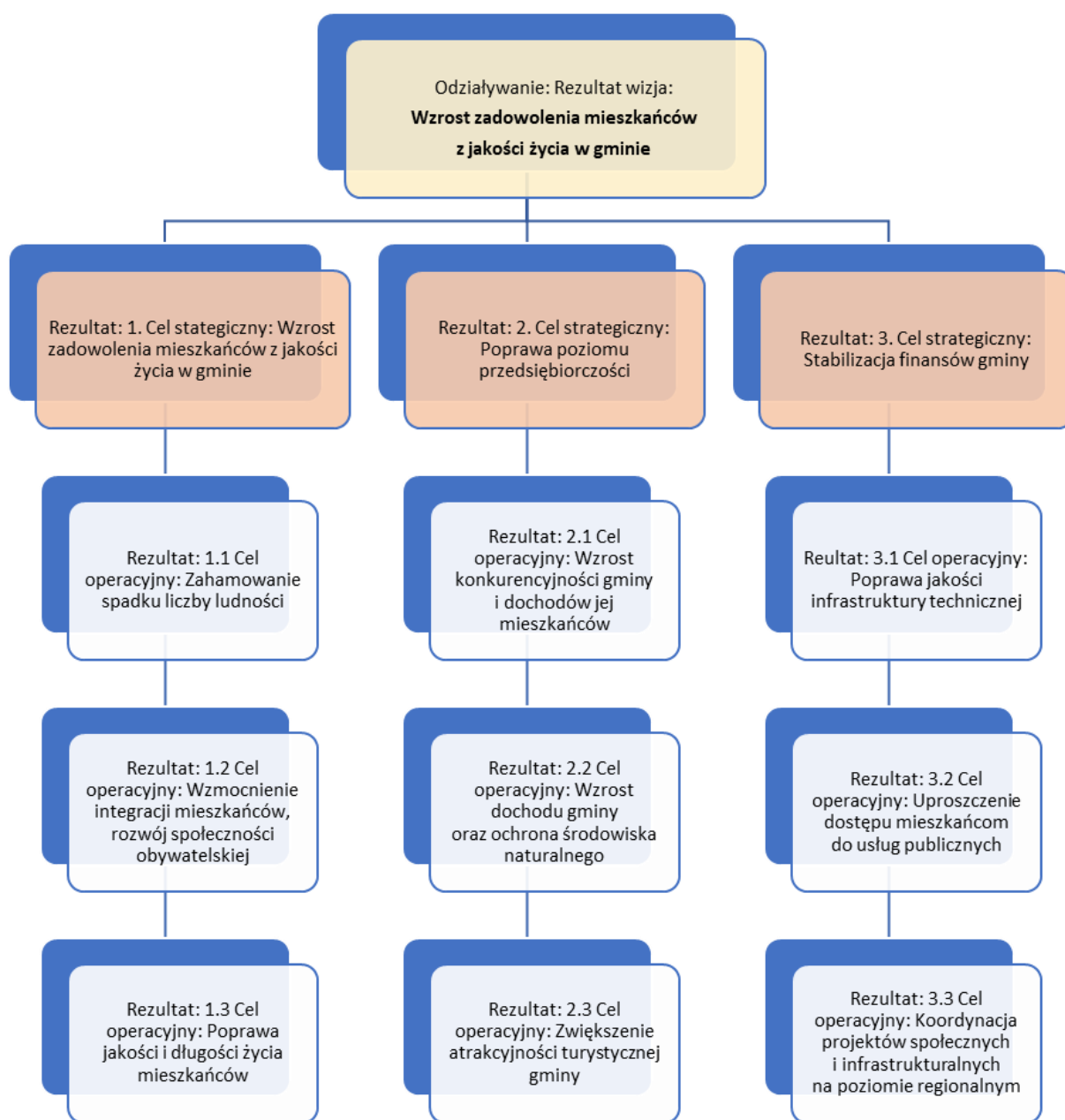
Tabela 4 Cel strategiczny 3

CEL STRATEGICZNY: EFEKTYWNE ZARZĄDZANIE INFRASTRUKTURĄ PUBLICZNĄ	
CELE OPERACYJNE	KIERUNKI DZIAŁAŃ
Racjonalizacja finansów publicznych	3.1.1: Analiza struktury wydatków gminy
	3.1.2: Realizacja większej ilości zadań remontowych przez podległe gminie jednostki organizacyjne
	3.1.3: Opracowanie koncepcji rozwoju infrastruktury technicznej
	3.1.4: Optymalizacja wydatków oświatowych, w tym poprzez łączenie klas w mniejszych szkołach, podczas niektórych zajęć
	3.1.5: Poszukiwanie dodatkowych źródeł finansowania zewnętrznego
	3.1.6: Monitorowanie wpływu polityk oszczędnościowych na jakość usług
	3.1.7: Zmiana źródła ogrzewania gminnej ciepłowni z kotła na biomasę, na fotowoltaikę, lub pompę ciepła lub rozwiązania hybrydowe
	3.1.8: Optymalizacja kosztów administracyjnych i operacyjnych
	3.1.9: Ścisła kontrola wydatków jednostek organizacyjnych podległych gminie
	3.1.10: Zmniejszenie kosztów energii poprzez udział w tworzonej Spółdzielni Energetycznej
	3.1.11: Dalsze prace termomodernizacyjne w obiektach użyteczności publicznej, mające na celu zmniejszenie zużycia energii
	3.1.12 Przyłączenie wsi Biskupiczki do gminnej sieci wodociągowej
Cyfryzacja usług publicznych	3.2.1: Automatyzacja rutynowych procesów administracyjnych
	3.2.2: Promocja korzystania z e-usług wśród mieszkańców
	3.2.3: Stworzenie nowoczesnej strony internetowej
	3.2.4: Regularne publikacje treści w nowoczesnych mediach społecznościowych
	3.2.5: Monitorowanie i analiza efektywności cyfryzacji
	3.2.6: Rozbudowa platformy e-PUAP i innych narzędzi cyfrowych
	3.2.7: Szkolenia dla pracowników urzędu z zakresu cyfryzacji
	3.2.8: Szkolenia dla mieszkańców, w tym osób starszych i wykluczonych w zakresie cyfryzacji
	3.2.9: Rozwój systemów do konsultacji społecznych online
Współpraca z innymi samorządami i organizacjami	3.3.1: Organizacja regularnych spotkań i wymiany doświadczeń z sąsiednimi gminami
	3.3.2: Wspólne projekty infrastrukturalne i inwestycyjne z sąsiednimi gminami, w tym wspólne remonty dróg
	3.3.3: Wymiana informacji na temat dobrych praktyk w zarządzaniu
	3.3.4: Udział w regionalnych i krajowych stowarzyszeniach samorządowych

	3.3.5: Współpraca z ekspertami i instytucjami naukowymi
	3.3.6: Wspólna promocja obszaru i marki regionu
	3.3.7: Rozwój partnerstw strategicznych na szczeblu powiatowym i wojewódzkim
	3.3.8: Wykorzystanie członkostwa w ruchu Cittaslow do promocji walorów gminy

Źródło: Opracowanie własne

4 OCZEKIWANE REZULTATY PODJĘTYCH DZIAŁAŃ

Rysunek 15 Rezultaty i wizje działań

Źródło: Opracowanie własne

4.1 OCZEKIWANE REZULTATY W WYMIARZE SPOŁECZNYM

Tabela 5 Oczekiwane rezultaty i sugerowane wskaźniki ich osiągnięcia w wymiarze społecznym

Rezultat	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Zakładana miara wskaźnika	Źródło danych	Częstotliwość badania
Wzrost zadowolenia mieszkańców z jakości życia w gminie	Poziom ogólnego zadowolenia mieszkańców	Skala 1-10	Wzrost	Ankieta	Jednorazowo po zakończeniu okresu wdrażania strategii
	Poziom zadowolenia z jakości edukacji i opieki zdrowotnej		Wzrost		
	Odsetek mieszkańców zadowolonych z infrastruktury		Wzrost		
Zahamowanie spadku liczby ludności	Saldo migracji	Osoba	Stabilizacja	GUS/BDL	Roczne
	Roczna zmiana liczby mieszkańców	Osoba	Stabilizacja	GUS/BDL	Roczne
	Wskaźnik przyrostu naturalnego	Osoba	Stabilizacja	GUS/BDL	Roczne
Wzmocnienie integracji mieszkańców	Frekwencja w wydarzeniach kulturalnych i społecznych	Osoba	Wzrost	Dane własne gminy	Roczne
	Liczba organizacji pozarządowych aktywnych w gminie	Szt.	Wzrost	Dane własne gminy	Roczne
	Frekwencja w głosowaniach projektów, w ramach tzw. Budżetu Obywatelskiego	Współczynnik %	Wzrost	Dane własne gminy	Roczne
	Frekwencja w wyborach samorządowych	Współczynnik %	Wzrost	Dane własne gminy	Roczne
Uproszczenie dostępu mieszkańców do usług publicznych	Liczba skarg i interwencji obywatelskich na 1000 mieszkańców	Szt.	Spadek	Dane własne gminy	Roczne
	Poziom zadowolenia mieszkańców z dostępności usług publicznych	Skala 1-10	Wzrost	Ankieta	Co 4 lata
	Wskaźnik skolaryzacji	Współczynnik %	Wzrost	GUS/BDL	Roczne

Źródło: Opracowanie własne

4.2 OCZEKIWANE REZULTATY W WYMIARZE GOSPODARCZYM

Tabela 6 Oczekiwane rezultaty i sugerowane wskaźniki ich osiągnięcia w wymiarze gospodarczym

Rezultat	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Zakładana miara wskaźnika	Źródło danych	Częstotliwość badania
Poprawa poziomu przedsiębiorczości	Liczba aktywnych podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców	Szt.	Wzrost	GUS/BDL	Roczne
	Liczba nowo zarejestrowanych firm rocznie	Szt.	Wzrost	GUS/BDL	Roczne
	Liczba uczestników szkoleń i doradztwa dla przedsiębiorców	Szt.	Wzrost	Dane własne gminy	Roczne
Stabilizacja finansów gminy	Dochody budżetu gminy z tytułu udziału w PIT na 1 mieszkańca	PLN	Wzrost	Dane własne gminy	Roczne
	Dochody budżetu gminy z tytułu udziału w CIT na 1 mieszkańca	PLN	Wzrost	Dane własne gminy	Roczne
	Wskaźnik zadłużenia (procent dochodów ogółem)	Współczynnik %	Spadek	Dane własne gminy	Roczne
Wzrost konkurencyjności gminy	Liczba nowych inwestorów zewnętrznych	Szt.	Wzrost	Dane własne gminy	Co 4 lata
	Liczba uczestników powstającej spółdzielni energetycznej	Szt.	Wzrost	Dane własne gminy	Co 4 lata
Wzrost dochodów mieszkańców	Poziom przeciętnego wynagrodzenia brutto mieszkańców gminy (w stosunku do średniej krajowej)	Współczynnik %	Wzrost	GUS/BDL	Roczne
Zwiększenie atrakcyjności turystycznej gminy	Liczba kampanii promocyjnych i publikacji promujących gminę	Szt.	Wzrost	Dane własne gminy	Roczne
	Liczba obiektów turystycznych i rekreacyjnych	Szt.	Wzrost	Dane własne gminy	Co 4 lata

Źródło: Opracowanie własne

4.3 OCZEKIWANE REZULTATY W WYMIARZE ŚRODOWISKOWO – PRZESTRZENNYM

Tabela 7 Oczekiwane rezultaty i sugerowane wskaźniki ich osiągnięcia w wymiarze środowiskowo -przestrzennym

Rezultat	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Zakładana miara wskaźnika	Źródło danych	Częstotliwość badania
Koordynacja projektów społecznych i infrastrukturalnym na poziomie regionalnym	Liczba projektów współfinansowanych przez wojewódzkie i powiatowe	Szt.	Wzrost	Dane własne gminy	Co 4 lata
	Liczba projektów zrealizowanych, we współpracy z gminami sąsiednimi	Szt.	Wzrost	Dane własne gminy	Co 4 lata
Wzrost jakości infrastruktury technicznej	Długość zmodernizowanej sieci wodociągowej i kanalizacyjnej	Kilometry	Wzrost	Dane własne gminy	Roczne
	Długość nowych i modernizowanych dróg	Kilometry	Wzrost	Dane własne gminy	Roczne
	Odsetek gospodarstw domowych podłączonych do sieci kanalizacyjnej	Współczynnik %	Wzrost	GUS, BDL	Roczne
	Odsetek dróg o nawierzchni utwardzonej w ogólnej liczbie	Współczynnik %	Wzrost	GUS, BDL	Roczne
Ochrona środowiska	Udział lasów i terenów zieleni w powierzchni gminy	Współczynnik %	Stabilizacja	GUS, BDL	Co 4 lata
	Wskaźnik odnawialnych źródeł energii (procentowy udział energii pochodzącej z odnawialnych źródeł w całkowitym zużyciu energii) w gminie	Współczynnik %	Stabilizacja	Dane własne gminy	Roczne
	Udział powierzchni cennych przyrodniczo prawnie chronionych w powierzchni gminy	Współczynnik %		GUS, BDL	Co 4 lata
	Poziom zadowolenia ze stanu środowiska naturalnego	Skala 1-10	Stabilizacja	Ankieta	Co 4 lata

Źródło: Opracowanie własne

5 MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO - PRZESTRZENNEJ

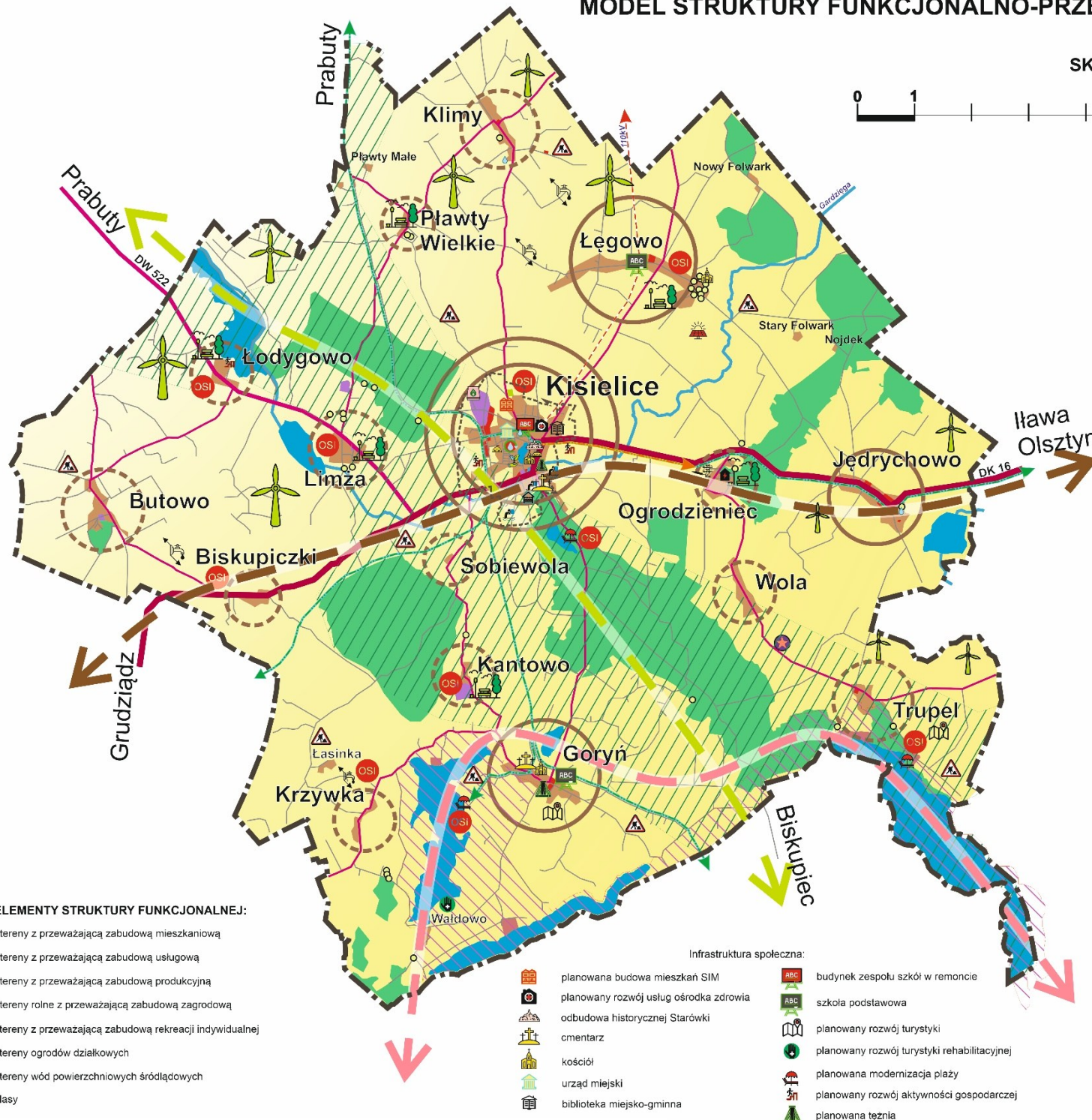
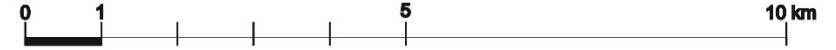
Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Kisielice to docelowy układ elementów składowych przestrzeni wskazujący:

- ✓ strukturę sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych,
- ✓ system powiązań przyrodniczych,
- ✓ główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych,
- ✓ główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej.

Poniżej na rysunku 16 przedstawiono model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Kisielice. Bardziej wyraziste przedstawienie struktur i powiązań wynikających z przeprowadzonych analiz pokazano na pięciu mapach pomocniczych. Model zakłada kształtowanie przestrzeni w sposób odpowiadający potrzebom dynamicznego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy. Uwzględnia także trendy rozwojowe regionu oraz zróżnicowany charakter osadniczy, integrując przestrzenie miejskie i wiejskie oraz wymogi ochrony środowiska, w tym rozwoju infrastruktury błękitno-zielonej. Model ten w szczególności uwzględnia wyzwania harmonijnego rozwoju przestrzennego, w tym rozwoju urbanistycznego gminy, zgodnego z jej wizją i celami strategicznymi. Model stanowi również ramę dla realizacji swoich interesów (w tym prowadzenia procesów rozwojowych) na obszarze gminy przez różnych interesariuszy: władze samorządowe, inwestorów, właścicieli nieruchomości (a także organy nimi zarządzające i gospodarujące) lub inne zainteresowane osoby fizyczne i prawne.

MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY KISIELICE

SKALA 1:10 000

STRUKTURA SIECI OSADNICZEJ WRAZ Z ROLĄ I HIERARCHIĄ JEDNOSTEK OSADNICZYCH:

- granica gminy Kiszelice
- granica miasta Kiszelice
- ośrodek usługowy I rzędu
- ośrodek usługowy II rzędu
- ośrodek usługowy III rzędu

Główne osie rozwoju gminy:

- oś rozwoju gospodarczego
- oś rozwoju turystycznego
- oś rozwoju ekologicznego

OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI

SYSTEM POWIĄZAŃ PRZYRODNICZYCH:

- korytarz ekologiczny
- Obszar Chronionego Krajobrazu Jeziora Goryńskiego
- pomnik przyrody
- planowana infrastruktura błękitno-zielona
- historyczny park przeznaczony do rewitalizacji

GŁÓWNE KORYTARZE I ELEMENTY SIECI TRANSPORTOWYCH, W TYM PIESZYCH I ROWEROWYCH:

- droga krajowa nr 16
- droga wojewódzka nr 522
- drogi powiatowe
- drogi gminne
- istniejąca droga pieszo-rowerowa
- planowana droga rowerowa / pieszo-rowerowa
- planowane remonty dróg gminnych

GŁÓWNE ELEMENTY INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I SPOŁECZNEJ:

Infrastruktura techniczna:

- planowana stacja uzdatniania wody
- istniejące ujęcia wody
- planowany wodociąg
- istniejąca oczyszczalnia ścieków
- planowana rozbudowa sieci kanalizacyjnej
- linia wysokiego napięcia 110 kV
- planowana linia WN110kV Ogródzieniec-Łasin
- planowany GPZ
- planowana farma fotowoltaiczna
- biogazownia
- istniejąca farma wiatrowa
- złoże do eksploatacji
- planowany schron

ISTNIEJĄCE ELEMENTY STRUKTURY FUNKCJONALNEJ:

- tereny z przeważającą zabudową mieszkaniową
- tereny z przeważającą zabudową usługową
- tereny z przeważającą zabudową produkcyjną
- tereny rolne z przeważającą zabudową zagrodową
- tereny z przeważającą zabudową rekreacji indywidualnej
- tereny ogrodów działkowych
- tereny wód powierzchniowych śródlądowych
- lasy

Infrastruktura społeczna:

- planowana budowa mieszkań SIM
- planowany rozwój usług ośrodka zdrowia
- odbudowa historycznej Starówki
- cmentarz
- kościół
- urząd miejski
- biblioteka miejsko-gminna
- budynek zespołu szkół w remoncie
- szkoła podstawowa
- planowany rozwój turystyki
- planowany rozwój turystyki rehabilitacyjnej
- planowana modernizacja plaży
- planowany rozwój aktywności gospodarczej
- planowana tężnia

Rysunek 16 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Kiszelice; Źródło: Opracowanie własne

5.1 STRUKTURA SIECI OSADNICZEJ WRAZ Z ROLĄ I HIERARCHIĄ JEDNOSTEK OSADNICZYCH

Na obszarze gminy Ksielice występują dwa dominujące typy zabudowy: zabudowa zagrodowa oraz zabudowa jednorodzinna. W części wiejskiej gminy, obejmującej sołectwa takie jak Łęgowo, Biskupiczki, Goryń czy Krzywka, dominuje tradycyjna zabudowa zagrodowa, charakterystyczna dla krajobrazu rolniczego – obejmująca domy mieszkalne wraz z przyległymi zabudowaniami gospodarczymi. Układ zabudowy często ma charakter rozproszony lub ulicowy, zależnie od lokalizacji. W centralnej części gminy, w mieście Ksielice, przeważa zabudowa jednorodzinna – w formie domów wolnostojących lub bliźniaczych. Uzupełnia ją niewielki zasób budownictwa wielorodzinnego, głównie wzdłuż głównych ulic miasta. Zabudowa ta pełni funkcję mieszkaniową i w części także usługową, koncentrując funkcje administracyjne, edukacyjne i handlowe dla całej gminy.

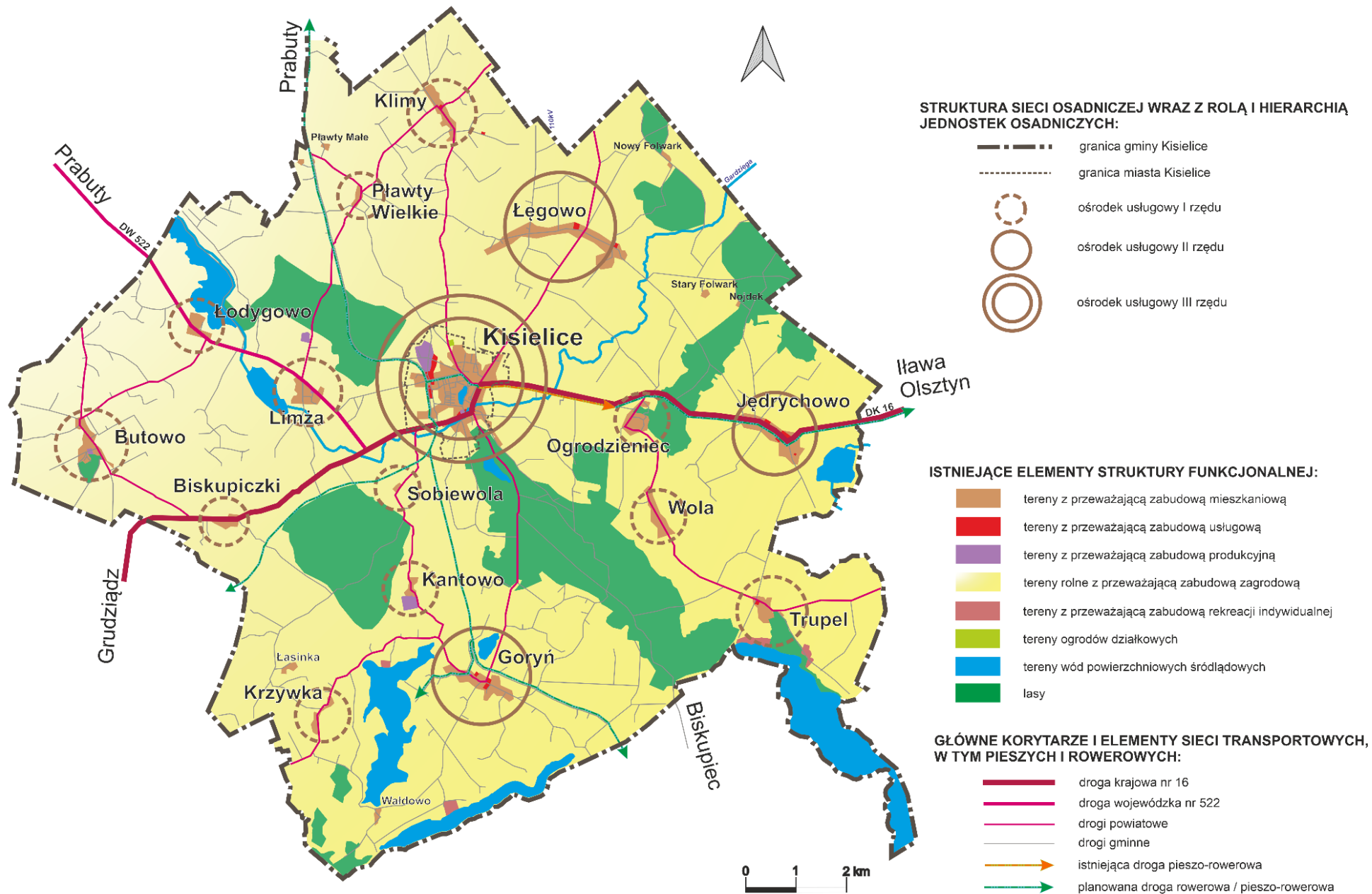
Rysunek 17 Dominująca pozycja miasta w modelu funkcjonalno-przestrzennym gminy Ksielice
Źródło: Opracowanie własne

Zorganizowany system osadniczy jest jednym z głównych elementów zrównoważonego rozwoju każdej gminy. Hierarchiczna sieć osadnicza oparta na dominującej pozycji miasta Ksielice pozwala zapewnić prawidłową obsługę mieszkańców gminy w zakresie ich potrzeb. Silne, efektywnie rozwijające się miasto sprzyja dyfuzji procesów rozwojowych

i gospodarczych na otaczające je obszary wiejskie, a także służy niwelowaniu dysproporcji w rozwoju społeczno-gospodarczym i jakości życia mieszkańców gminy oraz obszarów do gminy przyległych. W efekcie naturalnych procesów urbanizacyjnych jako podstawowy ośrodek miejski wskazuje się miasto Kisielice. Uzupełnieniem oferty ośrodka miejskiego winna być rozbudowywana oferta usług podstawowych, w szczególności w ośrodkach wspomagających: Goryń, Łęgowo, Jędrychowo. Pozostałe ośrodki winny zapewniać minimum jedną z usług podstawowych np. sklep spożywczy.

Kierunki działań:

- ✓ Utrzymanie rolniczego charakteru gminy, w tym stwarzanie warunków do dalszego rozwoju rolnictwa.
- ✓ Budowanie pozycji gminy na bazie miasta Kisielice.
- ✓ Wyznaczenie terenów pod zabudowę mieszkaniową, w tym obiektów SIM (Społeczna Inicjatywa Mieszkaniowa).
- ✓ Zapewnienie możliwości rozwoju turystyki we wsiach Goryń i Trupel, a we wsi Wałdowo turystyki rehabilitacyjnej.
- ✓ Ochrona założenia urbanistycznego Starego Miasta w Kisielicach oraz etapowa odbudowa wybranych budynków „Starówki” jako inwestycja długoterminowa.
- ✓ Przygotowanie infrastruktury i spełnienie wszelkich warunków do rozwoju działalności gospodarczych, w tym produkcyjnych wzdłuż drogi krajowej nr 16.
- ✓ Stworzenie sprzyjających warunków do dalszego rozwoju stawów rybackich m.in. w Łodygowie.

Rysunek 18 Struktura sieci osadniczej gminy Kisielice
 Źródło: Opracowanie własne

5.2 SYSTEM POWIĄZAŃ PRZYRODNICZYCH

Na terenie gminy Kisielice objęto ochroną następujące formy przyrody: Obszar Chronionego Krajobrazu Jeziora Goryńskiego oraz 24 pomniki przyrody. Wśród pomników przyrody wyróżnia się 18 pomników jednoobektowych (pojedyncze drzewo), 5 grup drzew (po kilka sztuk drzew) i 1 aleję drzew gatunku dębu szypułkowego *Quercus robur* (24 szt. drzew).

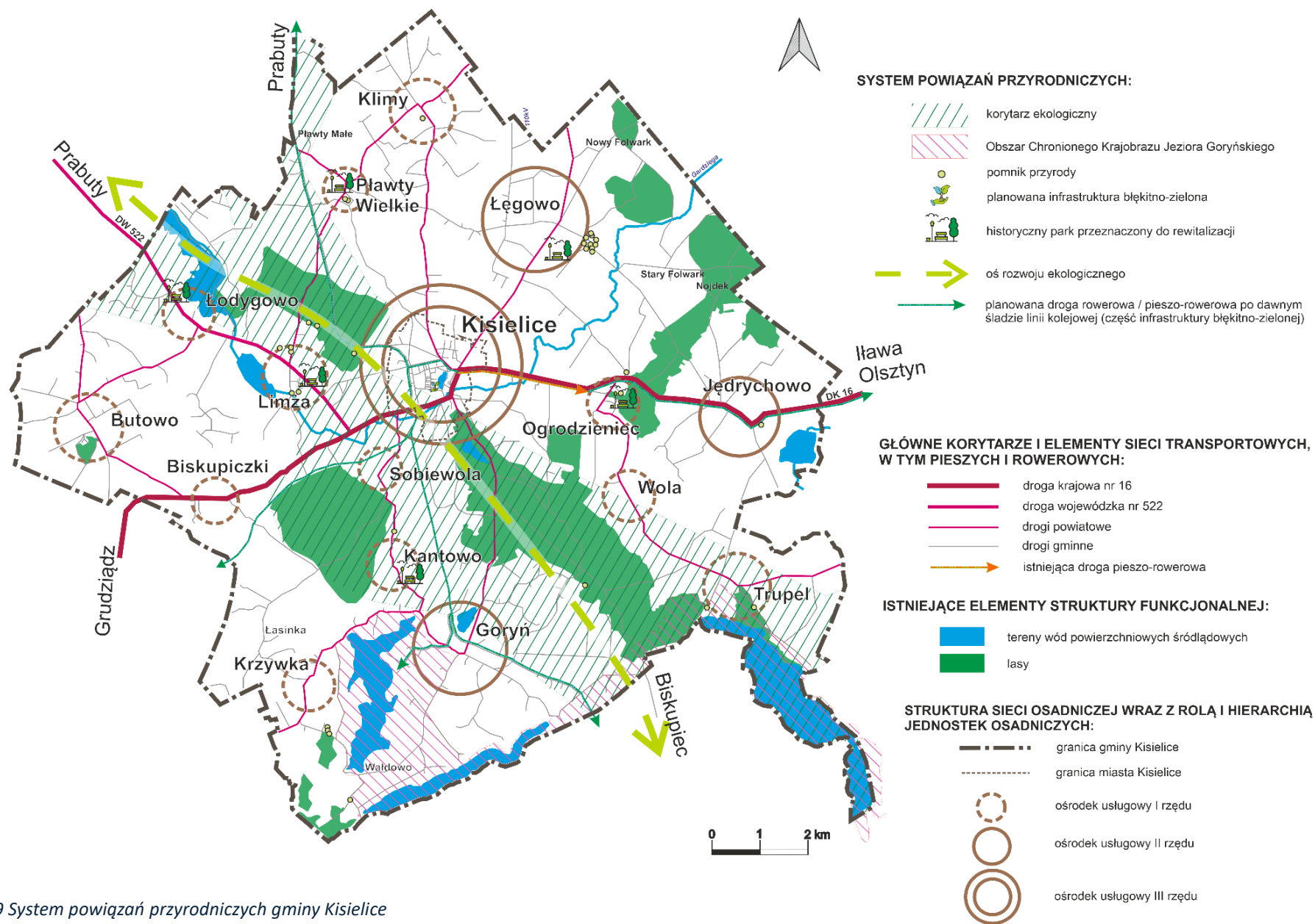
W odniesieniu do *Obszaru Chronionego Krajobrazu Jeziora Goryńskiego* stosuje się zakazy oraz ustalenia dotyczące czynnej ochrony ujęte w *Rozporządzeniu Nr 26 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Jeziora Goryńskiego*. Pomniki przyrody definiuje *ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody* i podlegają one ochronie na mocy stosownych aktów prawnych (głównie rozporządzeń, uchwał). Ponadto na terenie gminy obowiązuje *ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów*, obligatoryjna na terytorium całego kraju.

Cenne elementy środowiska przyrodniczego

Ważnym elementem zapewniającym łączność i spójność ekologiczną są korytarze ekologiczne. Gmina Kisielice położona jest w obrębie korytarza ekologicznego Lasy Ławskie - Bory Tucholskie GKPn-14A o zasięgu regionalnym. Korytarz ten biegnie przez środkową część gminy, obejmując swoim zasięgiem cieki wodne oraz przyległe tereny łąk, zadrzewień i lasów, jeziora: Trupel, Rakowe, Ligowo oraz stawy Limża i Łodygowo i wschodnią część *Obszaru Chronionego Krajobrazu Jeziora Goryńskiego*.

Ochrona cennych przyrodniczo obszarów gminy będzie szczególnie ważnym i trudnym wyzwaniem. Jedynie zachowanie ich jakości, funkcjonalności i ciągłości pozwoli na utrzymanie i rozwój wysokiej jakości życia miejscowej społeczności, a także zwróci uwagę turystów szukających odpoczynku w czystej i naturalnej przestrzeni.

Rdzeniem tych działań będzie zachowanie i utrzymanie funkcjonalności korytarzy ekologicznych, gwarantujących bioróżnorodność (ciągłości tras migracji zwierząt oraz sprawność pozostałych obiegów środowiskowych). Dla zachowania walorów przyrodniczo-krajobrazowych gminy niezbędne będzie zapewnienie warunków zrównoważonego rozwoju gospodarczego poprzez funkcjonalne kształtowanie sieci powiązań przyrodniczych, utrzymanie w dobrej kondycji systemu błękitno - zielonej infrastruktury oraz minimalizowanie konfliktów z elementami tej sieci wynikających z istniejącego i potencjalnego zagospodarowania.

Rysunek 19 System powiązań przyrodniczych gminy Kiszelice

Źródło: Opracowanie własne

Kierunki działań:

- ✓ Tereny objęte formami ochrony przyrody, a w szczególności *Obszar Chronionego Krajobrazu Jeziora Goryńskiego* będą objęte szczególną troską w zakresie ochrony krajobrazu przyrodniczego i kulturowego przed inwestycjami znacząco wpływającymi na jego niekontrolowane przekształcenie.
- ✓ Utrzymany i wzmocniony będzie lokalny korytarz ekologiczny *Lasy Ławskie - Bory Tucholskie GKPn-14A*, szczególnie w sąsiedztwie lasów, rzek i jezior.
- ✓ Ochrona pomników przyrody.
- ✓ Zwiększenie udziału terenów zieleni osiedlowej oraz parków, celem poprawy jakości życia mieszkańców i poziomu adaptacji do zmian klimatu.
- ✓ Wdrożenie infrastruktury błękitno-zielonej w postaci dróg rowerowych oddalonych od głównych ciągów komunikacyjnych np. po nieczynnej linii kolejowej, jak również stworzenie parku/skweru po południowej stronie Jeziora Miejskiego w Kisielicach.
- ✓ Realizacja kampanii edukacyjnych oraz wprowadzenie systemu zachęt dla mieszkańców i inwestorów do działań prośrodowiskowych.
- ✓ Zwiększenie retencji wody na terenach rolniczych i leśnych, szczególnie wzdłuż osi ekologicznej poprzez: prawidłowe użytkowanie rolnicze gleb, prowadzenie prac przeciwerozrywnych, tworzenie stref buforowych wzdłuż cieków, ochronę i odtwarzanie oczek wodnych i mokradeł, retencjonowanie wody w już istniejących zbiornikach i rowach.
- ✓ Rewitalizacja wraz z adaptacją do zmian klimatu zabytkowych założeń parkowych znajdujących się we wsiach: Łęgowo, Pławty Wielkie, Łodygowo, Limża, Ogrodzieniec i Kantowo.
- ✓ Ochrona terenów leśnych.

5.3 GŁÓWNE KORYTARZE I ELEMENTY SIECI TRANSPORTU, W TYM CIĄGI PIESZE I ROWEROWE

System transportowy kształtujący mobilność mieszkańców i pozostałych użytkowników opiera się o układ drogowy, kolejowy oraz rowerowo-pieszy.

Główną arterią komunikacyjną przebiegającą przez gminę Kisielice jest droga krajowa nr 16 (DK16) – jeden z kluczowych szlaków transportowych województwa warmińsko-mazurskiego. Trasa ta rozpoczyna się w miejscowości Dolna Grupa (woj. kujawsko-pomorskie),

proceedzi przez Grudziądz, Ławę, Ostródę, Olsztyn, Mrągowo, Ełk, Augustów i Poćkuny, a kończy się na przejściu granicznym z Litwą w Ogrodnikach (woj. podlaskie). DK16 przecina gminę Ksielice na całej jej szerokości (ok. 15 km), zapewniając dogodne połączenia zarówno ze stolicą powiatu – Ławą, jak i z istotnym węzłem komunikacyjnym w Ostródzie. Pomimo tego, potencjał tej drogi jako impulsu rozwojowego nie jest jeszcze w pełni wykorzystywany. W granicach gminy DK16 przebiega przez następujące miejscowości: Ksielice, Biskupiczki, Ogrodzieniec oraz Jędrychowo.

Budowa odcinka drogi ekspresowej S5 pomiędzy Ostródą a Grudziądzem, planowana do realizacji do 2032 roku, stanowi istotną szansę rozwojową dla całego regionu, którą gmina Ksielice powinna odpowiednio wykorzystać. Spośród analizowanych wariantów tylko jeden zakłada przebieg trasy przez teren gminy, żaden nie przewiduje lokalizacji węzła zjazdowego w jej granicach. Najbliższy zjazd znajdować się będzie prawdopodobnie w sąsiednim Biskupcu, z którym łączy Ksielice droga powiatowa nr 1279N. Taki przebieg inwestycji niesie zarówno wyzwania, jak i korzyści. Z jednej strony może ograniczyć bezpośredni dostęp do nowej trasy, co potencjalnie zmniejszy atrakcyjność gminy dla niektórych inwestorów. Z drugiej strony brak ingerencji w lokalny układ przestrzenny oraz nienaruszenie środowiska naturalnego to czynniki sprzyjające zachowaniu wysokiego komfortu życia mieszkańców – bez uciążliwego hałasu, wzmożonego ruchu czy ryzyka degradacji krajobrazu.

Uzupełnieniem sieci drogowej gminy jest droga wojewódzka nr 522, przebiegająca przez miejscowości Górki, Prabuty, Trumieje i Ksielice. Jej fragment w obrębie gminy stanowi istotne połączenie regionalne, wspierające lokalną mobilność i integrację z sąsiednimi gminami.

W zakresie transportu kolejowego – w 2005 roku rozpoczęto demontaż infrastruktury kolejowej na odcinku Ksielice – Prabuty, a pozostałości linii zostały fizycznie zlikwidowane w kolejnych latach. W odległości około 20 km na wschód od Ksielic znajduje się Ława, jeden z kluczowych węzłów kolejowych w północnej Polsce. Przez stację Ława Główna przebiegają magistrale kolejowe łączące Gdańsk, Warszawę, Olsztyn, Toruń i Bydgoszcz, co zapewnia dogodne połączenia dalekobieżne i regionalne.

W zakresie infrastruktury ciągów pieszo-rowerowych obecnie funkcjonuje droga pieszo-rowerowa z Ksielic do Ogrodzieńca.

Przez teren gminy prowadzą dwa szlaki rowerowe:

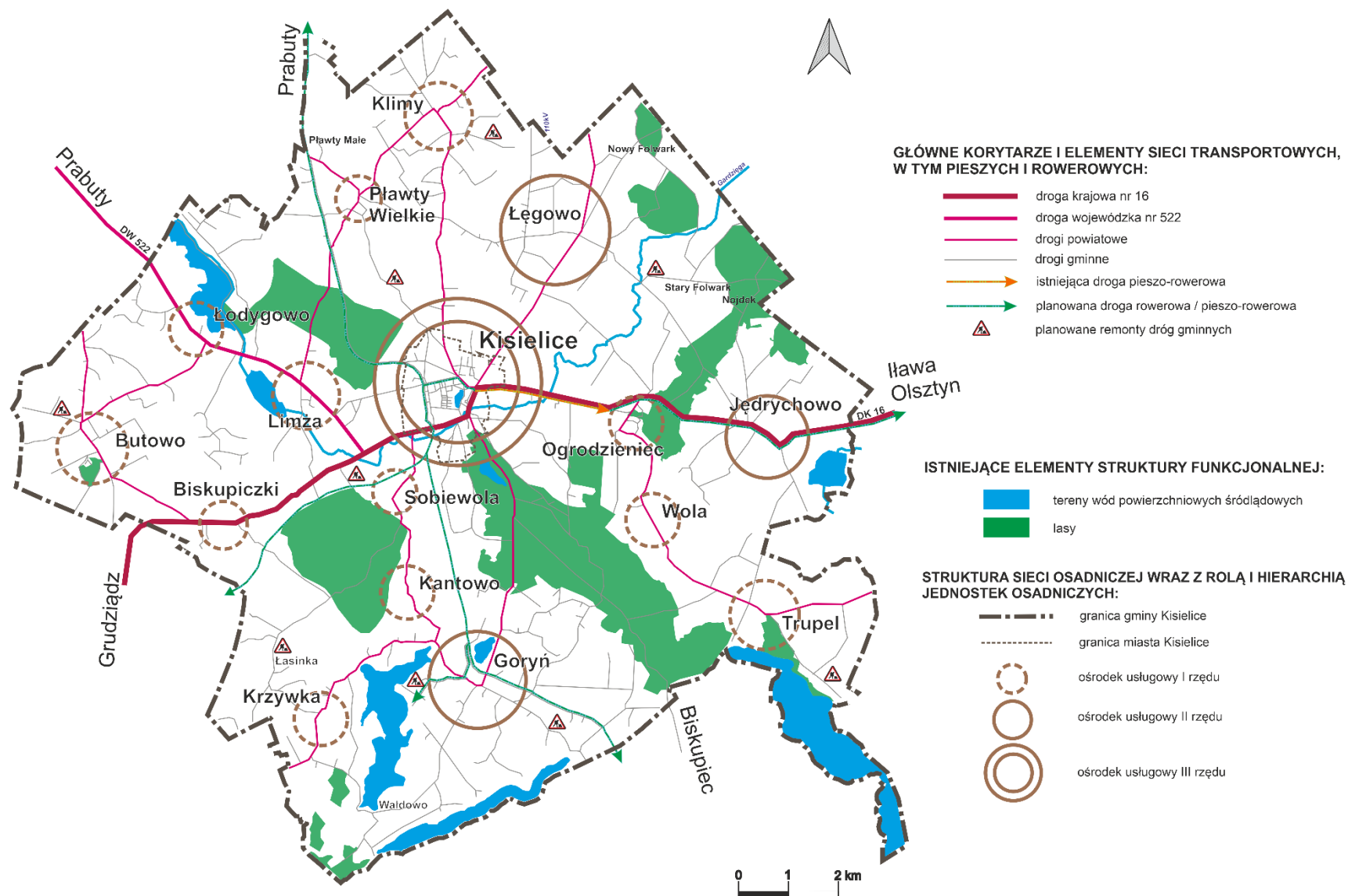
- ✓ **Szlak Pocztyliona** - to malownicza trasa rowerowa o długości około 129 km, prowadząca przez Krainę Kanału Elbląskiego. Rozpoczyna się w Elblągu i kończy w Goryniu, przecinając województwa warmińsko-mazurskie i pomorskie.
- ✓ **Szlak Autorytetów** - łącząca Jezierzycę przez Iławę z Kisielicami. Szlak prowadzi głównie drogami asfaltowymi, z niewielkimi odcinkami gruntowymi, szczególnie w lasach. Nazwa szlaku nawiązuje do miejsc związanych z Janem Pawłem II, który pływał po okolicznych wodach kajakiem w towarzystwie młodzieży, oraz z noblistą Emilem von Behringiem, który przebywał w tych rejonach. Długość szlaku wynosi około 59 km.

Istotą działań gminy w zakresie rozwoju systemu transportu i komunikacji powinna być poprawa parametrów układu drogowego, rozwój połączeń komunikacyjnych oraz obiektów i urządzeń wspierających transport i komunikację (przystanków). Planowany układ dróg powiatowych i gminnych zostanie dostosowany do docelowego układu dróg wojewódzkich i ekspresowych. Ponadto jako element rekreacyjny i uzupełniający należy rozwijać sieć dróg rowerowych i pieszo-rowerowych nie tylko wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych, ale również poza nimi w ramach wprowadzania zrównoważonej infrastruktury błękitno-zielonej.

Kierunki działań:

- ✓ Zwiększenie udziału dróg gminnych utwardzonych.
- ✓ Remonty i modernizacje istniejących dróg gminnych, obecnie w trakcie modernizacji oraz przeznaczone do modernizacji są odcinki:
 1. Trupel-Szwarcenowo nr drogi 144015N; 2. Pławty Wielkie nr drogi 144009N; 3. Goryń - Piotrowice nr drogi 144009N; 4. Butowo - droga 14400N; 5. Krzywka nr drogi 144068; 6. Droga gminna Łęgowo - Stary Folwark nr drogi 144007; 7. Goryń w stronę jeziora 144070N; 8. Droga gminna Klimy 144054N; 9. Dz. Nr 221 obręb Sobiewola oraz dz. Nr 218 obręb Limża.
- ✓ Modernizacja istniejących ciągów pieszych wraz z rozwojem towarzyszącej im przestrzeni publicznej.
- ✓ Przygotowanie dróg powiatowych i gminnych na lepsze połączenie z węzłem planowanej drogi S5 w gminie sąsiedniej (Biskupiec).
- ✓ Promocja transportu publicznego.
- ✓ Rozwinięcie sieci dróg i szlaków rowerowych. Drogi i szlaki będą stanowiły system zintegrowany wewnętrznie (na terenie gminy) oraz zewnętrznie (połączone zostaną

szlaki i drogi rowerowe na obszarze gminy) ze szlakami i drogami rowerowymi biegnącymi przez teren gmin sąsiadujących.

Rysunek 20 Główne korytarze i elementy sieci transportowych gminy Kiszelice
 Źródło: Opracowanie własne

5.4 GŁÓWNE ELEMENTY INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I SPOŁECZNEJ

5.4.1 INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

1) Planowany zakres usług wodociągowo - kanalizacyjnych

Zakres usług wodociągowych

W zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę mieszkańców, przedsiębiorstw oraz instytucji z obszaru miasta i gminy Ksielice usługi świadczy *Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Sp. z o. o. z siedzibą w Ksielicach*. Na system dystrybucji wody w mieście i gminie Ksielice składa się 153,3 km sieci wodociągowej. Z wody miejskiej korzystają prawie wszyscy mieszkańcy budynków wielorodzinnych i domków jednorodzinnych (99%). Planowany jest dalszy rozwój sieci wodociągowej poprzez jej rozbudowę i modernizację. System zaopatrzenia miasta i gminy Ksielice w wodę oparty jest głównie na pozyskaniu wody pitnej z własnych ujęć podziemnych zlokalizowanych na terenie Stacji Uzdatniania Wody w Ksielicach, Klimach i Jędrychowie.

Przedsięwzięciami racjonalizującymi zużycie wody są:

- 1) budowa nowej sieci wodociągowej między miejscowościami Łęgowo-Klimy. Inwestycja będzie obejmować budowę sieci wodociągowej o długości 2 483 m, wykonana z rur PE Ø 160 wraz z armaturą towarzyszącą. Inwestycja ma na celu wyeliminowanie spadków ciśnienia oraz przerw w dostawie wody, spowodowanych niskim ciśnieniem w miejscowości Łęgowo.
- 2) budowa nowej sieci wodociągowej między miejscowościami Łęgowo-Pławty Wielkie. Inwestycja będzie obejmować budowę sieci wodociągowej o długości 1 576 m, wykonana z rur PE Ø 110 wraz z armaturą towarzyszącą. Inwestycja ma na celu wyeliminowanie dostaw wody z SUW Klimy i dostarczania wody z nowo wybudowanej SUW Ksielice.
- 3) budowa nowej sieci wodociągowej między miejscowościami: Biskupiczki-Butowo, Goryń - Krzywka oraz Krzywka- Łasinka. Inwestycja będzie obejmować budowę sieci wodociągowych o długościach odpowiadających kolejno 700 m, 900 m oraz 1 000 m. Wykonana zostanie z rur PCV Ø 90 wraz z armaturą towarzyszącą. Inwestycja zostanie zrealizowana po budowie nowej Stacji Uzdatniania Wody w Ksielicach i ma na celu dostarczanie wody z własnego ujęcia. W obecnej chwili do miejscowości Biskupiczki oraz Krzywka woda dostarczana jest z sąsiadującej gminy Łasin. Przedsiębiorstwo ponosi koszty zakupu wody od ZGK w Łasinie Sp. z o. o.

Zakres usług kanalizacyjnych

Podobnie jak w zakresie usług zbiorowego dostarczenia wody, usługi zbiorowego odprowadzenia ścieków skierowane są do mieszkańców, przedsiębiorstw i instytucji z miasta

i gminy Kisielice. Miejscowości skanalizowane na terenie gminy Kisielice to Kisielice, Łodygowo, Limża, Sobiewola, Kantowo i Goryń. Na system kanalizacji sanitarnej składa się 29,9 km sieci kanalizacyjnej. Planowana jest rozbudowa istniejącej sieci, tak aby zapewnić dostęp do kanalizacji sanitarnej większej części mieszkańców gminy. Ścieki z terenu miasta i gminy Kisielice trafiają do oczyszczalni ścieków w Kisielicach.

Przedsięwzięciami racjonalizującymi odprowadzenie ścieków są:

- 1) modernizacja oczyszczalni ścieków - budowa zadaszenia osadu. Inwestycja ma na celu zabezpieczenie odwodnionych na prasie komunalnych osadów ściekowych przed ich wtórnym nawodnieniem;
- 2) modernizacja przepompowni ścieków przy ul. Ciasnej w Kisielicach. Nastąpi zmiana na układ dwupompowy w systemie tłocznym co pozwoli usprawnić odbiór ścieków i przyczyni się do ekonomicznego przetłaczania ścieków do kolektora sanitarnego;
- 3) modernizacja systemu monitoringu przepompowni i tłoczni ścieków. Dokonane zostanie podłączenie wszystkich przepompowni ścieków i zbiorczych tłoczni do jednego centralnego systemu monitoringu na oczyszczalni ścieków;
- 4) budowa nowej sieci kanalizacyjnej ul. Żwirowa, Cmentarna, Piaskowa w Kisielicach. Inwestycja będzie obejmować budowę nowej sieci kanalizacyjnej wraz z infrastrukturą towarzyszącą. Inwestycja zapewni możliwość dostępu do powstałej infrastruktury i świadczonych za jej pośrednictwem usług dla terenów mieszkalnych, przyczyni się jednocześnie do poprawienia stanu środowiska naturalnego poprzez ograniczenie zanieczyszczeń gleby.

2) Działania w zakresie systemu energetycznego

System elektroenergetyczny gminy Kisielice tworzą:

- napowietrzna linia elektroenergetyczna WN 110kV – o długości 5,4 km;
- napowietrzne i kablowe linie elektroenergetyczne SN 15kV – o długości kolejno: 110,4 km i 4,1 km (kablowa);
- napowietrzne i kablowe linie elektroenergetyczne nn 0,4kV – o długości kolejno: 132,5 km i 20,8km(kablowa);
- stacje transformatorowe 15kV/0,4kV – 101 szt. o mocy 14,73 MVA.

W granicach gminie nie funkcjonuje Główny Punkt Zasilania (GPZ). Obszar miasta i gminy Kisielice zasilany jest w energię elektryczną ze stacji 110/15 kV/kV: GPZ Susz.

Przedsiębiorstwem energetycznym działającym na terenie miasta i gminy Kisielice jest Energa-Operator S.A., który w najbliższych latach planuje na tym obszarze realizację takich inwestycji jak:

- budowa proj. GPZ Ogrodzieniec,
- budowa dwutorowej linii 110 kV relacji GPZ Łasin – proj. GPZ Ogrodzieniec,
- automatyzacja linii SN 15 kV poprzez montaż rozłączników sterowanych drogą radiową;
- program wymiany przewodów gołych na izolowane na niskim i średnim napięciu.

Infrastruktura techniczna sieci energetycznej poddawana jest bieżącym oględzinom, po których przeprowadzane są niezbędne remonty i modernizacje. Zgłaszane awarie lub uszkodzenia także naprawiane są od razu. Te działania będą się odbywały w takim zakresie jak dotychczas. Dodatkowo została zaplanowana coroczna budowa nowych punktów ledowych oświetlenia ulicznego w latach 2024-2038.

3) Energia odnawialna – wiatrowa

Na chwilę obecną, na terenie miasta i gminy znajduje się wiele turbin wiatrowych. Są one zagęszczone, tworząc przy tym farmy wiatrowe. Zarządcami utworzonych farm wiatrowych są: Wilga Sp. z o.o., Eolica Sp. z o.o., PGE Energia Odnawialna S.A., Glavent Investment Sp. z o.o. Instalacje te znajdują się w miejscowości: Limża-Łodygowo, Łęgowo – Klimy – Pławty Wielkie, Jędrychowo. Dzięki wykorzystaniu możliwości produkcji energii poprzez instalacje turbin wiatrowych, miasto i gmina Kisielice stały się liderem wytwarzania energii przy użyciu OZE w skali kraju i Unii Europejskiej. Planowana jest dalsza rozbudowa farm wiatrowych w północnej części gminy.

4) Energia odnawialna – biogaz

W Kisielicach jest biogazownia, która z kiszonki kukurydzianej wytwarza prąd i ciepło do ogrzania ciepłej wody wiosną i latem. Biogazownia znajduje się w granicach miasta Kisielice przy ul. Szkolnej.

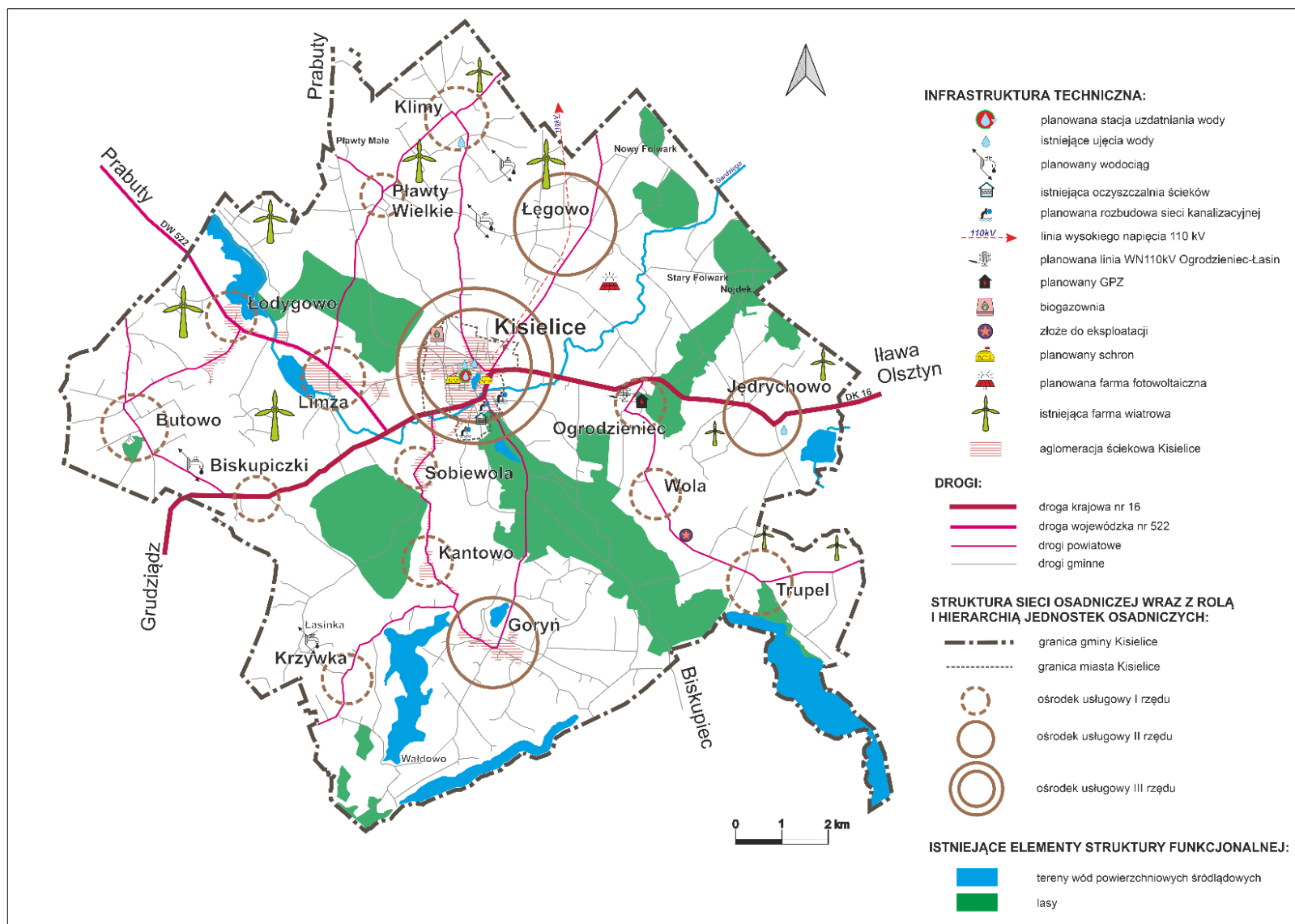
5) Zaopatrzenie w gaz ziemny

Gmina Kisielice nie jest zgazyfikowana ze względu na brak infrastruktury gazowej w regionie, co wiąże się z wysokimi kosztami budowy sieci gazociągów w terenie o zróżnicowanej gęstości zaludnienia, utrudnieniami geotechnicznymi oraz ekonomiczną

nieopłacalnością inwestycji dla przedsiębiorstw energetycznych w niektórych obszarach gminy, co często wpływa na brak zainteresowania inwestorów i opóźnia proces gazyfikacji.

Kierunki działań:

- ✓ Modernizacja, rozwój i poprawa dostępności do sieci kanalizacyjnej. Obszarem rozwoju objęte będą miejscowości w całości lub w większości pozostające poza obszarem obsługi przez sieć kanalizacyjną, ale też enklawy zabudowy bez dostępu do kanalizacji w obszarze miejscowości w większości już skanalizowanych.
- ✓ Budowa stacji uzdatniania wody w Kisielicach.
- ✓ W zakresie sieci energetycznej powstanie GPZ Ogrodzieniec oraz 2-torowa linia 110 kV relacji GPZ Łasin – proj. GPZ Ogrodzieniec. Przewiduje się również modernizację istniejących systemów energetycznych.
- ✓ Ciągły rozwój odnawialnych źródeł energii m.in. poprzez budowę farmy fotowoltaicznej, rozbudowy i budowy nowych farm wiatrowych.
- ✓ Zostanie zapewniona dostępność do infrastruktury technicznej zgodnie z zapisami ustawy o ochronie ludności i obronie cywilnej m.in. budowa schronów.
- ✓ Cyfryzacja usług publicznych.
- ✓ Wspieranie przedsiębiorców we wdrażaniu systemu gospodarki obiegu zamkniętego (GOZ).

Rysunek 21 Główne elementy infrastruktury technicznej w gminie Kiszelice
 Źródło: Opracowanie własne

5.4.2 INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

Gminę Kisielice charakteryzuje wysoki stopień koncentracji usług społecznych w mieście. Według prognoz demograficznych na terenie gminy przewidywany jest spadek liczby ludności. Najważniejszym ośrodkiem usługowym (III rzędu) jest miasto Kisielice. Następnie ośrodki wspomagające rozwój gminy to: Goryń, Łęgowo i Jędrychowo. Ostatnie w hierarchii to ośrodki I rzędu (wsie sołeckie): Klimy, Pławty Wielkie, Łodygowo, Butowo, Biskupiczki, Limża, Ogrodzieniec, Sobiewola, Trupel, Woła, Kantowo, Krzywka. Ważną rolę w zakresie infrastruktury społecznej stanowią szkoły podstawowe zlokalizowane w mieście Kisielice (1) oraz w ośrodkach wspomagających: Goryń (1), Łęgowo (1). Stanowią one podstawowe miejsca integracji i aktywizacji całej społeczności lokalnej.

W ramach działań rozwoju infrastruktury społecznej obecnie trwa remont historycznego budynku Zespołu Szkół w Kisielicach, którego zakończenie planowane jest na rok 2026.

W północnej części miasta Kisielice planowana jest lokalizacja budownictwa społecznego, w ramach SIM-ów, tj. spółki budującej mieszkania na wynajem o umiarkowanych czynszach, które mają pomóc w rozwiązaniu problemów mieszkaniowych w Polsce, zwłaszcza dla osób o umiarkowanych dochodach.

Dodatkowym wyzwaniem społecznym dla gminy jest zmieniająca się struktura wiekowa mieszkańców (starzejące się społeczeństwo), która wymusza dostosowanie infrastruktury i usług do potrzeb osób starszych.

Istotnymi elementami infrastruktury społecznej, ze względu na „zielony” charakter gminy, są infrastruktura turystyczna, rehabilitacyjna i rekreacyjna (modernizacja istniejących plaż nad jeziorem Rakowym, Trupel i Goryńskim).

W ramach działań rozwoju infrastruktury społecznej planuje się również odbudowę historycznej części Starego Miasta oraz zachowanie układu urbanistycznego miasta Kisielice, wpisanego do rejestru zabytków.

W zakresie usług zdrowotnych przewidywany jest wzrost jakości pomocy medycznej w istniejącym ośrodku zdrowia w Kisielicach, poprzez zwiększenie dostępności lekarzy specjalistów.

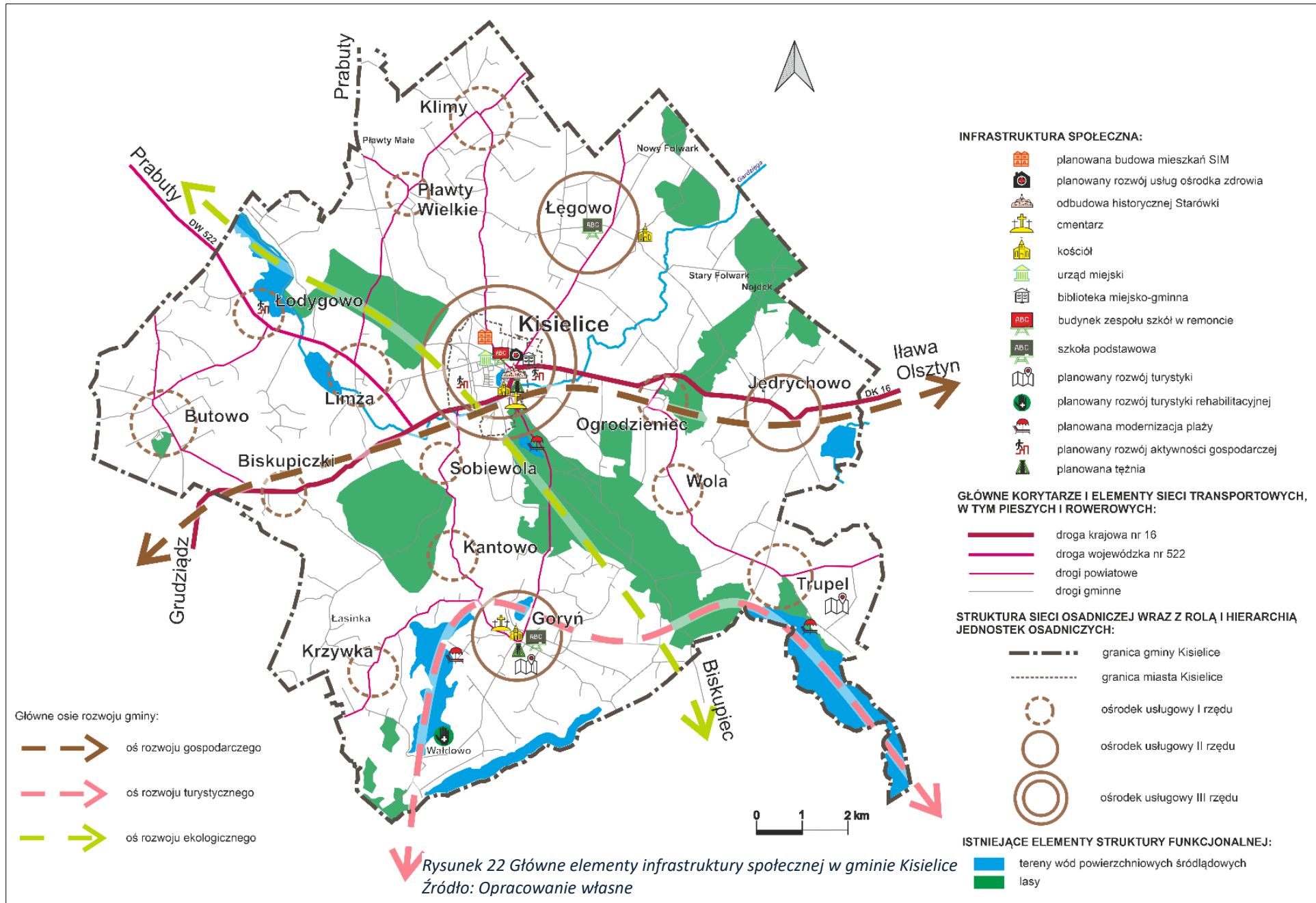
W ramach rozwoju gospodarczego przewiduje się lokalizację nowych przedsiębiorstw oraz hal produkcyjnych (szczególnie w miejscach planowanego rozwoju aktywności gospodarczej).

Jednocześnie planowana jest kontynuacja i dalszy rozwój działalności stawów rybackich w miejscowości Łodygowo.

Gmina wspomaga promocję miejscowości gminnych poprzez tworzenie hasła kojarzących się z każdym sołectwem, np. Jędrychowo – „Wieś żurawi”, Goryń – „Złota rybka”, Biskupiczki – „Wieś pachnąca chlebem”, Łodygowo – „Wieś latawców”, Butowo - „Trzewikowa wieś”, Ogrodzieniec – „Szlachecka wieś”, Trupel – „Wieś pod żaglem”, Kantowo – „Przylaszczkowa wieś”. Każda z miejscowości będzie wyposażona w indywidualny witacz. Ponadto w mieście Kisielice i miejscowości Goryń planowana jest budowa mini tężni solankowej.

Kierunki działań:

- ✓ Z uwagi na wzrost liczby osób starszych w populacji gminy nastąpi rozwój infrastruktury pozwalającej na aktywne spędzanie wolnego czasu, a także zaktywizowanie i zaangażowanie seniorów w działania samopomocowe i na rzecz środowiska lokalnego, a także obejmującej usługi w zakresie aktywności ruchowej, oferty edukacyjnej, kulturalnej, rekreacyjnej i opiekuńczej – w zależności od potrzeb stwierdzonych w środowisku lokalnym.
- ✓ Wzrost poziomu bezpieczeństwa ludności, w części zgodnie z wymogami *ustawy o ochronie ludności i obronie cywilnej* (budowa schronów).
- ✓ Rozwój infrastruktury społecznej związany z rozwojem budownictwa mieszkaniowego (jednorodzinnego, jak i wielorodzinnego), realizowanego w trybie indywidualnym i deweloperskim oraz budownictwa społecznego i komunalnego.
- ✓ Poprawa jakości przestrzeni publicznych, takich jak place, parki i centra aktywności lokalnej, obszary rekreacji (m.in. plaże) w mieście i miejscowościach na obszarach wiejskich.
- ✓ Zwiększenie świadomości lokalnej, budowanie tożsamości regionalnej poprzez poznawanie historii i podkreślanie walorów każdej wsi, organizację wydarzeń kulturalnych.
- ✓ Cyfryzacja usług publicznych.
- ✓ Tworzenie środowiska przyjaznego rozwojowi aktywności gospodarczej.

6 REKOMENDACJE I USTALENIA W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ

6.1 ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, W TYM OCHRONY POWIETRZA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU

W ramach zasad ochrony środowiska i jego zasobów rekomenduje się:

- ✓ ochronę przyrody, a w szczególności *Obszaru Chronionego Krajobrazu Jeziora Goryńskiego* - zgodnie z rozporządzeniem Wojewody Warmińsko-Mazurskiego w sprawie tego obszaru poprzez m.in. zakaz likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu oraz dokonywania zmian stosunków wodnych,
- ✓ utrzymanie i wzmocnienie znaczenia lokalnego korytarza ekologicznego *Lasy Ławskie -Bory Tucholskie GKPn-14A*, szczególnie w sąsiedztwie lasów, rzek i jezior,
- ✓ wprowadzanie ograniczeń w działalności mogącej zanieczyścić wodę w granicach udokumentowanego Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 210 – Zbiornik międzymorenowy Ławski, występującego w północnej części gminy Kisielice,
- ✓ ograniczenie wprowadzenia funkcji umożliwiającej rozwój wielkoobszarowych farm wiatrowych oraz fotowoltaicznych na terenach rolniczych klasy I-III, w obszarze chronionego krajobrazu oraz na przedpolach najcenniejszych zabytków,
- ✓ dbałość o pomniki przyrody, zachowanie 15 m strefy ochronnej, w której nie można prowadzić prac, które naruszają glebę, budować budowli, składować drewna czy prowadzić innych działalności szkodzących obiektowi,
- ✓ w porozumieniu z odpowiednimi służbami państwowymi podejmowanie działań na rzecz minimalizacji zagrożeń powodziowych związanych z rzekami przepływającymi przez obszar gminy oraz deszczami nawalnymi m. in. poprzez dostosowanie zagospodarowania i warunków technicznych zabudowy do stopnia zagrożenia, uwzględnianie w zagospodarowaniu,
- ✓ zwiększenie udziału terenów zieleni osiedlowej oraz parków, celem poprawy jakości życia mieszkańców i poziomu adaptacji do zmian klimatu,
- ✓ wprowadzenie systemu zachęt dla mieszkańców i inwestorów do działań prośrodowiskowych,
- ✓ zwiększenie retencji wody na terenach rolniczych i leśnych, poprzez: prawidłowe użytkowanie rolnicze gleb, prowadzenie prac przeciwoerozyjnych, tworzenie stref

buforowych wzdłuż cieków, ochronę i odtwarzanie oczek wodnych i mokradeł, retencjonowanie wody w już istniejących zbiornikach i rowach,

- ✓ modernizacja systemu melioracyjnego,
- ✓ ochrona terenów leśnych.

W ramach zasad ochrony środowiska i jego zasobów ustala się:

- ✓ wdrożenie infrastruktury błękitno-zielonej w postaci dróg rowerowych oddalonych od głównych ciągów komunikacyjnych np. po nieczynnej linii kolejowej,
- ✓ stworzenie parku lub skweru po południowej stronie Jeziora Miejskiego w Kisielicach,
- ✓ rewitalizacja wraz z adaptacją do zmian klimatu zabytkowych założeń parkowych znajdujących się we wsiach: Łęgowo, Pławty Wielkie, Łodygowo, Limża, Ogrodzieniec i Kantowo.

6.2 ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

W ramach zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej rekomenduje się:

- ✓ prowadzenie skutecznej ochrony i poprawy stanu zachowania dziedzictwa kulturowego (wartościowych układów urbanistycznych, ruralistycznych, obiektów zabytkowych, historycznych zespołów parkowych, zadrzewień), m. in. poprzez wykorzystywanie zachowanych układów zabudowy oraz obiektów, które utraciły historyczne funkcje oraz ich adaptacje do współczesnych potrzeb,
- ✓ nawiązanie współpracy z prywatnymi właścicielami obiektów zabytkowych w celu jak najszerszego ich wykorzystania w promocji gminy,
- ✓ wsparcie działań związanych z pracami porządkowymi i pielęgnacyjnymi na terenie parków niebędących własnością gminy,
- ✓ estetyzacja zabudowy (elewacji) oraz przestrzeni publicznych założenia urbanistycznego miasta Kisielice - uporządkowanie i podniesienie wartości estetycznej tkanki architektonicznej, małej architektury, współistniejącej zieleni publicznej wraz z innymi zabiegami zmierzającymi do poprawy ich wartości pod względem estetycznym,
- ✓ pielęgnowanie i nasadzenia uzupełniające alei przydrożnych wpisanych do rejestru zabytków oraz do GEZ gminy Kisielice,

- ✓ wspieranie remontów i modernizacji historycznych oraz zabytkowych obiektów,
- ✓ podejmowanie działań zmierzających do wytyczenia i oznakowania lokalnych szlaków rekreacyjnych eksponujących najważniejsze atrakcje kulturowe i turystyczne obszaru,
- ✓ prowadzenie działań zmierzających do dostosowywania nowej zabudowy do lokalnej tradycji, modernizacji infrastruktury oraz wspierania modernizacji działalności rolniczej.

W ramach zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

ustala się:

- ✓ rewitalizację zabytkowych założeń parkowych znajdujących się we wsiach: Łęgowo, Pławty Wielkie, Łodygowo, Limża, Ogrodzieniec i Kantowo,
- ✓ ochronę założenia urbanistycznego Starego Miasta w Kisielicach oraz etapową odbudowę wybranych budynków „Starówki” jako inwestycję długoterminową.

6.3 KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE ZAGOSPODAROWANIA TERENÓW, W TYM OKREŚLENIE SZCZEGÓLNYCH POTRZEB W ZAKRESIE NOWEJ ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ

W dotychczasowym układzie prawnym *studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy* było ogólnym aktem określającym politykę przestrzenną gminy, a plan miejscowy miał go precyzować i uszczegóławiać. Rzadko poddawano analizie rzeczywiste potrzeby w zakresie nowych rezerw terenowych pod przyszłe inwestycje (szczególnie zabudowę mieszkaniową). Ponadto na obszarach znajdujących się poza planami miejscowymi wydawano decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowaniu terenu, które nie musiały być zgodne ze studium. W wyniku takiej polityki w wielu gminach w Polsce powstały nadmierne rezerwy terenów przeznaczonych pod zabudowę.

Przeszacowane tereny pod zabudowę mieszkalną będą weryfikowane przez nowe plany ogólne, które zastąpią dotychczasowe studium gminy. Plan ogólny określi przeznaczenie terenów, a decyzje o warunkach zabudowy (WZ) będą mogły być wydawane tylko dla określonych obszarów, co ograniczy możliwość zabudowy na dotychczas niezabudowanych działkach. Wprowadzenie planów ogólnych ma na celu poprawę ładu przestrzennego i efektywniejsze wykorzystanie infrastruktury.

W przypadku gminy Kisielice liczba ludności spada z roku na rok (w okresie od 2019 do 2023 r. o 7,74%). Prognozuje się dalszy spadek liczby ludności do ustalonego w strategii roku 2040 o ok. 25% (licząc od roku 2025). Sytuacja demograficzna jest bardzo podobna

w gminach całego województwa warmińsko-mazurskiego, a nawet całej Polski. Za przyczyny spadku ludności uznaje się przede wszystkim: ujemny przyrost naturalny, ujemne saldo migracji, postępujący proces starzenia się społeczeństwa, zmniejszający się udział osób w wieku przedprodukcyjnym, zwiększający się udział osób w wieku poprodukcyjnym, stale spadająca liczba urodzeń.

W gminie Kisielice nie planuje się inwestycji, które mogłyby znacząco wpłynąć na wzrost liczby ludności. W sąsiedniej gminie Biskupiec (powiat nowomiejski) w najbliższym czasie planowana jest budowa bazy wojskowej na ok. 3000 żołnierzy. Inwestycja jest szansą dla gminy Kisielice na zwiększenie zapotrzebowania na zabudowę mieszkaniową oraz usługi. Osoby z okolicy mogą podjąć się zawodowej służby wojskowej, która jest formą zatrudnienia w wojsku. Dostępne są również możliwości aktywnej i pasywnej służby w rezerwie. Jednostki wojskowe często zatrudniają personel cywilny na stanowiskach administracyjnych, specjalistycznych (np. medycznych, logistycznych), a także w obszarze cyberbezpieczeństwa.

W ramach zmian w strukturze zagospodarowania rekomenduje się:

- ✓ prowadzenie polityki rozwoju gminy w oparciu o poszanowanie przestrzeni jako zasobu ograniczonego, stanowiącego dobro wspólne,
- ✓ realizację polityki przestrzennej gminy głównie w oparciu o miasto Kisielice i jednostki uzupełniające: Goryń, Łęgowo i Jędrychowo,
- ✓ wykorzystanie w pierwszej kolejności terenów już zurbanizowanych, w szczególności budynków lub obiektów, które utraciły swoje walory użytkowe lub uległy degradacji, zwłaszcza zajęte przez obiekty dysfunkcyjne np. po dawnych PGR-ach,
- ✓ ograniczenie rozlewania się zabudowy na tereny rolne i przyrodniczo cenne,
- ✓ projektowanie zabudowy mieszkaniowej i usługowej w dostępnych infrastrukturalnie miejscach,
- ✓ zwiększenie spójności przestrzennej gminy oraz dostępności do miejsc pracy, usług publicznych oraz miejsc atrakcyjnych z uwagi na walory turystyczne i wypoczynkowe,
- ✓ ukierunkowanie potencjału najważniejszych ośrodków wiejskich gminy jako centrów usług (publicznych i komercyjnych) wspierających wzrost jakości życia na obszarach wiejskich, w oparciu o ich wewnętrzne potencjały, tworzenie przestrzeni dla relacji międzyludzkich - miejsca spotkań (są potrzebne także w małych wsiach gminnych),
- ✓ uwzględnienie potrzeb seniorów i osób z ograniczoną mobilnością w nowej zabudowie,

- ✓ umiejętne eksponowanie stref przejściowych pomiędzy różnymi formami zabudowy i zagospodarowania terenu (szczególnie między zabudową miejską a obszarem wiejskim),
- ✓ tworzenie rezerw przestrzennych pod funkcje publiczne (w tym transportowe).

W ramach zmian w strukturze zagospodarowania ustala się:

- ✓ utrzymanie rolniczego charakteru gminy, w tym stwarzanie warunków do dalszego rozwoju rolnictwa;
- ✓ wyznaczenie terenów pod zabudowę mieszkaniową (m.in. Społeczna Inicjatywa Mieszkaniowa);
- ✓ wyznaczenie terenów pod rozwój turystyki we wsiach Goryń i Trupel, we wsi Wałdowo także turystyki rehabilitacyjnej;
- ✓ ochrona założenia urbanistycznego Starego Miasta w Kisielicach oraz etapowa odbudowa wybranych budynków Starówki jako inwestycja długoterminowa;
- ✓ przygotowanie infrastruktury i spełnienie wszelkich warunków do rozwoju działalności gospodarczych, w tym produkcyjnych wzdłuż drogi krajowej nr 16;
- ✓ ochrona terenów leśnych;
- ✓ zabezpieczenie terenów pod budowlę i infrastrukturę niezbędne do realizacji zadań ochronnych służących ochronie ludności i obronie cywilnej zgodnie z przepisami odrębnymi.

6.4 ZASADY LOKALIZACJI OBIEKTÓW HANDLU WIELKOPOWIERZCHNIOWEGO

Na obszarze gminy nie wyznacza się obszarów z możliwością lokalizacji obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m².

6.5 ZASADY LOKALIZACJI KLUCZOWYCH INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO

Dla opisanych w *Strategii* kluczowych inwestycji celu publicznego (z zakresu infrastruktury technicznej, drogowej i społecznej) o znaczeniu lokalnym zakłada się prowadzenie działań umożliwiających ich realizację w dostosowaniu do zmian klimatu, w tym z wykorzystaniem technik i technologii służących oszczędzaniu energii, minimalizacji oddziaływania na środowisko.

W ramach zasad lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego ustala się:

- ✓ ograniczenie negatywnego wpływu kluczowych inwestycji celu publicznego na zabudowę mieszkaniową, środowisko i krajobraz,

- ✓ lokalizowanie kluczowych inwestycji celu publicznego poza terenami leśnymi oraz cennymi przyrodniczo,
- ✓ uwzględnienie planowanych inwestycji ponadlokalnych (regionalnych, krajowych) w polityce przestrzennej gminy,
- ✓ wykorzystanie istniejącej infrastruktury do realizacji inwestycji celu publicznego,
- ✓ lokalizowanie obiektów użyteczności publicznej na obszarach w pobliżu terenów gęsto zaludnionych, obsługiwanych przez środki transportu publicznego, preferowane jest lokalizowanie ich na obszarze lub w sąsiedztwie centrów lokalnych,
- ✓ zabezpieczenie terenów pod budowlę i infrastrukturę niezbędne do realizacji zadań ochronnych służących ochronie ludności i obronie cywilnej zgodnie z przepisami odrębnymi,
- ✓ inwestycje celu publicznego mogą być lokalizowane w gminie Kisielice w drodze decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz na podstawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

6.6 KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI, INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I SPOŁECZNEJ

W ramach kierunków rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej

rekomenduje się:

- ✓ zwiększenie udziału dróg gminnych utwardzonych,
- ✓ modernizację istniejących ciągów pieszych wraz z rozwojem towarzyszącej im przestrzeni publicznej,
- ✓ przygotowanie dróg powiatowych i gminnych na lepsze połączenie z węzłem planowanej drogi S5 w gminie sąsiedniej (Biskupiec),
- ✓ promocję transportu publicznego,
- ✓ rozwinięcie sieci dróg i szlaków rowerowych,
- ✓ modernizację, rozwój i poprawę dostępności do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej,
- ✓ ciągły rozwój odnawialnych źródeł energii m.in. poprzez budowę farmy fotowoltaicznej, rozbudowę i budowę nowych farm wiatrowych,
- ✓ cyfryzację usług publicznych,
- ✓ wspieranie przedsiębiorców we wdrażaniu systemu gospodarki obiegu zamkniętego (GOZ),

- ✓ rozwój infrastruktury pozwalającej na aktywne spędzanie wolnego czasu, a także zaktywizowanie i zaangażowanie seniorów w działania samopomocowe i na rzecz środowiska lokalnego, a także obejmującej usługi w zakresie aktywności ruchowej, oferty edukacyjnej, kulturalnej, rekreacyjnej i opiekuńczej – w zależności od potrzeb stwierdzonych w środowisku lokalnym,
- ✓ rozwój infrastruktury społecznej związany z rozwojem budownictwa mieszkaniowego (jednorodzinnego, jak i wielorodzinnego), realizowanego w trybie indywidualnym i deweloperskim oraz budownictwa społecznego i komunalnego,
- ✓ rozwój usług medycznych, poprzez zwiększenie dostępności do lekarzy specjalistów.
- ✓ poprawę jakości przestrzeni publicznych, takich jak place, parki i centra aktywności lokalnej, obszary rekreacji (m.in. plaże) w mieście i miejscowościach na obszarach wiejskich,
- ✓ zwiększenie świadomości lokalnej, budowanie tożsamości regionalnej poprzez poznawanie historii i podkreślanie walorów każdej wsi, organizację wydarzeń kulturalnych,
- ✓ tworzenie środowiska przyjaznego rozwojowi aktywności gospodarczej.

W ramach kierunków rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej ustala się:

- ✓ budowę stacji uzdatniania wody w Kisielicach,
- ✓ w zakresie sieci energetycznej - budowę GPZ Ogrodzieniec oraz dwutorowej linii 110 kV relacji GPZ Łasin – proj. GPZ Ogrodzieniec oraz modernizację istniejących systemów energetycznych,
- ✓ budowę SIM-ów w północnej części miasta Kisielice,
- ✓ budowę mini tężni solankowej w mieście Kisielice i miejscowości Goryń,
- ✓ budowę schronów.

6.7 ZASADY LOKALIZACJI URZĄDZEŃ WYTWARZAJĄCYCH ENERGIĘ O MOCY ZAINSTALOWANEJ PRZEKRACZAJĄCEJ 500 KW

W ramach lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW rekomenduje się:

- ✓ lokalizowanie urządzeń wytwarzających energię elektryczną o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW w pierwszej kolejności na terenach poprodukcyjnych i zdegradowanych,
- ✓ umożliwienie maksymalnego wykorzystania energii odnawialnej.

W ramach lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW ustala się:

- **zakaz** rozwoju wielkopowierzchniowych farm fotowoltaicznych lub wiatrowych o mocy powyżej 500 kW: na obszarach chronionych, na obszarach otoczenia zabytków, na gruntach wysokich klas bonitacyjnych (I-III), w obrębie regionalnych lub lokalnych korytarzy ekologicznych, na terenach otwartych o wyróżniających się walorach przyrodniczych i krajobrazowych, gdzie mogłyby te walory degradować, na terenach zabudowy mieszkaniowej.

6.8 ZASADY LOKALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ MOGĄCYCH ZNACZĄCO ODDZIAŁYWAĆ NA ŚRODOWISKO

Określa się dopuszczenie lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko na terenie gminy Kisielice zgodnie z przepisami odrębnymi, z wyjątkiem przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko w obszarach objętych ochroną na podstawie *ustawy o ochronie przyrody*.

6.9 ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

W ramach zasad kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej rekomenduje się:

- ✓ ochronę terenów o najwyższej przydatności rolniczej przed przeznaczeniem na cele nierolnicze;
- ✓ podczas realizacji nowych obiektów produkcji zwierzęcej (obory, chlewnie, kurniki) wymaga się zachowania minimalnej odległości od zabudowy przeznaczonej na stały pobyt ludzi: 500 m przy wielkości obsady 60-120 DJP, 1000 m przy wielkości obsady 121-210 DJP i 1500 m przy wielkości obsady powyżej 210 DJP;
- ✓ podczas rozbudowy istniejących obiektów produkcji zwierzęcej do 60 DJP zachowania odległości minimum 100 m od zabudowy przeznaczonej na stały pobyt ludzi,
- ✓ przeciwdziałanie erozji gleb, poprzez właściwą gospodarkę rolną i wprowadzanie zieleni śródpolnej na terenach potencjalnie erodowanych;

- ✓ przeciwdziałaniu nadmiernej intensyfikacji produkcji rolnej oraz nadmiernym stosowaniem środków ochrony roślin i nawozów, a także przed niewłaściwą agrotechniką;
- ✓ wspieranie lokalnego rynku handlu płodami rolnymi (lokalne place targowe),
- ✓ likwidację wadliwych melioracji;
- ✓ zapewnienie sprawnego działania systemów melioracyjnych poprzez modernizację i odbudowę melioracji wodnych objętych ewidencją, utrzymanie urządzeń melioracji wodnych, w tym otwartych rowów we właściwym stanie technicznym,
- ✓ dla gruntów rolnych klasy bonitacyjnej I-III – obowiązuje ścisła ochrona zasobów glebowych przez zmianę sposobu użytkowania, w myśl *ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych*;
- ✓ wyłączenie z produkcji rolnej gruntów najniższych klas bonitacyjnych celem przeznaczenia ich do zalesienia lub zagospodarowania rekreacyjnego;
- ✓ wprowadzanie kierunków produkcji optymalnych w istniejących warunkach lokalnych i najbardziej efektywnych;
- ✓ aktywizację rolników na rzecz tworzenia grup marketingowych, producenckich i rozwoju nowoczesnej spółdzielczości.
- ✓ kontrolowanie eksploatacji leśnej poprzez szczegółowe wydzielenie ciągów i ścieżek leśnych.

6.10 ZASADY KSZTAŁTOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA OBSZARACH ZDEGRADOWANYCH I OBSZARACH REWITALIZACJI ORAZ OBSZARACH WYMAGAJĄCYCH PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI, REKULTYWACJI LUB REMEDIACJI

Obszary mogące wymagać przekształceń i rehabilitacji obejmują zabudowę zlokalizowaną na terenie miasta oraz gminy Kisielice, objętą strefami ochrony konserwatorskiej, wyróżniającą się walorami kulturowymi oraz krajobrazowymi, o różnym stopniu zachowania. Rehabilitacja tychże obszarów powinna mieć na celu poprawę jakości życia mieszkańców i być realizowana poprzez podejmowania takich działań jak modernizacja obiektów, budowa i rozbudowa odpowiedniej infrastruktury technicznej.

W granicach gminy nie występują obszary wymagające rekultywacji w rozumieniu przepisów *o ochronie gruntów rolnych i leśnych*.

W granicach gminy nie występują obszary wymagające remediacji w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie.

W ramach zasad kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji **rekomenduje się:**

- ✓ prowadzenie polityki przestrzennej w spójności z Programem Rewitalizacji Gminy i Miasta Kisielice 2025-2032,
- ✓ pozyskiwanie funduszy unijnych i krajowych na działania rewitalizacyjne,
- ✓ nadanie terenom zdegradowanym nowych funkcji np.: zieleni miejskiej, rekreacji, lokalizacji instalacji OZE,
- ✓ wspieranie projektów wykorzystujących infrastrukturę błękitno-zieloną oraz działań poprawiających jakość życia mieszkańców.

W ramach zasad kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji **ustala się:**

- ✓ rewitalizację wraz z adaptacją do zmian klimatu zabytkowych założeń parkowych znajdujących się we wsiach: Łęgowo, Pławty Wielkie, Łodygowo, Limża, Ogrodzieniec i Kantowo,
- ✓ rewitalizację wsi popegeerowskich: Łęgowo, Łodygowo, Limża i Kantowo,
- ✓ etapową odbudowę wybranych budynków Starówki jako inwestycja długoterminowa,
- ✓ modernizację istniejących plaż nad jeziorem Rakowym, Trupel i Goryńskim.

7 OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA.

W obowiązującej „Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego”. Warmińsko-Mazurskie 2030 zidentyfikowano następujące obszary strategicznej interwencji (OSI): Tygrys warmińsko-mazurski, MOF Olsztyna, MOF Elbląga, MOF Ełku, OF Wielkie Jeziora Mazurskie, Niebieski Zachód, Miasta CITTASLOW, EGO, Miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze, Obszary marginalizacji.

Gmina Kisielice zakwalifikowana została do obszaru strategicznej interwencji – Tygrys warmińsko-mazurski.

Tygrys warmińsko-mazurski stanowi w większości analizowanych wskaźników (potencjał ludnościowy, zamożność gmin, spółki z udziałem zagranicznym, przedsiębiorczość, miejsca pracy, organizacje społeczne, wykorzystanie środków z UE) ponad 60% danego zjawiska w całym województwie. Wyjątkiem jest udział w wykorzystaniu środków z UE (nieco poniżej 50%). Jest to również obszar dynamicznych zmian w zakresie przedsiębiorczości, wzrostu zamożności gmin. Podkreślenia wymaga nieznaczny spadek potencjału ludnościowego oraz zmniejszenie liczby spółek z udziałem zagranicznym.

Kryterium wyboru:

Obszar wskazany w Strategii z 2013 roku, wyznaczony na podstawie lokalizacji ośrodka gminnego w odległości nie większej niż 15 km od drogi krajowej nr 7 lub nr 16.

Uzasadnienie:

Uwzględnienie tego kryterium wynika z potrzeby intensyfikacji procesów rozwojowych oraz wzmocnienia konkurencyjności regionu na poziomie krajowym i międzynarodowym. Położenie w bezpośrednim sąsiedztwie głównych korytarzy transportowych stwarza dogodne warunki do rozwoju gospodarczego, poprawy dostępności komunikacyjnej oraz zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej obszaru.

Tabela 8 Cele strategiczne a OSI Tygrys warmińsko-mazurski – perspektywa 2030

Cel strategiczny	Oczekiwane efekty Interwencji	Oczekiwana zmiana przestrzenna
Kompetencje przyszłości	Rdzeń kompetencyjny regionu (3 główne ośrodki miejskie województwa) Wzmocnienie kompetencyjne organizacji oddziałujących na cały region	Zapobieganie wymywaniu mieszkańców z województwa
Inteligentna produktywność	Rozwój inteligentnych specjalizacji Przygotowanie najlepszych terenów inwestycyjnych	Wzrost powiązań funkcjonalnych wewnątrz obszaru Rozszerzanie oddziaływania na obszary sąsiednie
Kreatywna aktywność	Współpraca sieciowa na arenie krajowej i międzynarodowej	–
Mocne fundamenty	Realizacja inwestycji infrastrukturalnych, głównie we wschodniej części	Spójność terytorialna regionu

Źródło: „Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego”. Warmińsko-Mazurskie 2030

Jednocześnie gmina Kisielice włączona została do **obszaru strategicznej interwencji – Obszary Marginalizacji**. OSI Marginalizacji stanowią OSI, które spośród wyróżnionych obszarów wyludniają się najszybciej. Ponadto na terenach tych następuje powolny wzrost zamożności gmin, a jednocześnie znaczący wzrost przedsiębiorczości przy niewielkim wzroście

liczby osób pracujących oraz liczby organizacji społecznych na 1000 mieszkańców. W ww. gminach udział środków europejskich w stosunku do dochodów własnych jest zdecydowanie najwyższy. Obszar strategicznej interwencji Obszary Marginalizacji wskazuje poszczególne cele strategiczne (w szczególności odnoszące się do gminy Kisielice):

Tabela 9 Cele strategiczne a OSI Obszary marginalizacji – perspektywa 2030

Cel strategiczny	Oczekiwane efekty interwencji	Oczekiwana zmiana przestrzenna
Kompetencje przyszłości	Dobra dostępność do usług publicznych o wysokiej jakości Odnowione funkcje obszarów zdegradowanych Rozwinięta e-administracja	Sieć centrów rozwoju lokalnego
Inteligentna produktywność	Włączenie w inteligentne specjalizacje regionu Przedsiębiorcze dzieci i młodzież Rozwinięta ekonomia społeczna	-
Kreatywna aktywność	Osoby starsze włączone w programy aktywności społecznej Aktywne i efektywne partnerstwa lokalne i ponadlokalne	Przygotowane tereny zgodne z polityką przestrzenną uwzględniającą suburbanizację
Mocne fundamenty	Uzupełnione braki w zakresie infrastruktury technicznej Satysfakcjonująca dostępność komunikacyjna Przełamana peryferyjność przygraniczna Wysokie wykorzystanie OZE i czyste środowisko Wysokiej jakości środowisko przyrodnicze	Powiązania funkcjonalne na linii najbliższe miasto – wieś Powiązania funkcjonalne na linii ośrodek powiatowy – wieś Atrakcyjne przestrzenie wypoczynku

Źródło: „Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego”. Warmińsko-Mazurskie 2030

Ponadto Kisielice w 2020 r. dołączyły do grona miast *Cittaslow*. W *Strategii rozwoju województwa warmińsko-mazurskiego* miasta należące do *Cittaslow* podlegają „**OSI Miasta Cittaslow**”. W latach 2019-2030 zaplanowano kontynuację działań służących wzmocnieniu miasteczek w kierunku ich rozwoju, ze szczególnym naciskiem na poprawę jakości życia mieszkańców.

Tabela 10 Cele strategiczne a OSI Miasta Cittaslow – perspektywa 2030

Cel strategiczny	Oczekiwane efekty interwencji	Oczekiwana zmiana przestrzenna
Kompetencje przyszłości	Rozwinięte relacje edukacja – rynek pracy Rozwinięte kompetencje kluczowe i programy podnoszące kwalifikacje mieszkańców Rozwinięta e-administracja Rozwinięte nowoczesne usługi w obszarze srebrnej ekonomii	Rozwinięte funkcje miast – ośrodków lokalnych (edukacyjne i usługi społeczne)
Inteligentna produktywność	Dobrze przygotowana oferta inwestycyjna Rozwinięta przedsiębiorczość kreatywnie wykorzystująca dziedzictwo gospodarcze wielokulturowej społeczności regionu	Rozwinięte funkcje miast – ośrodków lokalnych (warunki dla prowadzenia biznesu)

Kreatywna aktywność	Korzystne warunki dla włączenia społecznego	Rozwinięte funkcje miast – ośrodków lokalnych (kultura, opieka medyczna)
Mocne fundamenty	Silny kapitał społeczny wspierany licznymi projektami współpracy Wysoki udział OZE w bilansie energetycznym miasteczek Wysoka jakość środowiska przyrodniczego	Dobrze rozwinięte połączenia komunikacyjna miast i ich najbliższego otoczenia

Źródło: „Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego”. Warmińsko-Mazurskie 2030

7.1 LOKALNE OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI W GMINIE KISIELICE

Lokalny obszar strategicznej interwencji to obszar na terenie gminy Kisielice o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier lub potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana szczególna interwencja łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne oraz zasoby ludzkie.

Na podstawie diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej i środowiskowo-przestrzennej w gminie Kisielice wyodrębniono cztery obszary strategicznej interwencji (na mapie pokazano 10 lokalizacji w ramach wskazanych OSI):

- ✓ **OSI I – Centrum rozwoju** (jedna lokalizacja – miasto Kisielice)
- ✓ **OSI II – Plaże** (trzy lokalizacje – plaże nad jeziorami: Rakowe, Trupel i Goryńskie)
- ✓ **OSI III – Wodociąg** (dwie lokalizacje – wsie: Biskupiczki i Krzywka)
- ✓ **OSI IV – Rewitalizacja** (cztery lokalizacje – wsie: Łęgowo, Łodygowo, Limża i Kantowo)

1) OSI I „Centrum rozwoju” to obszar odznaczający się wysoką dynamiką rozwoju i potencjałem, ale jednocześnie zidentyfikowanych barierach przestrzennych i usługowych. Obejmuje miasto Kisielice, gdzie koncentrują się zarówno największe wyzwania przestrzenne (brak starówki, bezrobocie, depopulacja, niedobór inwestycji zewnętrznych, stosunkowo niski poziom zainwestowania), jak i największy potencjał rozwojowy (dostępność komunikacyjna, zasoby ludzkie, bliskość i powiązanie ze stolicą powiatu Łławą, szczególnie w zakresie rynku pracy, edukacji, transportu i usług).

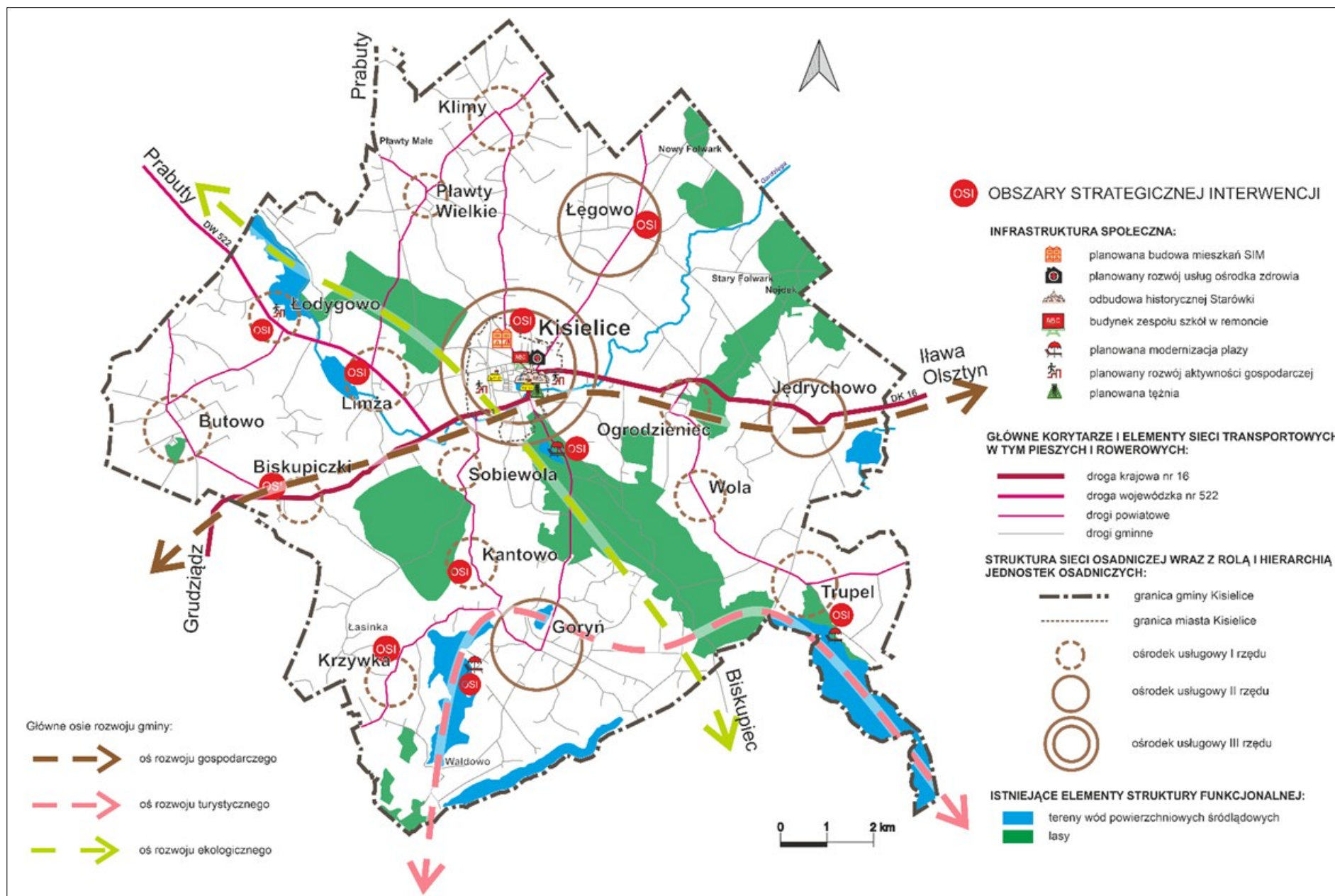
2) OSI II „Plaże” to tereny przeznaczone pod modernizację istniejących plaż zlokalizowanych nad jeziorami: Rakowym, Trupel i Goryńskim. Są to miejsca wymagające dostosowania do potrzeb lokalnej społeczności (szczególnie plaża nad Jeziorem Rakowym, która ma stanowić miejsce wypoczynku głównie dla mieszkańców miasta Kisielice), a także

przyjezdnych. Plaże nad Jeziorem Trupel i Goryńskim wpisują się w oś rozwoju turystycznego Gminy Kisielice.

3) OSI III „Wodociąg” obejmuje wieś Biskupiczki i Krzywka. W obecnej chwili do miejscowości Biskupiczki oraz Krzywka woda dostarczana jest z sąsiadującej gminy Łasin. Przedsiębiorstwo ponosi koszty zakupu wody od ZGK w Łasinie Sp. z o. o. Planowana jest budowa nowej sieci wodociągowej między miejscowościami: Biskupiczki-Butowo, Goryń - Krzywka oraz Krzywka- Łasinka. Inwestycja zostanie zrealizowana po budowie nowej Stacji Uzdatniania Wody w Kisielicach i ma na celu dostarczanie wody z własnego ujęcia.

4) OSI IV – „Rewitalizacja” odnosi się do dawnych wsi popegeerowskich: Łęgowo, Łodygowo, Limża i Kantowo. W wymienionych miejscowościach mieściły się niegdyś zespoły dworsko-folwarczne. Niektóre nie przetrwały do dzisiaj lub pozostały ich ruiny. Najważniejsze jest zaangażowanie lokalnej społeczności do odtworzenia historycznego charakteru swoich wsi. Celem jest zachowanie dziedzictwa kulturowego, a jednocześnie stworzenie nowych, trwałych wartości, które przynoszą korzyści lokalnej społeczności i zainteresują turystów. Zazwyczaj inicjatywy dotyczą organizacji miejsc spotkań, których często jest niedostatek, np.: wiaty, miejsca rekreacji ze ścieżkami edukacyjnymi, świetlice (remonty), place zabaw (jeśli w danym sołectwie są dzieci), tablice informujące o historii dawnych pałaców i miejscowych legendach.

Drugim celem jest aktywizacja zawodowa mieszkańców. Dla pobudzenia lokalnej przedsiębiorczości do realizacji inicjatyw lokalnych należy korzystać z ofert miejscowych wykonawców, najczęściej podmiotów ekonomii społecznej, takich jak np. OSP, koła gospodyń wiejskich i inne lokalne stowarzyszenia. Ponadto zakłada się, aby zamówienia tworzyć tak, by dać szansę małym wykonawcom. W ramach aktywizacji społecznej zakłada się włączenie programów i kursów dla osób bezrobotnych oraz seniorów.

Rysunek 23 Obszary strategicznej interwencji na terenie gminy Ksielice

Źródło: Opracowanie własne

8 SYSTEM REALIZACJI STRATEGII

Realizacja *Strategii rozwoju Gminy Kisielice* będzie oparta na procesowym podejściu do zarządzania, co oznacza zorganizowanie działań w sposób zintegrowany, uporządkowany i efektywny. Procesowe podejście pozwala na bieżące monitorowanie postępów, szybką identyfikację barier oraz elastyczne reagowanie na zmieniające się warunki zewnętrzne i wewnętrzne. Każdy z trzech celów strategicznych określonych w strategii będzie realizowany poprzez dedykowany proces o znaczeniu strategicznym, który zostanie:

- ✓ szczegółowo zaprojektowany (z określeniem działań, etapów, zasobów i efektów),
- ✓ uzgodniony z interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi,
- ✓ wdrażany za pomocą programów rozwojowych, projektów strategicznych oraz działań operacyjnych.

Dla każdego procesu strategicznego zostanie wyznaczona osoba odpowiedzialna za jego wdrożenie – pracownik Urzędu Gminy na stanowisku kierowniczym, powołany decyzją Burmistrza Miasta Kisielice. Osoba ta będzie odpowiedzialny za:

- ✓ planowanie i organizację działań w ramach procesu,
- ✓ nadzór nad ich realizacją,
- ✓ monitorowanie efektów,
- ✓ raportowanie postępów oraz ewentualne wnioskowanie o zmiany adaptacyjne.

System realizacji strategii zostanie zsynchronizowany z istniejącymi procesami zarządczymi, w szczególności z:

- ✓ systemem kontroli zarządczej,
- ✓ cyklem planowania budżetowego,
- ✓ procesami zarządzania kadrami, majątkiem i inwestycjami,
- ✓ działaniami operacyjnymi realizowanymi przez poszczególne jednostki organizacyjne gminy.

Integralną częścią systemu będzie **współpraca z partnerami zewnętrznymi**, w tym z:

- ✓ jednostkami sektora publicznego (np. administracją rządową, instytucjami regionalnymi),
- ✓ organizacjami społecznymi i pozarządowymi,
- ✓ podmiotami prywatnymi, w tym lokalnymi przedsiębiorcami i inwestorami,
- ✓ instytucjami naukowymi i edukacyjnymi.

Partnerstwo i podejście projektowe będą wykorzystywane jako podstawowe narzędzia zwiększające efektywność i zakres oddziaływania działań strategicznych. Dzięki powyższemu podejściu strategia rozwoju gminy będzie realizowana w sposób spójny, efektywny i transparentny, z możliwością systematycznego monitorowania jej postępów oraz aktualizacji w odpowiedzi na zmieniające się uwarunkowania.

8.1 PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE ZA WDRAŻANIE STRATEGII ROZWOJU GMINY

Za realizację Strategii odpowiedzialny będzie **Burmistrz Gminy Kisielice** wraz z **zespołem ds. wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Kisielice**, powołanym Zarządzeniem Burmistrza.

W skład Zespołu wejdą właściciele trzech procesów strategicznych - osoby pełniące funkcje kierownicze w Urzędzie Gminy Kisielice. Funkcję kierownika - koordynatora zespołu pełnić będzie Burmistrz lub, na podstawie delegacji, osoba przez niego upoważniona. Zespół ds. wdrażania *Strategii* będzie na bieżąco współpracował z koordynatorami programów rozwoju, kierownikami projektów strategicznych oraz kierownikami komórek organizacyjnych Urzędu Gminy Kisielice i gminnych jednostek organizacyjnych, w tym komunalnych osób prawnych. Współpraca ta obejmie m.in. obszary usług społecznych, gospodarki komunalnej, przedsiębiorczości i inwestycji, zagospodarowania przestrzennego, ochrony środowiska oraz komunikacji i promocji. Podstawową formą tej współpracy będą **doraźnie powoływane zespoły zadaniowe**, do których, w razie potrzeby będą mogli zostać zaproszeni także eksperci zewnętrzni. Zespół będzie pracował w trybie bieżącym. Jego spotkania planowane są dwa razy w roku - pod koniec marca oraz pod koniec września. Ich celem będzie szczegółowa analiza stanu realizacji strategii oraz wypracowanie zaleceń dotyczących dalszych działań, w tym aktualizacji strategii i procesów strategicznych. Za zwoływanie posiedzeń odpowiadać będzie Koordynator. Realizacja strategii będzie wspierana przez system **komunikacji wewnętrznej i zewnętrznej**.

- **Komunikacja wewnętrzna** będzie wspierała koordynację działań urzędu gminy, jednostek organizacyjnych i partnerów, realizowanych w ramach procesów, programów i projektów strategicznych.
- **Komunikacja zewnętrzna** będzie miała charakter promocyjno-informacyjny i stanie się jednym z kluczowych narzędzi budowania marki gminy Kisielice jako wspólnoty konsekwentnie i skutecznie działającej na rzecz realizacji wizji jej rozwoju.

8.2 WYTYCZNE DO DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH STRATEGII

Dokumenty wykonawcze wobec *Strategii Rozwoju Gminy* stanowią zarówno obowiązkowe, jak i fakultatywne plany, programy oraz strategie sektorowe. W przypadku gminy Kisielice, mając na uwadze aktualność oraz spójność zapisów dotychczas obowiązujących dokumentów gminnych oraz ich zgodność z zapisami niniejszej Strategii, wskazuje się następujące wytyczne dotyczące ich opracowania lub aktualizacji (zawarte w tabeli nr 11).

Tabela 11 Wytyczne do dokumentów wykonawczych Strategii

OBSZAR TEMATYCZNY	DOKUMENT WYKONAWCZY	WYTYCZNE
PLANOWANIE PRZESTRZENNE	<i>Plan ogólny gminy</i>	Zapewnienie spójności celów i kierunków działań, szczególnie w kontekście zagospodarowania przestrzennego, poprzez kształtowanie przestrzeni zgodnie z założeniami modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej określonymi w <i>Strategii</i> .
	<i>Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, w tym miejscowe plany rewitalizacji.</i>	
ENERGETYKA	<i>Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe</i>	Przy opracowywaniu nowego dokumentu, który zastąpi obecnie obowiązujący (ważny do 2026 roku), niezbędne jest zachowanie spójności z celami i kierunkami działań określonymi w <i>Strategii</i> , co zapewni ciągłość polityki rozwoju oraz zgodność podejmowanych działań z przyjętymi założeniami strategicznymi.
	<i>Plan zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe</i>	Aktualizacja założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe powinna być prowadzona z uwzględnieniem zapisów <i>Strategii</i> , tak aby zapewnić spójność działań w zakresie gospodarki energetycznej z długofalowymi celami rozwojowymi gminy oraz kierunkami wyznaczonymi w tym dokumencie strategicznym.
GOSPODARKA KOMUNALNA	<i>Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych</i>	Z uwagi na upływ terminu obowiązywania dotychczasowego dokumentu (2024 rok), konieczne jest opracowanie nowego opracowania, które uwzględni kluczowe inwestycje wskazane w <i>Strategii</i> , w szczególności w zakresie modernizacji oraz rozbudowy sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie gminy, co pozwoli na skoordynowanie działań infrastrukturalnych z długofalowymi celami rozwoju lokalnego.
	<i>Wieloletni plan gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy</i>	Przy opracowywaniu nowego dokumentu, który zastąpi obecnie obowiązujący (ważny do 2026 roku), niezbędne jest zachowanie spójności z celami i kierunkami działań określonymi w <i>Strategii</i> , co zapewni ciągłość polityki rozwoju oraz zgodność podejmowanych działań z przyjętymi założeniami strategicznymi.
	<i>Wieloletni plan inwestycyjny</i>	Przy opracowywaniu planu niezbędne jest uwzględnienie celów i kierunków działań określonych w <i>Strategii</i> , a także uwzględnienie obszarów uznanych za kluczowe dla rozwoju gminy, co pozwoli na zapewnienie spójności podejmowanych działań z długoterminową wizją rozwoju oraz efektywne wykorzystanie lokalnego potencjału.

OCHRONA I OPIEKA NAD ZABYTKAMI ORAZ ZARZĄDZANIE DZIEDZICTWEM	<i>Gminna ewidencja zabytków</i>	Potrzeba aktualizacji w przypadku ustanowienia nowych obszarów lub obiektów zabytkowych, z uwzględnieniem zapisów zawartych w <i>Strategii</i> .
	<i>Gminny program opieki nad zabytkami</i>	
OCHRONA ŚRODOWISKA I ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU	<i>Program ochrony środowiska</i>	Przy tworzeniu nowego dokumentu po roku 2027 konieczne jest uwzględnienie zmieniających się celów środowiskowych, w szczególności w kontekście aktualnej polityki energetyczno-klimatycznej, a także potrzeba integracji zaleceń i rekomendacji dotyczących ochrony przyrody oraz systemu powiązań przyrodniczych, co umożliwi prowadzenie działań zgodnych z zasadami zrównoważonego rozwoju oraz ochrony zasobów naturalnych.
	<i>Plan gospodarki niskoemisyjnej</i>	Istnieje konieczność opracowania nowego dokumentu, gdyż dotychczasowy, obowiązujący do 2020 roku, wygaś. Przy jego tworzeniu niezbędne jest uwzględnienie celów i kierunków działań wskazanych w <i>Strategii</i> , ze szczególnym naciskiem na ekologiczny charakter gminy oraz dalszy rozwój ukierunkowany na zieloną transformację.
	<i>Plan adaptacji do zmian klimatu</i>	Dokument ma charakter fakultatywny, a ze względu na wielkość gminy oraz brak ustawowego obowiązku jego opracowania, na obecnym etapie nie zachodzi konieczność jego sporządzenia.
TRANSPORT	<i>Plany rozwoju sieci drogowej wraz z planami finansowania w zakresie dróg gminnych</i>	Istnieje potrzeba bieżącej aktualizacji dokumentów, z uwzględnieniem celów strategicznych dotyczących rozbudowy oraz modernizacji sieci transportowej, co pozwoli na skuteczne dostosowanie planów do dynamicznie zmieniających się warunków infrastrukturalnych i potrzeb społeczności lokalnej.
	<i>Strategia rozwoju elektromobilności</i>	Dokument ma charakter fakultatywny, jednak w przypadku potrzeby jego opracowania niezbędne jest uwzględnienie celów oraz kierunków działań związanych z rozwojem elektromobilności.
	<i>Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego</i>	Aktualnie brak potrzeby opracowania
	<i>Plan zrównoważonej mobilności</i>	
	<i>Gminny program rewitalizacji</i>	Podczas aktualizacji konieczne jest uwzględnieniem celów i kierunków działań wskazanych w <i>Strategii</i> .

POLITYKA SPOŁECZNA	<i>Gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych</i>	W przypadku aktualizacji lub opracowywania dokumentów z zakresu polityki społecznej konieczne jest zachowanie spójności celów oraz kierunków działań określonych w Strategii. Spójność ta gwarantuje, że podejmowane działania będą wspierać długofalowy rozwój społeczny gminy oraz odpowiadać na realne potrzeby mieszkańców. Uwzględnienie wytycznych <i>Strategii</i> pozwala na efektywne planowanie i koordynację działań w obszarze polityki społecznej.
	<i>Gminny program przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej</i>	
	<i>Gminny program „Korpus wsparcia seniorów”</i>	
	<i>Gminny program wspierania rodziny;</i>	
	<i>Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Kisielice</i>	
ROZWÓJ LOKALNY	<i>Program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3. Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie</i>	Przy opracowywaniu dokumentów niezbędne jest uwzględnienie celów oraz kierunków działań wskazanych w <i>Strategii</i> , co gwarantuje spójność podejmowanych działań z długoterminowymi założeniami rozwoju gminy.
	<i>Plan urzędniowo-rolny</i>	Przy aktualizacji obecnie obowiązujących planów oraz opracowywaniu nowych dokumentów niezbędne jest zachowanie spójności z założeniami modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej określonymi w <i>Strategii</i> .
	<i>Plany odnowy miejscowości</i>	
ZARZĄDZANIE KRYZYSOWE	<i>Gminny plan zarządzania kryzysowego</i>	Przy tworzeniu i aktualizacji konieczne jest uwzględnienie zagrożeń przyrodniczych opisanych w <i>Strategii</i> .
FINANSE PUBLICZNE	<i>Wieloletnia prognoza finansowa Gminy</i>	Uwzględnianie kierunków działań oraz konkretnych zadań sformułowanych w <i>Strategii</i> powinno odbywać się pod warunkiem realności ich sfinansowania, w tym z wykorzystaniem środków zewnętrznych
	<i>Uchwały budżetowe</i>	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentów wykonawczych gminy Kisielice

8.3 MONITOROWANIE I EWALUACJA STRATEGII

Monitoring i ewaluacja to dwa odrębne, choć wzajemnie powiązane procesy, stanowiące nieodzowny element realizacji *Strategii Rozwoju Gminy*. Ich prowadzenie umożliwia nie tylko bieżące śledzenie postępów wdrażania dokumentu strategicznego, ale również dokonanie końcowej oceny jego skuteczności i trafności przyjętych założeń.

1) Monitoring to proces ciągłego gromadzenia i analizowania danych dotyczących realizacji działań i zadań przewidzianych w *Strategii*. Jego celem jest zapewnienie systematycznego nadzoru nad przebiegiem wdrażania dokumentu, umożliwiającego identyfikację ewentualnych odchylenia od założeń oraz wprowadzenie działań korygujących, jeśli zajdzie taka potrzeba. Monitorowanie powinno odbywać się regularnie – przynajmniej raz w roku, począwszy od momentu uchwalenia *Strategii*. Rezultatem skutecznego monitoringu będzie:

- określenie stopnia realizacji zaplanowanych działań,
- ocena wykonania celów strategicznych i operacyjnych,
- identyfikacja rozbieżności pomiędzy założeniami a stanem faktycznym,
- diagnoza przyczyn ewentualnych niepowodzeń,
- stworzenie bazy danych dotyczących społecznych, gospodarczych i przestrzennych uwarunkowań gminy,
- ocena skuteczności podejmowanych działań rozwojowych.

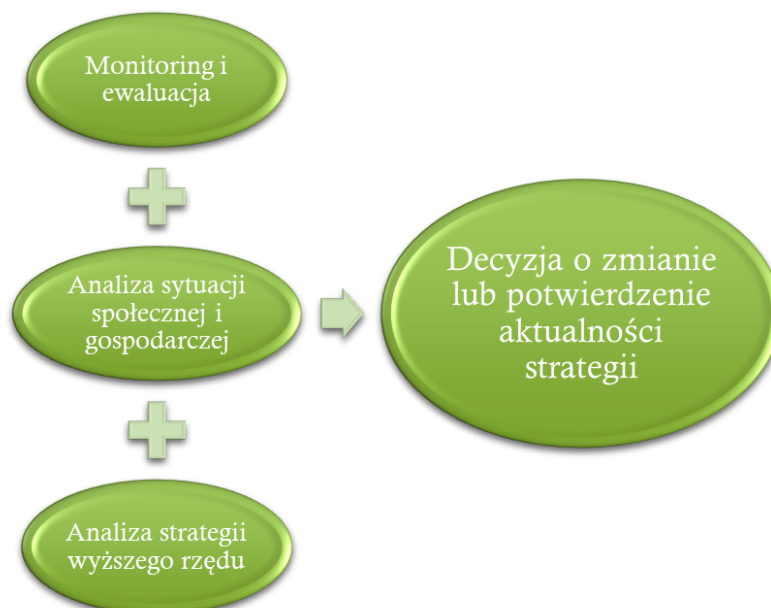
2) Ewaluacja natomiast to proces bardziej złożony, opierający się w dużej mierze na danych uzyskanych w trakcie monitoringu. Ma ona charakter oceny końcowej i służy weryfikacji efektów wdrażania *Strategii* – zarówno w wymiarze ilościowym (wskaźniki realizacji), jak i jakościowym (rezultaty miękkie). Pozwala to na kompleksową analizę skuteczności działań oraz wyciągnięcie wniosków na przyszłość. W ramach procesu ewaluacji przeprowadzona zostanie:

- ocena postępów realizacji założeń *Strategii*, wraz z przygotowaniem raportu końcowego,
- aktualizacja listy projektów i przedsięwzięć planowanych do realizacji w kolejnych latach,
- weryfikacja i ewentualna aktualizacja celów oraz kierunków działań.

Zarówno monitoring, jak i ewaluacja wymagają odpowiedniego przygotowania organizacyjnego oraz ścisłej współpracy między wydziałami lokalnej administracji. Konieczne będzie także zaangażowanie odpowiednich zasobów – zarówno ludzkich, jak i finansowych. Co istotne, w procesie ewaluacji szczególnie ważne jest uwzględnienie głosu wszystkich interesariuszy – mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych i innych podmiotów funkcjonujących na terenie gminy. Ich udział pozwala uzyskać pełniejszy obraz skuteczności działań oraz zwiększa transparentność i wiarygodność całego procesu. Dzięki skutecznemu monitorowaniu i rzetelnej ewaluacji możliwa będzie nie tylko bieżąca kontrola realizacji *Strategii*, ale także jej przyszła aktualizacja – przed upływem okresu obowiązywania dokumentu – tak, by jak najlepiej odpowiadała na dynamicznie zmieniające się potrzeby społeczno-gospodarcze gminy.

8.4 AKTUALIZACJA STRATEGII

W ramach działania *Strategii* przewidziano jej okresową aktualizację, która będzie odpowiedzią na zmieniające się warunki społeczno-gospodarcze oraz nowe okoliczności wpływające na realizację celów strategicznych. Harmonogram i częstotliwość aktualizacji będzie rekomendowany przez Zespół ds. *Strategii*, tak aby dokument zawsze pozostawał spójny z realnymi potrzebami gminy oraz kierunkami jej rozwoju. Za przygotowanie projektu zmian odpowiadać będzie Zespół ds. wdrażania strategii, który będzie współpracował z grupami zadaniowymi. Grupy te zostaną utworzone z przedstawicieli różnych obszarów kluczowych dla rozwoju gminy - m.in. spraw społecznych, gospodarczych, przestrzennych, ochrony środowiska, organizacji i promocji. W pracach nad strategią wezmą także udział przedstawiciele społeczności lokalnej oraz eksperci zewnętrzni, co pozwoli połączyć perspektywę mieszkańców z doświadczeniem specjalistów. Projekt aktualizacji strategii zostanie poddany konsultacjom społecznym, dzięki którym mieszkańcy będą mieli realny wpływ na kierunki rozwoju gminy. Ostatecznego zatwierdzenia dokumentu dokona organ stanowiący gminy, co nada zmianom moc obowiązującą i zapewni ich wdrożenie w praktyce.

Rysunek 24 Zasady aktualizacji strategii

Źródło: Opracowanie własne

9 RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Ramy finansowe realizacji działań strategicznych uzależnione są od ich zakresu rzeczowego i czasowego, a także od bieżącej kondycji finansowej gminy oraz jej potencjału inwestycyjnego. Istotny wpływ na ich kształtowanie mają również uwarunkowania makroekonomiczne, w tym sytuacja gospodarcza kraju, poziom inflacji, dynamika wzrostu produktu krajowego brutto, tempo wzrostu wynagrodzeń oraz ewentualne zmiany systemowe.

Podstawowym dokumentem wyznaczającym ramy finansowe pozostaje „**Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Kisielice na lata 2025-2035**”, która stanowi podstawę do określenia możliwości realizacyjnych w dłuższej perspektywie. Na potrzeby sporządzenia projekcji dochodów oraz wydatków budżetowych wykorzystano dane z prognozy, a na ich podstawie określono prognozowane dochody budżetowe oraz wydatki w latach kolejnych, z uwzględnieniem trendów wzrostu, które określono w „Wieloletniej Prognozie Finansowej Gminy Kisielice na lata 2025-2035”.

Wieloletnia prognoza finansowa zakłada dynamiczny wzrost dochodów gminy przy jednocześnie umiarkowanym tempie wzrostu wydatków bieżących. Taka struktura budżetu pozwala na stopniowe zwiększanie nadwyżki operacyjnej, która stanowi podstawowe źródło finansowania inwestycji. Jednakże, ze względu na rosnące potrzeby rozwojowe i skalę

planowanych zadań inwestycyjnych, niezbędne będzie pozyskiwanie środków zewnętrznych - zarówno z funduszy unijnych, jak i krajowych programów wsparcia. Równolegle konieczne jest stałe zwiększanie dochodów własnych gminy, tak aby zapewnić trwałą i stabilną podstawę finansowania. Aby prognoza mogła się w pełni zrealizować, konieczne jest również przyciąganie nowych inwestorów i mieszkańców, co pozwoli zwiększyć bazę podatkową gminy oraz stymulować rozwój lokalnej gospodarki. Do najważniejszych źródeł dochodów gminy należą udziały w podatkach dochodowych (PIT i CIT), podatki i opłaty lokalne, takie jak podatek od nieruchomości, rolny, leśny, od środków transportowych czy opłata targowa, subwencja ogólna z budżetu państwa, dotacje celowe na zadania zlecone i własne oraz dochody majątkowe, w tym środki ze sprzedaży nieruchomości, dotacje inwestycyjne czy środki unijne. Tak skonstruowany model finansowania pozwala z jednej strony na utrzymanie stabilności bieżących wydatków, a z drugiej - na stopniowe zwiększanie możliwości inwestycyjnych gminy.

Rozwój gmin takich, jak Kisielice w dużym stopniu zależy od umiejętnego pozyskiwania środków zewnętrznych. W perspektywie finansowej 2021–2027 Unia Europejska przewidziała dla Polski znaczące wsparcie finansowe zarówno w ramach programów krajowych, jak i regionalnych. Dzięki nim gmina Kisielice może realizować inwestycje w infrastrukturę, ochronę środowiska, cyfryzację, edukację, usługi społeczne oraz poprawę jakości życia mieszkańców.

Tabela 12 Prognozowane dochody gminy Kisielice w latach 2025-2044

Rok	Prognozowane dochody ogółem	Prognozowane wydatki ogółem
2025	43.838.355,76 zł	47.896.987,29 zł
2026	49.600.000,00 zł	48.549.000,00 zł
2027	49.800.000,00 zł	47.511.371,00 zł
2028	50.200.000,00 zł	47.761.953,59 zł
2029	50.200.000,00 zł	48.135.191,00 zł
2030	51.096.000,00 zł	49.031.191,00 zł
2031	51.500.000,00 zł	49.839.191,00 zł
2032	52.000.000,00 zł	50.205.191,00 zł
2033	52.500.000,00 zł	50.439.185,58 zł
2034	51.493.000,00 zł	50.340.363,00 zł
2035	53.000.000,00 zł	50.166.084,00 zł
2036	53.900.000,00 zł	50.300.000,00 zł
2037	54.800.000,00 zł	50.500.000,00 zł

2038	55.700.000,00 zł	50.700.000,00 zł
2039	56.600.000,00 zł	50.900.000,00 zł
2040	57.500.000,00 zł	51.100.000,00 zł
2041	58.400.000,00 zł	51.300.000,00 zł
2042	59.300.000,00 zł	51.500.000,00 zł
2043	60.200.000,00 zł	51.700.000,00 zł
2044	61.100.000,00 zł	51.900.000,00 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Kisielice na lata 2025-2035

Gmina Kisielice ma szerokie możliwości pozyskiwania środków z funduszy unijnych i krajowych w latach 2021–2027. Dostępne programy umożliwiają finansowanie inwestycji w infrastrukturę drogową, środowisko, energetykę odnawialną, edukację, usługi społeczne, cyfryzację oraz rozwój lokalnej gospodarki i turystyki. Dzięki odpowiedniemu wykorzystaniu funduszy, gmina może stać się bardziej nowoczesna, ekologiczna i przyjazna mieszkańcom, a jednocześnie atrakcyjniejsza dla inwestorów i turystów.

9.1 NAJWAŻNIEJSZE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

1) Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat i Środowisko (FEnIKS, 24,2 mld EUR)

- modernizacja i rozbudowa dróg gminnych i powiatowych,
- inwestycje w odnawialne źródła energii (OZE), farmy wiatrowe, fotowoltaika,
- termomodernizacja budynków publicznych (szkoły, urząd, świetlice),
- rozbudowa systemów kanalizacji i gospodarki odpadami,
- ochrona zasobów przyrodniczych i rozwój terenów zielonych.

2) Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS, 4 mld EUR)

- modernizacja i doposażenie szkół i przedszkoli,
- projekty integracyjne i edukacyjne dla dzieci, młodzieży i seniorów,
- rozwój usług opiekuńczych i zdrowotnych,
- aktywizacja osób bezrobotnych i zagrożonych wykluczeniem,
- działania na rzecz integracji społecznej i międzypokoleniowej.

3) Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC, ok. 2 mld EUR)

- rozwój infrastruktury szerokopasmowego Internetu na terenach wiejskich,
- wdrożenie e-usług w urzędzie gminy i jednostkach podległych,
- inwestycje w cyberbezpieczeństwo,

- szkolenia i podnoszenie kompetencji cyfrowych mieszkańców.

4) Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej (FEPW, 2,65 mld EUR)

- wsparcie dla lokalnych MŚP i przedsiębiorczości,
- inwestycje w transformację energetyczną i inteligentne sieci,
- rozwój infrastruktury transportowej i mobilności,
- wsparcie turystyki i budowy ponadregionalnych szlaków,
- promocja lokalnych produktów i usług.

5) Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021–2027 (program regionalny, 1,8 mld EUR)

- projekty infrastrukturalne i środowiskowe,
- wsparcie gospodarki niskoemisyjnej i działań klimatycznych,
- inwestycje w edukację, zdrowie i usługi społeczne,
- spieranie cyfryzacji administracji,
- rozwój lokalnej przedsiębiorczości i innowacyjnych rozwiązań.

6) Krajowy Plan Odbudowy (RRF/KPO)

- inwestycje w infrastrukturę zdrowotną – doposażenie ośrodków zdrowia, zakup sprzętu, poprawa dostępności usług,
- transport niskoemisyjny – zakup autobusów elektrycznych lub hybrydowych, budowa stacji ładowania pojazdów, rozwój ścieżek rowerowych,
- cyfryzacja – rozwój e-usług publicznych, cyfrowe rejestry mieszkańców, obsługa spraw urzędowych online,
- energetyka – rozwój lokalnych instalacji OZE, wspólnot energetycznych, poprawa efektywności energetycznej budynków.

7) Interreg

- projekty turystyczne – budowa i promocja szlaków rowerowych i pieszych, tworzenie wspólnej oferty turystycznej,
- projekty środowiskowe – ochrona jezior, rzek, programy edukacji ekologicznej,
- projekty społeczne i kulturalne – wymiana młodzieży, współpraca organizacji społecznych, wydarzenia partnerskie,
- projekty gospodarcze – współpraca lokalnych firm i promocja produktów regionalnych za granicą.

8) Program LIFE

- ochrona bioróżnorodności i siedlisk przyrodniczych,
- adaptacja do zmian klimatu – mała retencja wodna, przeciwdziałanie suszom i podtopieniom,
- energetyka niskoemisyjna – poprawa efektywności energetycznej w budynkach publicznych,
- działania edukacyjne i informacyjne dla mieszkańców w zakresie ekologii.

9) Wspólna Polityka Rolna (WPR)

- dopłaty bezpośrednie dla rolników,

10) Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW)

- modernizacja gospodarstw, wsparcie dla młodych rolników, rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego,
- rozwój infrastruktury wiejskiej – świetlice, place zabaw, drogi dojazdowe do pól,
- działania proekologiczne – rolnictwo ekologiczne, ochrona gleb i wód, systemy retencji,
- lokalne grupy działania (LGD) – finansowanie małych projektów społecznych i gospodarczych w sołectwach.

10 SPÓJNOŚĆ STRATEGII ZE STRATEGIAMI WYŻSZEGO RZĘDU

Przy przygotowywaniu Strategii wzięto pod uwagę cele strategiczne i operacyjne zawarte w „Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego 2030”, a także obszary i kierunki działania określone w „Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030”. W ten sposób udało się zachować spójność celów strategicznych ze strategiami wyższego rzędu, co pozwoli lepiej zsynchronizować ich wdrażanie z polityką państwa i województwa. Ponadto dokument uwzględnia kluczowe wyzwania rozwojowe regionu oraz wpisuje się w cele polityki spójności Unii Europejskiej. Dzięki zachowaniu komplementarności z innymi dokumentami programowymi możliwe będzie prowadzenie spójnej polityki rozwoju, opartej na współpracy różnych szczebli administracji publicznej, partnerów społecznych i gospodarczych. Spójność poszczególnych celów strategicznych ze strategiami wyższego rzędu przedstawiono w tabeli nr 13.

Tabela 13 Spójność projektowanej Strategii gminy Kisielice z ze Strategiami wyższego rzędu

Strategie wyższego rzędu			Cele strategiczne opisane w Strategia Rozwoju Gminy Kisielice		
NAZWA STRATEGII	CELE STRATEGICZNE LUB OBSZARY DZIAŁANIA	CELE OPERACYJNE LUB KIERUNKI DZIAŁANIA	1. AKTYWNA, BEZPIECZNA I ZDROWA SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA	2. NOWOCZESNA I ZRÓWNOWAŻONA GOSPODARKA LOKALNA	3. EFEKTYWNE ZARZĄDZANIA INFRASTRUKTURĄ PUBLICZNĄ
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społeczno-gospodarczym	1.1 Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo – wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją	x	x	x
		1.2 Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze		x	x
		1.3 Przyspieszenie transformacji gospodarczej Śląska			
		1.4 Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych	x	x	x
		1.5 Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnych obszarów	x	x	x

	2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych	2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego	x	x	x
		2.2 Wspieranie przedsiębiorczości w szczeblu regionalnym i lokalnym		x	x
		2.3 Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach		x	x
	3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie	3.1 Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem		x	x
		3.2 Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym			x
		3.3 Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych	x		x
		3.4 Efektywny i spójny system finansowania			x
Strategia rozwoju społeczno- gospodarczego województwa Warmińsko – Mazurskiego 2030	1. Kompetencje przyszłości	1.1 Użyteczne kwalifikacje i kompetencje	x		x
		1.2 Nowoczesne usługi	x	x	x
		1.3 Profesjonalne organizacje	x	x	x
		2.1 Satysfakcjonująca praca	x	x	x

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KISIELICE NA LATA 2025- 2040

	2. Inteligentna produktywność	2.2 Inteligentna specjalizacja	x	x	X
		2.3 Wysoka konkurencyjność	x		x
	3. Kreatywna aktywność	3.1 Inspiracja twórczości	x		x
		3.2 Efektywna współpraca		x	x
		3.3 Ukształtowana tożsamość	x	x	x
	4. Mocne fundamenty	4.1 Silny kapitał społeczny	x	x	x
		4.2 Optymalna infrastruktura rozwoju	x	x	x
		4.3 Wyjątkowe środowisko przyrodnicze	x	x	x

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 i Strategii rozwoju społeczno- gospodarczego województwa warmińsko – mazurskiego 2030

11 SPIS TABEL, RYSUNKÓW

Rysunek 1 Formy konsultacji społecznych.....	5
Rysunek 2 Wyniki ankiety dotyczącej oceny poziomu życia w gminie Kisielice	8
Rysunek 3 Wyniki ankiety dotyczącej najgorzej ocenianych obszarów życia na terenie gminy Kisielice	10
Rysunek 4 Wyniki ankiety dotyczącej najlepiej ocenianych obszarów życia na terenie gminy Kisielice	11
Rysunek 5 Oczekiwania mieszkańców wobec kierunku rozwoju gminy.....	12
Rysunek 6 Wskazane przez mieszkańców obszary problemowe w gminie	14
Rysunek 7 Wskazane przez mieszkańców kluczowe działania w gminie w nadchodzących latach	16
Rysunek 8 Istota analizy SWOT.....	22
Rysunek 9 Wyzwana strategiczne gminy – wymiar społeczny	24
Rysunek 10 Wyzwana strategiczne gminy – wymiar gospodarczy	25
Rysunek 11 Wyzwana strategiczne gminy – wymiar przestrzenny	25
Rysunek 12 Wyzwana strategiczne gminy – wymiar środowiskowy	25
Rysunek 13 Schemat realizacji rozwoju strategicznego gminy.....	26
Rysunek 14 Cele strategiczne i operacyjne	28
Rysunek 15 Rezultaty i wizje działań	32
Rysunek 16 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Kisielice.....	37
Rysunek 17 Dominująca pozycja miasta w modelu funkcjonalno-przestrzennym gminy Kisielice	38
Rysunek 18 Struktura sieci osadniczej gminy Kisielice	40
Rysunek 19 System powiązań przyrodniczych gminy Kisielice	42
Rysunek 20 Główne korytarze i elementy sieci transportowych gminy Kisielice	47
Rysunek 21 Główne elementy infrastruktury technicznej w gminie Kisielice.....	52
Rysunek 22 Główne elementy infrastruktury społecznej w gminie Kisielice	55
Rysunek 23 Obszary strategicznej interwencji na terenie gminy Kisielice	70
Rysunek 24 Zasady aktualizacji strategii.....	79
Tabela 1 Analiza SWOT gminy Kisielice.....	22
Tabela 2 Cel strategiczny 1	28
Tabela 3 Cel strategiczny 2	29
Tabela 4 Cel strategiczny 3	31
Tabela 5 Oczekiwane rezultaty i sugerowane wskaźniki ich osiągnięcia w wymiarze społecznym.....	33
Tabela 6 Oczekiwane rezultaty i sugerowane wskaźniki ich osiągnięcia w wymiarze gospodarczym.....	34
Tabela 7 Oczekiwane rezultaty i sugerowane wskaźniki ich osiągnięcia w wymiarze środowiskowo -przestrzennym.....	35
Tabela 8 Cele strategiczne a OSI Tygrys warmińsko-mazurski – perspektywa 2030	66
Tabela 9 Cele strategiczne a OSI Obszary marginalizacji – perspektywa 2030	67
Tabela 10 Cele strategiczne a OSI Miasta Cittaslow – perspektywa 2030.....	67
Tabela 11 Wytyczne do dokumentów wykonawczych Strategii	74

Tabela 12 Prognozowane dochody gminy Kisielice w latach 2025-2044	80
Tabela 13 Spójność projektowanej Strategii gminy Kisielice z ze Strategiami wyższego rzędu	84